

371.1
0.1652
1.9

บทบาทของครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา
ที่มีต่องานสุขศึกษาในโรงเรียน

ปริญญานิพนธ์
ของ
อารีย์ ศรีสังวาลย์

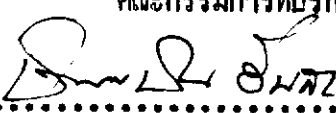
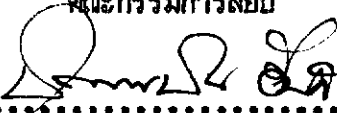
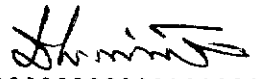
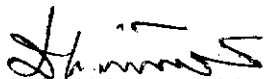
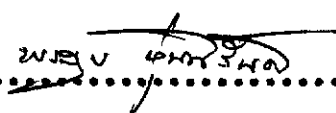
ห้องสมุดนักวิชาวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

20 เม.ย. 2535

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
เมษายน 2529
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

177442

คณะกรรมการที่ปรึกษาประจำตัวนิสิต และคณะกรรมการสอบ ได้พิจารณาปฏิญานินทน์
ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

คณะกรรมการที่ปรึกษา	คณะกรรมการสอบ
	
..... ประธาน	 ประธาน
	
..... กรรมการ	 กรรมการ
	
	 กรรมการ

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงด้วยดีเนื่องจากได้รับความกรุณาในการให้คำแนะนำ
ปรึกษา ตรวจสอบ และแก้ไขความถูกต้องทั้งฉบับ จาก อาจารย์ ดร. ธนวรรณ อิ่มสมบูรณ์
ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของท่าน จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ อาจารย์ เสถียร สภาพงศ์ หัวหน้ากองส่งเสริมพลศึกษาและสุขภาพ
กรมพลศึกษา ที่ได้สละเวลาให้เกียรติเป็นกรรมการ พร้อมทั้งอาจารย์ ประวิช ยี่สุนเทศ
หัวหน้าภาควิชาพลานามัย หน่วยศึกษานิเทศ กรมสามัญศึกษา ที่ได้ให้คำแนะนำปรึกษาด้วยดี
ตลอดมา

ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. ปัญญา สมบูรณ์ศิลป์ ศาสตราจารย์
สุชาติ โสมประยูร ที่ได้ให้คำแนะนำและข้อคิดในการสร้างเครื่องมือสำหรับการวิจัย
ในครั้งนี้ พร้อมทั้ง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วิรัตน์ ศรีนพคุณ ที่ได้ให้คำแนะนำและให้กำลังใจ
ตลอดจน อาจารย์ ดร. พรสุข หุ่นรินทร์ ที่ได้ให้เกียรติเป็นกรรมการสอบปากเปล่า
ผู้วิจัยขอขอบพระคุณทุกท่านที่กล่าวนามมาแล้วไว้ในนี้ด้วย

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้จะสำเร็จลงไม่ได้ ถ้าไม่ได้รับความร่วมมือและความอนุเคราะห์
จาก ผู้อำนวยการ อาจารย์ใหญ่ ครูใหญ่ และครู อาจารย์ พลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา
สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 12 ที่ผู้วิจัยเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่างและได้รับความร่วมมือ
จากท่านเหล่านี้เป็นอย่างดี ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

อารีย์ ศรีสังวาลย์

สารบัญ

บทที่		หน้า
1	บทนำ	1
	ภูมิหลัง	1
	/ ความมุ่งหมายของการศึกษาชั้นคว่ำ	7
	ความสำคัญของการศึกษาชั้นคว่ำ	8
	ขอบเขตของการศึกษาชั้นคว่ำ	8
	ค่านิยมศัพท์เฉพาะ	11
2	เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	14
	แนวคิดเกี่ยวกับบทบาท	14
	บทบาทของครูพลศึกษา	15
	ความหมายของงานสุขศึกษาในโรงเรียน	22
	ความเป็นมาของงานสุขศึกษาในโรงเรียน	25
	ขอบข่ายของงานสุขศึกษาในโรงเรียน	28
	สภาพและปัญหาของการดำเนินงานสุขศึกษาในโรงเรียน	40
	ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	43
	/ สมมติฐานในการศึกษาชั้นคว่ำ	52
3	วิธีดำเนินการศึกษาชั้นคว่ำ	53
	ประชากร	53
	กลุ่มตัวอย่าง	53
	เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	54
	ลักษณะของเครื่องมือ	56
	วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	57

วิธีการจัดกระทำข้อมูล	57
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	58
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	62
สัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	62
ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล	63
การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	66
ตอนที่ 1 เกี่ยวกับสถานการณ์ของกลุ่มตัวอย่าง	66
ตอนที่ 2 วิเคราะห์บทบาทของครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา ที่มีห้องงานสุขศึกษาในโรงเรียน	77
ตอนที่ 3 ทดสอบความแตกต่างบทบาทของครูพลศึกษาในโรงเรียน มัธยมศึกษา ที่มีห้องงานสุขศึกษาในโรงเรียน ตาม สมมติฐานที่ตั้งไว้	87
5 สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ	107
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	107
ประชากร	107
กลุ่มตัวอย่าง	108
การรวบรวมข้อมูล	108
การวิเคราะห์ข้อมูล	109
ผลการศึกษาค้นคว้า	109
อภิปรายผล	115
ข้อเสนอแนะ	134
บรรณานุกรม	136
ภาคผนวก	144

บัญชีตาราง

ตาราง

หน้า

1	จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 12	54
2	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามคุณวุฒิทางการศึกษา	68
3	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามการฝึกอบรมทางด้านสุขศึกษา	70
4	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามความรู้พื้นฐานทางการศึกษา	72
5	ค่าเฉลี่ยของบทบาทครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา ที่มีผลงาน สุขศึกษาในโรงเรียน ด้านการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้ถูก สุขลักษณะ	76
6	ค่าเฉลี่ยของบทบาทครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา ที่มีผลงาน สุขศึกษาในโรงเรียน ด้านการบริการสุขภาพในโรงเรียน	80
7	ค่าเฉลี่ยของบทบาทครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา ที่มีผลงาน สุขศึกษาในโรงเรียน ด้านการสอนสุขศึกษา	84
8	ค่าเฉลี่ยของบทบาทครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา ที่มีผลงาน สุขศึกษาในโรงเรียน ด้านต่าง ๆ ทั้งสามด้าน	87
9	ผลการวิเคราะห์บทบาทของครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา ที่มีผลงานสุขศึกษาในโรงเรียน จำแนกตามเพศ	88
10	ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนบทบาทของครูพลศึกษาในโรงเรียน มัธยมศึกษา ที่มีผลงานสุขศึกษาในโรงเรียน ด้านการจัดสิ่งแวดล้อม ในโรงเรียนให้ถูกสุขลักษณะ จำแนกตามกลุ่มอายุ	89
11	ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนบทบาทของครูพลศึกษาในโรงเรียน มัธยมศึกษา ที่มีผลงานสุขศึกษาในโรงเรียน ด้านการบริการสุขภาพ ในโรงเรียน จำแนกตามกลุ่มอายุ	90

12	ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนบทบาทของครูพลศึกษาในโรงเรียน มัธยมศึกษา ที่มีต่องานสุขศึกษาในโรงเรียน ด้านการสอนสุขศึกษา จำแนกตามกลุ่มอายุ	91
13	ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนบทบาทของครูพลศึกษาในโรงเรียน มัธยมศึกษา ที่มีต่องานสุขศึกษาในโรงเรียน ในด้านต่าง ๆ ทั้ง 3 ด้าน จำแนกตามกลุ่มอายุ	92
14	ผลการวิเคราะห์บทบาทของครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา ที่มีต่อ งานสุขศึกษาในโรงเรียน จำแนกตามคุณวุฒิทางการศึกษา	93
15	ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนบทบาทของครูพลศึกษาในโรงเรียน มัธยมศึกษา ที่มีต่องานสุขศึกษาในโรงเรียน ด้านการจัดสิ่งแวดล้อม ในโรงเรียนให้ถูกสุขลักษณะ จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน ทางด้านสุขศึกษา	94
16	ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนบทบาทของครูพลศึกษาในโรงเรียน มัธยมศึกษา ที่มีต่องานสุขศึกษาในโรงเรียน ด้านการบริการสุขภาพ ในโรงเรียน จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงานทางด้าน สุขศึกษา	95
17	ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนบทบาทของครูพลศึกษาในโรงเรียน มัธยมศึกษา ที่มีต่องานสุขศึกษาในโรงเรียน ด้านการสอนสุขศึกษา จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงานด้านสุขศึกษา	96
18	ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนบทบาทของครูพลศึกษาในโรงเรียน มัธยมศึกษาที่มีต่องานสุขศึกษาในโรงเรียน ในด้านต่าง ๆ ทั้ง 3 ด้าน จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงานด้านสุขศึกษา	97

19	ผลการวิเคราะห์บทบาทของครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา ที่มีต่อ งานสุขศึกษาในโรงเรียน จำแนกตามการฝึกอบรมทางด้านสุขศึกษา ..	98
20	ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนบทบาทของครูพลศึกษาในโรงเรียน มัธยมศึกษา ที่มีต่องานสุขศึกษาในโรงเรียน ด้านการจัดสิ่งแวดล้อม ในโรงเรียนให้ถูกสุขลักษณะ จำแนกตามขนาดของโรงเรียน	99
21	ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนบทบาทของครูพลศึกษาในโรงเรียน มัธยมศึกษา ที่มีต่องานสุขศึกษาในโรงเรียน ด้านการบริการสุขภาพ ในโรงเรียน จำแนกตามขนาดของโรงเรียน	100
22	ผลการเปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยบทบาทของครูพลศึกษาในโรงเรียน มัธยมศึกษา ที่มีต่องานสุขศึกษาในโรงเรียน ด้านการบริการสุขภาพใน โรงเรียน จำแนกตามขนาดของโรงเรียน	102
23	ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนบทบาทของครูพลศึกษาในโรงเรียน มัธยมศึกษา ที่มีต่องานสุขศึกษาในโรงเรียน ด้านการสอนสุขศึกษา จำแนกตามขนาดของโรงเรียน	103
24	ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนบทบาทของครูพลศึกษาในโรงเรียน มัธยมศึกษา ที่มีต่องานสุขศึกษาในโรงเรียนทั้ง 3 ด้าน จำแนกตาม ขนาดของโรงเรียน	104

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ

หน้า

1	แผนที่แสดงเขตการศึกษา	64
2	กลุ่มตัวอย่างที่ส่งแบบสอบถามไปและกลุ่มตัวอย่างที่ส่งแบบสอบถาม กลับคืน จำแนกตามจังหวัด	65
3	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามเพศ	66
4	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามกลุ่มอายุ	67
5	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงานทางด้าน สุขศึกษา	69
6	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามขนาดของโรงเรียน	71
7	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับชั้นที่สอนวิชาสุขศึกษา	73
8	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามจำนวนคาบต่อสัปดาห์ที่สอนวิชา สุขศึกษา	74

ภูมิหลัง

ในแง่ของวิทยาการสมัยใหม่ทั่วโลกต่างก็ถือกันว่า "คน" เป็นทรัพยากรอันทรงคุณค่าของประเทศชาติ หากชาติใดมีกำลังคนที่มีคุณภาพ ย่อมหมายถึงการมีทรัพยากรที่สำคัญยิ่งในการพัฒนาประเทศให้ก้าวหน้า มีความมั่นคงทั้งในทางเศรษฐกิจ การเมืองและสังคม คนที่มีคุณภาพนั้นกล่าวคือ ต้องมีความรู้ ความสามารถ มีความรับผิดชอบ ปฏิบัติตนตามระเบียบวินัยของสังคม สิ่งที่จะขาดเสียมิได้คือจะต้องมีสุขภาพที่ทั้งกายและจิตใจ ตลอดจนมีทักษะในการประกอบกิจกรรมต่าง ๆ อันจะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองและสังคม สิ่งที่จะเสริมสร้างคนหรือประชากรของชาติให้มีคุณภาพก็คือ การศึกษา ดังพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบัน พระราชทานแก่ครูใหญ่และนักเรียน ณ พระราชตำหนักจิตรลดารโหฐาน ตอนหนึ่งว่า

"...การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนา ความรู้ ความคิด ความประพฤติ ทัศนคติ ค่านิยม เมื่อบ้านเมืองประกอบไปด้วยพลเมืองที่ดีมีคุณภาพ การพัฒนาประเทศย่อมทำให้สะดวกราบรื่นให้ผลแน่นอนและรวดเร็ว..."

(พระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช 2520 : 3)

ประเทศที่กำลังพัฒนาทั้งหลายต่างก็เน้นคุณภาพของการศึกษา เพื่อพัฒนาคนให้มีคุณภาพ โดยมุ่งให้การศึกษาพัฒนาตนเองและสังคม อันจะเป็นแนวทางในการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าทัดเทียมอารยประเทศ ในเมื่อการศึกษาเป็นเครื่องมือของการพัฒนากำลังคน ซึ่งเป็นเป้าหมายและมรรควิธีไปสู่การพัฒนาประเทศ คุณภาพของการศึกษาจะก่อให้เกิดผลดีและเป็นไปตามแนวทางที่วางไว้ จำเป็นอย่างยิ่งต้องอาศัยกำลังครู ครูเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการจัดระบบการเรียนการสอนให้ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย

ครูเป็นตัวจักรสำคัญที่จะเกื้อหนุนให้การศึกษาบรรลุผลตามเป้าหมาย ถ้าครูบกพร่องไป
 แฉ่งองค์ประกอบอื่น ๆ จะตีสึกเพียงใดก็ตาม การจัดการศึกษาก็ล้มเหลวอย่างแน่นอน (ทวีโภค
 เกษมศรี 2518 : 1) ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของ บัญญัติ กุศลสถาพร ที่ว่า ครูเป็น
 ปัจจัยสำคัญที่สุดในระบบการศึกษา แม้ว่าเราจะพยายามลงทุนในการปลูกสร้างอาคารเรียน
 จัดหาวัสดุ ครุภัณฑ์และอุปกรณ์การเรียนการสอน ตลอดจนสร้างหลักสูตรให้เลอเลิศเพียงใด
 ก็ตาม การจัดการศึกษาจะไม่ได้ผลเท่าที่ควร ถ้าหากการเตรียมบุคคลที่จะทำหน้าที่ครู
 และการใช้ครูเป็นไปอย่างขาดประสิทธิภาพ (บัญญัติ กุศลสถาพร 2512 : 244) นอก
 จากนี้ มาโนชน์ ต้นชวนิชย์ กล่าวไว้ว่า การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์นั้นไม่มีเครื่องมืออันใดที่จะ
 มีความสำคัญมากเท่ากับการศึกษาอบรม สังคมคาดหวังไว้ว่า ครูเป็นผู้ดำเนินงานการศึกษาให้
 เป็นพื้นฐานสำคัญในการสร้างคุณภาพประชากร (มาโนชน์ ต้นชวนิชย์ 2526 : 77)

ด้วยเหตุนี้จึงกล่าวได้ว่าครูเป็นผู้ที่มีอิทธิพลต่อการจัดการศึกษา เพราะครูมีบทบาท
 สำคัญในการปั้นคนให้เป็นคน ถ้าขาดครูก็เหมือนกับเรือที่ขาดหางเสือ เพราะครูจะทำหน้าที่
 คอยชี้แนะแนวทางให้ผู้เรียนได้แสวงหาความรู้ ความชำนาญ และประสบการณ์ต่าง ๆ ในทาง
 ที่ถูกที่ควรอันจะก่อให้เกิดการพัฒนาทั้งทางกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา โดยอาศัยการศึกษา
 เป็นหลักในการพัฒนาในด้านต่าง ๆ

ครูพลศึกษา คือครูที่ทำหน้าที่เหมือนกับครูคนอื่น ๆ ที่มีหน้าที่อบรมสั่งสอนให้ความรู้
 แก่นักเรียนและครูพลศึกษา ยังต้องรับภาระนอกเหนือไปจากนั้น คือ จะต้องช่วยให้นักเรียนมี
 การเจริญเติบโต พัฒนากายทางกาย ทางการกีฬา มีความอดทนและความกระตือรือร้น มี
 มนุษยสัมพันธ์และการเป็นผู้นำ (Bucher. 1968 : 592)

จะเห็นได้ว่าครูพลศึกษาก็มีบทบาทสำคัญในการอบรมสั่งสอนให้นักเรียนเป็นผู้มีความรู้
 มีวิญญาน หรือจิตใจสูงขึ้นไป ครูพลศึกษาจะต่างจากครูในสาขาวิชาอื่น ๆ ก็ตรงที่ครูพลศึกษามี
 ความรู้ มีทักษะทางการกีฬา ซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะบุคคลโดยที่ครูวิชาสามัญไม่อาจทำการสอน
 วิชาพลศึกษาแทนครูพลศึกษาได้ แต่ครูพลศึกษานั้นสามารถสอนได้ทั้งวิชาชีพของตน คือ พลศึกษา
 และวิชาสามัญได้ ดังจะเห็นได้ว่า ในปัจจุบันโรงเรียนมัธยมศึกษาส่วนใหญ่มอบหมายให้ครู
 พลศึกษาเป็นผู้รับผิดชอบงานทางด้านสุขศึกษา ซึ่งมีความสัมพันธ์กับสุขภาพของเยาวชนใน
 วัยเรียนโดยตรง

ในแง่ของการศึกษานั้นถือกันว่า สุขภาพเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งต่อการเจริญงอกงาม และพัฒนาการทุก ๆ ด้านของตัวบุคคล บุคคลจะเจริญงอกงามได้ดีก็ต่อเมื่อบุคคลนั้นมีสุขภาพ สมบูรณ์ทั้งทางร่างกายและจิตใจ ซึ่ง สุชาติ โสภณธรรม ได้อ้างคำกล่าวของปรัชญาเมธี สองท่านคือ อริสโตเติล และเพลโต (Aristotle and Plato) ที่ว่า ก่อนที่จะให้การศึกษาด้านอื่น ๆ นั้นควรให้เด็กมีสุขภาพดีเสียก่อน ซึ่งหมายความว่า หากเด็กมีสุขภาพไม่ดี แม้จะจัดองค์ประกอบอื่น ๆ ทางการศึกษาให้ดีเลิศเลอสักเพียงใดก็ตามย่อมไม่บรรลุผล เท่าที่ควร ในทางตรงข้ามถ้าเด็กมีสุขภาพดี การศึกษาเล่าเรียนย่อมดำเนินไปด้วยดี มีประสิทธิภาพ (สุชาติ โสภณธรรม 2521 : 74)

ดังนั้นการที่จะพัฒนาเด็กและเยาวชนของชาติให้เป็นพลเมืองดีมีคุณภาพ จึงจำเป็น อย่างยิ่ง ต้องพัฒนาสุขภาพควบคู่ไปกับการศึกษา การมีสุขภาพดีเป็นที่ปรารถนาของบุคคล ทุกเพศ ทุกวัย ทุกเชื้อชาติ ศาสนา การมีสุขภาพที่ดีนั้นเปรียบเสมือนมีทรัพย์สินอันล้ำค่าของ ชีวิต ทั้งที่ พระพุทธเจ้า ตรัสว่า "อโรคยา ปรมา ลาภา" ความไม่มีโรคเป็นลาภอันประเสริฐ หยิ่งนี้เนื่องจากว่า เมื่อใดก็ตามถ้ามีโรคนำไปเจ็บอุบัติเหตุขึ้น ปัญหาต่าง ๆ ย่อมติดตามมาไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อม เช่น เกิดความทุกข์ทรมานทั้งทางร่างกายและจิตใจ ทำให้เสียเวลา เสียทรัพย์สินในการดูแลรักษาพยาบาล บางครั้งก็เป็นการทำให้แก่ครอบครัวและสังคมด้วย รัฐบาลเองก็ต้องจัดสถานพยาบาล บุคลากรทางการแพทย์ ตลอดจนอุปกรณ์และเวชภัณฑ์ต่าง ๆ เพื่อใช้ในการบำบัดรักษา ซึ่งเป็นการบั่นทอนเศรษฐกิจของชาติ ฉะนั้นทางที่ดีป้องกันไว้ก่อนดีกว่าแก้ไข ที่หลัง

โรงเรียนในฐานะที่เป็นสถาบันของชุมชน ต้องทำหน้าที่รับผิดชอบ ดูแลส่งเสริม พฤติกรรมทางสุขภาพของประชากรวัยเรียน โดยการปลูกฝังความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติที่ถูกต้องเหมาะสม อันจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่พึงปรารถนา โดยเฉพาะในวัยเด็ก มีแนวโน้มที่จะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมต่าง ๆ ได้ดีกว่าวัยผู้ใหญ่ เมื่อเด็กในวัยนี้มีสุขภาพแข็งแรง สมบูรณ์ทั้งทางร่างกายและจิตใจเมื่อเติบโตขึ้นก็จะได้เป็นคนที่มีคุณภาพ เป็นที่พึ่งพาของชุมชน และสังคม

แต่ในสภาพปัจจุบัน ปรากฏว่าโรงเรียนในระดับต่าง ๆ ยังประสบปัญหาทางด้านสาธารณสุข เนื่องจากโรงเรียนเป็นที่รวมของนักเรียนที่มาจากแหล่งต่าง ๆ ในชุมชน เด็กเหล่านี้ย่อมมีพื้นฐานทางสุขภาพแตกต่างกันไม่ว่าจะเป็นความรู้ ความเชื่อ และการปฏิบัติตน ฉะนั้นโอกาสที่จะเกิดโรคติดต่อและการแพร่กระจายได้สูง จากการสำรวจสุขภาพนักเรียนในปี พ.ศ. 2521 - 2524 โดยศาสตราจารย์นายแพทย์ เสม พริ้งพวงแก้ว พบว่า นักเรียนเป็นโรคมะลาเลีย 50 - 60 โรคพิษสุนัขบ้า 66 โรคผิวหนัง กลาก เกลื้อน หิด ร้อยละ 22 เหา ร้อยละ 13 โรคตาอักเสบ ร้อยละ 7 โรคของต่อมไทรอยด์ ร้อยละ 4 โรคทอลซิลอักเสบ ร้อยละ 3 (พัชรา กาญจนารัตน์ 2526 : 78)

จากสถิติดังกล่าวข้างต้นชี้ให้เห็นว่า ปัญหาการเจ็บป่วยของนักเรียนส่วนใหญ่เป็นโรคที่สามารถรักษาให้หายและป้องกันมิให้เกิดขึ้นได้ สาเหตุของโรคเหล่านี้ อาจเกิดจากการขาดความรู้ความเข้าใจ ปฏิบัติตัวไม่ถูกต้อง ตลอดจนสิ่งแวดล้อมแออัดยัดเยียด จึงเป็นหน้าที่ของโรงเรียนที่จะต้องปรับปรุงและแก้ไขโดยการจัดสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียนให้ถูกสุขลักษณะ จัดบริการสุขภาพ และจัดการเรียนการสอนสุขศึกษา กิจกรรมทั้งสามอย่างนี้เรียกว่า งานสุขศึกษาในโรงเรียน ถ้าการดำเนินงานเป็นไปอย่างเหมาะสมมีคุณภาพและประสิทธิภาพ ก็จะช่วยจัดปัญหาดังกล่าวได้ ปัญหาสุขภาพในโรงเรียนนั้น นอกจากจะบันทึกตอนสุขภาพและสมรรถภาพในการเรียนของเด็กแล้ว ยังส่งผลกระทบต่อชุมชนด้วย ดังที่ ธนวรรณ อัมสมบุญ กล่าวไว้ว่า โรงเรียนเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน ซึ่งมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด ปัญหาอะไรก็ตามที่เกิดขึ้นในชุมชนย่อมเป็นปัญหาของโรงเรียน และปัญหาของโรงเรียนก็ย่อมเป็นปัญหาของชุมชนทั้งในระยะสั้นและระยะยาว (ธนวรรณ อัมสมบุญ 2528 : 21)

รัฐบาลเองก็ได้ตระหนักถึงความสำคัญเกี่ยวกับสุขภาพของเด็กและเยาวชน จึงมีนโยบายในการปฏิรูพื้นฐานทางด้านสุขภาพ ซึ่งจะเห็นได้จากแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520 ระบุว่า การศึกษามุ่งเสริมสร้างคุณภาพของพลเมืองให้สามารถดำรงชีวิต และทำประโยชน์แก่สังคม โดยเน้นการศึกษาเพื่อความรู้รอบคอบรอบคอบ ความมั่นคง และความผาสุกร่วมกันในสังคมไทย ส่วนด้านสุขภาพได้เน้นการมีสุขภาพสมบูรณ์ทั้งทางร่างกายและจิตใจ (คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 2520 : 2)

เพื่อเป็นการตอบสนองนโยบายของรัฐบาล กระทรวงศึกษาธิการในฐานะเป็นผู้รับผิดชอบในการจัดการศึกษาทั้งภาครัฐบาลและเอกชน ก็ได้เล็งเห็นถึงความจำเป็นของการพัฒนา ปรับปรุง และส่งเสริมสุขภาพของเด็กและเยาวชน คณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติจึงได้จัดทำโครงการสุขภาพสาขการศึกษา เพื่อให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาสาธารณสุขแห่งชาติระยะที่ 5 และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (2525 - 2529) โดยกำหนดองค์ประกอบที่สำคัญ

4 ประการ ในการดำเนินงานสุขภาพสาขการศึกษา ได้แก่

1. การส่งเสริมบุคลากรสุขภาพในโรงเรียน
2. หลักสูตรและการเรียนการสอนสุขภาพในโรงเรียน
3. การบริการสุขภาพ
4. การปรับปรุงสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน

องค์ประกอบทั้ง 4 ประการนี้ ถ้าจัดให้สอดคล้องและสัมพันธ์กัน โดยมีการพัฒนาบุคลากรให้มีคุณภาพและเพียงพอ มีหลักสูตรการเรียนการสอนที่ตรงกับสภาพปัญหาของผู้เรียน มีการจัดบริการสุขภาพที่จำเป็นและเพียงพอ ตลอดจนได้เอื้ออำนวยซึ่งกันและกันแล้วเป็นที่เชื่อว่า วิธีการดังกล่าวจะสามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนทั้งในด้านความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติไปในแนวทางที่ต้องการได้ อันเป็นการส่งเสริมสุขภาพให้ไปสู่เป้าหมายของการมีสุขภาพดีถ้วนหน้า เมื่อปี พ.ศ. 2543 (คณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ 2525 : 1 - 2)

จะเห็นได้ว่า งานสุขภาพในโรงเรียนนอกจากจะช่วยปลูกฝังและเสริมสร้างพฤติกรรมทางสุขภาพที่พึงปรารถนาให้แก่เด็กและเยาวชนในวัยเรียนแล้ว งานสุขภาพในโรงเรียนที่ดำเนินงานอย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพก็จะเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ชุมชนด้วย ซึ่งอาจมีการร่วมมือและประสานงานกันระหว่างโรงเรียนกับชุมชนหรือเป็นการพบกันคนละครึ่งทาง โดยอาศัยเด็กเป็นสื่อกลางนำความรู้จากโรงเรียนมาสู่บ้านและชุมชน เช่น ในเรื่องการจัดสิ่งแวดล้อมให้ถูกหลักสุขาภิบาล รู้จักการป้องกันโรคที่ถูกรู้จักดูแลและส่งเสริมสุขภาพตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ อันจะเป็นแนวทางไปสู่การมีสุขภาพดีทั่วถ้วนหน้าในปี พ.ศ. 2543 (Health for all by the year 2000) ตามเป้าหมายขององค์การอนามัยโลกและนโยบายของรัฐบาลปัจจุบัน

การดำเนินงานสุขศึกษาในโรงเรียน จะประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายก็ต้องอาศัยความร่วมมือจากบุคคลหลายฝ่าย ตั้งแต่ผู้บริหาร คณะครู-อาจารย์ นักเรียน ผู้ปกครอง บุคลากร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะผู้บริหารโรงเรียนจะต้องตระหนักถึงความสำคัญและเห็นคุณค่าของงานสุขศึกษาในโรงเรียนในการที่จะส่งเสริมให้นักเรียนและบุคลากรในโรงเรียนมีสุขภาพที่ดีสุดเท่าที่จะทำได้ ฉะนั้นผู้บริหารจะต้องพิจารณาขอบหมายงานด้านนี้ให้แก่ครู ที่มีความรู้ความสามารถ ตลอดจนมีทักษะและพื้นฐานทางด้านสุขภาพ เป็นผู้รับผิดชอบในการดำเนินงาน เพราะถ้าผู้รับผิดชอบในการดำเนินงานขาดคุณสมบัติเหล่านี้ตลอดจนไม่เห็นคุณค่าและความสำคัญของงานสุขศึกษาในโรงเรียนย่อมทำให้การดำเนินงานขาดประสิทธิภาพและประสบความล้มเหลวในที่สุด ปัญหาทางด้านสุขภาพก็จะยิ่งทวีคูณขึ้น ฉะนั้นครูผู้รับผิดชอบจึงเป็นกุญแจสำคัญที่จะดำเนินงานสุขศึกษาในโรงเรียนให้บรรลุผลตามเป้าหมายที่วางไว้

คณะอนุกรรมการสุขศึกษาสายการศึกษา ได้กำหนดมาตรฐานขั้นต่ำของการจัดบุคลากรทางสุขศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาไว้ว่า ควรจัดให้มีครูที่มีวุฒิต่ำว่า ป.กศ.สูง หรือปริญญาตรีทางสุขศึกษาเป็นผู้รับผิดชอบงานสุขศึกษาในโรงเรียน (คณะอนุกรรมการสุขศึกษาสายการศึกษา 2525 : 2)

แต่สภาพที่เป็นจริงในปัจจุบัน โรงเรียนมัธยมศึกษาส่วนใหญ่ยังไม่สามารถจัดบุคลากรให้ตรงกับสายงานได้ ดังจะเห็นได้จากการนำครูพลศึกษามาทำหน้าที่ในการสอนสุขศึกษาทั้งในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย ตลอดจนรับผิดชอบในการดำเนินงานสุขศึกษาในโรงเรียน ทั้งนี้อาจจะมองได้สองประเด็น ประเด็นแรกเป็นนโยบายของผู้บริหารโรงเรียนที่มีความประสงค์จะนำครูพลศึกษามาทำหน้าที่ทางด้านสุขศึกษา เพราะครูพลศึกษาสามารถที่จะสอนได้ทั้งวิชาสุขศึกษาและพลศึกษาจึงเป็นการประหยัดงบประมาณในการจัดบุคลากร ส่วนประเด็นที่สองก็คือ ยังขาดแคลนครูที่มีวุฒิทางสุขศึกษาโดยตรง จึงทำให้โรงเรียนไม่สามารถจัดบุคลากรให้ตรงตามสายงานได้

ด้วยเหตุผลดังกล่าวนี้ จึงเป็นแรงบันดาลใจให้ผู้วิจัยใคร่จะศึกษาดังบทาพของครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีห้องงานสุขศึกษาในโรงเรียน ว่ามีการดำเนินงานในกิจกรรมทั้งสามด้านคือ การจัดสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียนให้ถูกสุขลักษณะ การบริการสุขภาพในโรงเรียน

การสอนสุขศึกษา เป็นไปในลักษณะใด มีปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานอย่างไรบ้าง อันจะเป็นประโยชน์ในการนำข้อมูลเหล่านี้มาวิเคราะห์เพื่อจะได้หาวิธีการปรับปรุงแก้ไขในส่วนที่ยังบกพร่องอยู่ พร้อมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนในส่วนที่ดีอยู่แล้วให้ดียิ่ง ๆ ขึ้น ทอรับกับผู้วิจัยในฐานะที่เป็นอาจารย์คนหนึ่งในวิทยาลัยพลศึกษาจังหวัดชลบุรี ซึ่งเป็นสถาบันอุดมศึกษาที่ผลิตครูพลศึกษาโดยตรง จะได้้นำผลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ไปปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับความต้องการของโรงเรียนชุมชนและสังคมต่อไป

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อทราบบทบาทของครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา ว่าครูพลศึกษาเพศชายและครูพลศึกษาเพศหญิง มีบทบาทต่องานสุขศึกษาในโรงเรียนแตกต่างกันหรือไม่
2. เพื่อทราบบทบาทของครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีอายุต่างกัน ว่ามีบทบาทต่องานสุขศึกษาในโรงเรียนแตกต่างกันหรือไม่
3. เพื่อทราบบทบาทของครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีคุณวุฒิทางการศึกษาต่างกัน ว่ามีบทบาทต่องานสุขศึกษาในโรงเรียนแตกต่างกันหรือไม่
4. เพื่อทราบบทบาทของครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานทางด้านสุขศึกษาต่างกัน ว่ามีบทบาทต่องานสุขศึกษาในโรงเรียนแตกต่างกันหรือไม่
5. เพื่อทราบบทบาทของครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่เคยได้รับการฝึกอบรมทางด้านสุขศึกษาและไม่เคยได้รับการฝึกอบรมทางด้านสุขศึกษา ว่ามีบทบาทต่องานสุขศึกษาในโรงเรียนแตกต่างกันหรือไม่
6. เพื่อทราบบทบาทของครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีขนาดโรงเรียนต่างกัน ว่ามีบทบาทต่องานสุขศึกษาในโรงเรียนแตกต่างกันหรือไม่

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

ผลอันเนื่องจากการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้จะก่อให้เกิดประโยชน์ในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. เป็นแนวทางสำหรับครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา จะได้สำรวจบทบาทของตนในการดำเนินงานสุขศึกษาในโรงเรียน
2. เป็นแนวทางสำหรับผู้บริหารโรงเรียนจะได้พิจารณาขอบข่าย การจัดทำแผนงานสุขศึกษาในโรงเรียนแก่บุคคลที่มีความเหมาะสมในโอกาสต่อไป
3. เป็นการกระตุ้นให้ผู้บริหารโรงเรียน ครู อาจารย์ บุคลากรและหน่วยงานที่มีเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานสุขศึกษาในโรงเรียนตระหนักถึงคุณค่า และความสำคัญของการสุขศึกษาในโรงเรียนพร้อมที่จะให้การสนับสนุนและร่วมมือด้วยดี
4. เป็นแนวทางสำหรับสถาบันการศึกษาที่ทำหน้าที่ในการผลิตครูพลศึกษา จะได้ปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอนทางด้านสุขศึกษาให้มีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับความต้องการของสังคม

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. ขอบเขตเนื้อหา

การศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้เพื่อทราบถึงบทบาทของครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีต่องานสุขศึกษาในโรงเรียน ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรม 3 ด้านคือ

1.1 การจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้ถูกสุขลักษณะ หมายถึง การจัดและดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้ปลอดภัยและถูกสุขลักษณะ ซึ่งประกอบด้วยสิ่งแวดล้อมทางด้านกายภาพ สิ่งแวดล้อมทางด้านจิตใจ และการปฏิบัติ อันจะส่งผลถึงสุขภาพของนักเรียนและบุคลากรในโรงเรียน

- สิ่งแวดล้อมทางด้านกายภาพ ได้แก่ ทำเลที่ตั้ง ขนาดของโรงเรียน อาคารสถานที่ การจัดน้ำดื่ม น้ำใช้ การระบายอากาศ แสงสว่าง การกำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งโสโครก

- สิ่งแวดล้อมทางด้านจิตใจ ได้แก่ การยอมรับสภาพของนักเรียน การสร้างความสัมพันธ์อันดีในโรงเรียน การคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล การปรับปรุงหลักสูตร การสร้างบรรยากาศในห้องเรียนให้เป็นที่กันเองและมีความเคารพซึ่งกันและกัน

- ทางด้านการปฏิบัติ ได้แก่ การจัดการวางเรียน การจัดแบ่งเวลาให้นักเรียนทำกิจกรรมและมีการพักผ่อนอย่างเหมาะสม การเฝ้าระวังภัยอันตราย และการให้การบ้าน

1.2 การบริการสุขภาพในโรงเรียน หมายถึง วิธีการบริการสุขภาพ ซึ่งกระทำโดยแพทย์ ทันตแพทย์ นักจิตวิทยา นักกายภาพบำบัด พยาบาล ครู และบุคลากรอื่น ๆ โดยมุ่งที่จะประเมินภาวะสุขภาพเพื่อการป้องกัน ส่งเสริมสุขภาพ ตลอดจนให้การรักษาพยาบาลเบื้องต้น เพื่อให้ นักเรียนและบุคลากรในโรงเรียนมีสุขภาพที่ดีสุดเท่าที่จะทำได้

1.3 การสอนสุขศึกษา หมายถึง กระบวนการในการจัดประสบการณ์ด้านการเรียนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติทางสุขภาพที่ถูกต้องเหมาะสม อันจะนำไปสู่การมีสุขภาพดีทั้งทางกายและจิตใจ ซึ่งจะเป็นผลดีต่อสุขภาพของบุคคล ครอบครัวและชุมชน การสอนสุขศึกษาอาจจำแนกได้ 4 รูปแบบคือ การสอนสุขศึกษาโดยตรง การสอนให้สัมพันธ์กับวิชาอื่น ๆ การสอนแบบบูรณาการ และการสอนแบบอ้อมการดำเนินการสอนสุขศึกษาเบื้องต้นประกอบหลายอย่าง เช่น หลักสูตรสุขศึกษา ปรัชญาสุขศึกษา วิธีสอน กิจกรรม สื่อการเรียนการสอน การวัดผลและการประเมินผล

2. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 12 ที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการปฏิบัติงานสุขศึกษาในโรงเรียน ๗ โรงเรียนต่าง ๆ จำนวน 118 โรงเรียน จาก 7 จังหวัดในภาคตะวันออก รวมจำนวนประชากรทั้งสิ้น 274 คน

3. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 12 ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบง่าย (Simple Random Sampling) ตามตารางการสุ่มของ แมคคอลล์ เชสเตอร์ (McCall Chester. 1982 : 330) ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 160 คน

4. ตัวแปรที่จะศึกษา

4.1 ตัวแปรอิสระ

4.1.1 อายุแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่

20 - 25 ปี

26 - 30 ปี

31 - 35 ปี

36 ปีขึ้นไป

4.1.2 ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานทางด้านสุขศึกษา แบ่งออกได้ เป็น 4 กลุ่ม ได้แก่

1 - 5 ปี

6 - 10 ปี

11 - 15 ปี

16 ปีขึ้นไป

4.1.3 คุณวุฒิทางการศึกษา แบ่งออกเป็น 3 ระดับ ได้แก่

-ต่ำกว่าปริญญาตรี

- ปริญญาตรี

- ปริญญาโท

4.1.4 การฝึกอบรมทางด้านสุขศึกษา แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

- เคยได้รับการฝึกอบรม

- ไม่เคยได้รับการฝึกอบรม

4.1.5 ขนาดของโรงเรียน แบ่งออกเป็น 3 ขนาด ได้แก่

- ขนาดเล็ก

- ขนาดกลาง

- ขนาดใหญ่

4.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ งานสุขศึกษาในโรงเรียน ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรม
ทั้ง 3 ด้าน ได้แก่

- 4.2.1 การจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้ถูกสุขลักษณะ
- 4.2.2 การบริการสุขภาพในโรงเรียน
- 4.2.3 การสอนสุขศึกษา

คำนิยามศัพท์เฉพาะ

1. บทบาท หมายถึง การปฏิบัติงานในหน้าที่และความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมายจากผู้บริหารสถานศึกษา หรือส่วนราชการต้นสังกัด อาจเป็นงานในหน้าที่โดยตรงหรือหน้าที่พิเศษก็ได้
2. ครูพลศึกษา หมายถึง ครู - อาจารย์ ที่มีคุณวุฒิทางพลศึกษาหรือไม่มีคุณวุฒิทางพลศึกษาโดยตรง แต่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่ทางด้านพลศึกษา และมีบทบาทเกี่ยวข้องกับงานสุขศึกษาในโรงเรียน ทั้งนี้ยกเว้นผู้ที่มีคุณวุฒिवิชาเอกสุขศึกษา
3. บทบาทของครูพลศึกษา หมายถึง การปฏิบัติงานในหน้าที่และความรับผิดชอบของครูพลศึกษาที่มีต่องานสุขศึกษาในโรงเรียน
4. งานสุขศึกษาในโรงเรียน หมายถึง กระบวนการในการปลูกฝังพฤติกรรมทางด้านสุขภาพแก่เด็กและเยาวชนในวัยเรียน เพื่อให้มีความรู้ มีเจตคติ และการปฏิบัติทางสุขภาพที่ถูกต้องเหมาะสม อันจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางสุขภาพที่พึงปรารถนา ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะบรรลุผลได้ตามเป้าหมายที่ต้องอาศัยโครงการสุขภาพในโรงเรียน เป็นเครื่องมือในการดำเนินงาน โครงการสุขภาพในโรงเรียนประกอบด้วยกิจกรรม 3 ด้าน ได้แก่ การจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้ถูกสุขลักษณะ การบริการสุขภาพในโรงเรียน การสอนสุขศึกษา
 - 4.1 การจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้ถูกสุขลักษณะ หมายถึง การจัดและดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้ปลอดภัยและถูกสุขลักษณะ ซึ่งประกอบด้วยสิ่งแวดล้อมทางด้านกายภาพ สิ่งแวดล้อมทางด้านจิตใจ และการปฏิบัติ อันจะส่งผลถึงสุขภาพของนักเรียนและบุคลากรในโรงเรียน สิ่งแวดล้อมทางด้านกายภาพ ได้แก่ ทำเลที่ตั้ง ขนาดของโรงเรียน

อาคารสถานที่ การจัดน้ำดื่มน้ำใช้ การระบายอากาศ แสงสว่าง การกำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งโสโครก สิ่งแวดล้อมทางด้านจิตใจ ได้แก่ การยอมรับสภาพของนักเรียน การสร้างความสัมพันธ์อันดีในโรงเรียน การคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล การปรับปรุงหลักสูตร การสร้างบรรยากาศในห้องเรียนให้เป็นกันเองและมีความเคารพซึ่งกันและกัน ส่วนทางด้าน การปฏิบัติ ได้แก่ การจัดตารางเรียน การจัดแบ่งเวลาให้นักเรียนทำกิจกรรมและมีการพักผ่อนอย่างเหมาะสม การป้องกันอัคคีภัย และการให้การบ้าน ซึ่งปัจจัยเหล่านี้จะส่งผลต่อสุขภาพของนักเรียนและบุคลากรในโรงเรียนทั้งทางร่างกายและจิตใจ

4.2 การบริการสุขภาพในโรงเรียน หมายถึง วิธีการบริการสุขภาพซึ่งอาจกระทำโดยแพทย์ ทันตแพทย์ นักจิตวิทยา นักกายภาพบำบัด พยาบาล ครู และบุคลากรอื่น ๆ โดยมีมุ่งที่จะประเมินภาวะสุขภาพเพื่อให้เกิดการป้องกัน ส่งเสริมสุขภาพ ตลอดจนให้การรักษาพยาบาลเบื้องต้น เพื่อให้นักเรียนและบุคลากรในโรงเรียนมีสุขภาพที่ดีสุดเท่าที่จะทำได้

4.3 การสอนสุขศึกษา หมายถึง กระบวนการในการจัดประสบการณ์ด้านการเรียน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติทางสุขภาพที่ถูกต้องเหมาะสม อันจะนำไปสู่การมีสุขภาพดีทั้งทางร่างกายและจิตใจ ซึ่งจะเป็นผลดีต่อสุขภาพของบุคคล ครอบครัวและชุมชน การสอนสุขศึกษาอาจจำแนกได้เป็น 4 รูปแบบ คือ การสอนสุขศึกษาโดยตรง การสอนให้สัมพันธ์กับวิชาอื่น ๆ การสอนแบบบูรณาการ และการสอนแบบปฏิบัติการ ในการสอนสุขศึกษามุ่งองค์ประกอบหลายอย่างเช่น หลักสูตรสุขศึกษา ปรัชญา สุขศึกษา วิธีสอน กิจกรรม สื่อการสอน การวัดผลและการประเมินผล

5. โรงเรียนมัธยมศึกษา หมายถึง โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 12 ที่เปิดสอนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และที่เปิดสอนทั้งในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย ตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการ

6. เขตการศึกษา 12 หมายถึง เขตบริหารการศึกษาซึ่งครอบคลุมพื้นที่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ รวม 7 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดชัยภูมิ จังหวัดระยอง จังหวัดจันทบุรี จังหวัดตราด จังหวัดฉะเชิงเทรา จังหวัดปราจีนบุรี จังหวัดนครนายก

7. คุณวุฒิทางการศึกษา หมายถึง ระดับการศึกษาขั้นสูงสุดในวิชาชีพครู ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ระดับ

7.1 ต่ำกว่าปริญญาตรี

7.2 ปริญญาตรี

7.3 ปริญญาโท

8. ประสบการณ์ หมายถึง การปฏิบัติงานทางด้านสุขศึกษา โดยคิดตามช่วงระยะเวลาของการปฏิบัติงานตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงปัจจุบัน ซึ่งแบ่งตามระยะเวลาการปฏิบัติงานได้เป็น 4 กลุ่ม

8.1 ได้ปฏิบัติงานทางด้านสุขศึกษามาเป็นเวลา 1 - 5 ปี

8.2 ได้ปฏิบัติงานทางด้านสุขศึกษามาเป็นเวลา 6 - 10 ปี

8.3 ได้ปฏิบัติงานทางด้านสุขศึกษามาเป็นเวลา 11 - 15 ปี

8.4 ได้ปฏิบัติงานทางด้านสุขศึกษามาเป็นเวลา 16 ปีขึ้นไป

9. การฝึกอบรมทางด้านสุขศึกษา หมายถึง การที่ได้เข้ารับการอบรมหรือสัมมนาทางด้านสุขศึกษา เพื่อเพิ่มพูนความรู้ในเรื่องสุขภาพของตนเอง ซึ่งโครงการนี้อาจจัดขึ้นโดยภาคีรัฐบาลหรือภาคเอกชนก็ได้ตามตัวแปรแบ่งกลุ่มบุคคลออกเป็น 2 กลุ่ม

9.1 เคยได้รับการอบรม

9.2 ไม่เคยได้รับการอบรม

10. ขนาดของโรงเรียน หมายถึง พื้นที่ของโรงเรียนที่สามารถบรรจุจำนวนนักเรียนได้โดยถือตามเกณฑ์ของกระทรวงศึกษาธิการ แบ่งโรงเรียนออกเป็น 3 ขนาด (กรมสามัญศึกษา 2521 : 8)

10.1 โรงเรียนขนาดเล็ก มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 500 คนลงมา

10.2 โรงเรียนขนาดกลาง มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 501 - 1,500 คน

10.3 โรงเรียนขนาดใหญ่ มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 1,501 คนขึ้นไป

เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษา เอกสาร บทความ และรายงานการวิจัยต่าง ๆ ยังไม่ปรากฏว่ามี การวิจัยเรื่อง "บทบาทของครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีต่องานสุขศึกษาในโรงเรียน" ฉะนั้นในบทนี้ผู้วิจัยขอเสนอเนื้อหาสาระเกี่ยวกับ แนวคิดเกี่ยวกับบทบาท บทบาทของครูพลศึกษา ความหมายและความเป็นมาของงานสุขศึกษาในโรงเรียน ขอบข่ายของงานสุขศึกษาในโรงเรียน สภาพปัญหาของงานสุขศึกษาในโรงเรียน

แนวคิดเกี่ยวกับบทบาท

มนุษย์ทุกคนย่อมมีบทบาทตามสภาพภาพของตนเอง สภาพภาพเป็นนามธรรม หมายถึง ตำแหน่งในแต่ละตำแหน่งจะกำหนดบทบาทไว้ว่าเมื่ออย่างไรบ้าง ฉะนั้นเมื่อมีตำแหน่งก็จะต้องมี บทบาทควบคู่กันไปเสมอ นั่นคือ เมื่อบุคคลมีตำแหน่งก็จะมีสิทธิและหน้าที่ (บทบาท) ตามมา การปฏิบัติตนตามสิทธิและหน้าที่ก็คือการปฏิบัติตามบทบาทหรือ Role ที่ตนได้รับ บุคคลคนเดียว อาจมีบทบาทได้หลายอย่างแล้วแต่สังคมนั้น ๆ จะกำหนดให้ (สุรวงศ์ จันทน์เอม 2524 : 19)

บทบาท (Role) ได้มีผู้ให้ความหมายไว้ในทัศนะต่าง ๆ กัน เช่น

ริชาร์ด อาร์ แมคโดแนลต์ และเจมส์ เอ สเคลแลนเบอร์ก (Richard R. MacDonald and James A. Schellenberge) ได้ให้ความหมายของบทบาทไว้ว่า บทบาท หมายถึงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับพฤติกรรมของเขา พฤติกรรมเหล่านั้นจะถูกสมาชิกคาดหวัง ไว้ล่วงหน้า (Richard R. MacDonald and James A. Schellenberge. 1971 : 3)

คีท เดวิส (Keith Davis) ได้กล่าวถึง ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบไว้ว่า "การที่บุคคลจะดำรงตำแหน่งหนึ่งตำแหน่งใด ต้องมีบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบกำหนดไว้ควบคู่กับตำแหน่งนั้นเสมอ บทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบที่กำหนดไว้ นี้ จะต้องเป็นที่รู้และเข้าใจกันระหว่างบุคคลผู้ดำรงตำแหน่ง และบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้อง"

(Keith Davis. 1962 : 40) ซึ่งสอดคล้องกับทัศนะของ ภิญโญ สารธร ที่ว่าบทบาท หมายถึงความมุ่งหวัง (Expectation) ที่บุคคลอื่นคาดหวังบุคคลในตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่ง ควรกระทำหรือแสดงพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งออกมาในสถานการณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง บทบาทหน้าที่ (Role) มีความคู่อยู่กับตำแหน่ง (Position) ที่บุคคลดำรงอยู่เสมอ (ภิญโญ สารธร 2519 : 283)

ส่วน โสภา ชูพิกุลชัย และ อรทัย ชื่นมณูย์ ได้ใช้ทัศนะเกี่ยวกับบทบาทว่า ทุกตำแหน่งหรือชั้น จะถูกสมาชิกในชุมชนคาดหวังไว้ระดับหนึ่งว่า พฤติกรรมของคนที่อยู่ในตำแหน่งนั้นควรทำอะไร มีพฤติกรรมอย่างไร คือบทบาทของแต่ละคนที่อยู่ในตำแหน่งหนึ่ง ควรจะมีอะไรนั่นเอง บางทีบทบาทอาจครอบคลุมไม่ในแง่ที่ว่า เป็นเรื่องเกี่ยวกับหน้าที่หรือพันธะของตำแหน่งนั้น ๆ (โสภา ชูพิกุลชัย และ อรทัย ชื่นมณูย์ 2515 : 129)

จากแนวคิดทั้งหลายข้างต้น เมื่อนำมาพิจารณาร่วมกันแล้ว อาจจะสรุปความหมายของบทบาทได้ว่า บทบาท หมายถึง หน้าที่และความรับผิดชอบของบุคคลเมื่อดำรงตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่งซึ่งจะแสดงออกมาในรูปของพฤติกรรมหรือการกระทำ พฤติกรรมหรือการกระทำดังกล่าวเป็นผลมาจากความคาดหวังของบุคคลอื่นในสังคม และจากสามัญสำนึกของผู้ดำรงตำแหน่งเองว่าควรกระทำหรือปฏิบัติอย่างไรจึงจะเหมาะสมกับตำแหน่งนั้น ๆ เช่น บทบาทของครู ครูย่อมมีหน้าที่และความรับผิดชอบที่สำคัญในการสร้างศิษย์ให้เป็นพลเมืองดี ฉะนั้นสิ่งที่ครูควรจะได้ทำความเข้าใจเป็นเบื้องต้นก็คือ ตระหนักถึงหน้าที่และความรับผิดชอบในงานที่ตนได้รับมอบหมาย

บทบาทของครูพลศึกษา

ตามที่ได้กล่าวถึงการกำหนดบทบาทแล้วว่า บทบาทเกิดจากความคาดหวังของกลุ่มคนในสังคมและจากความต้องการความเป็นตัวเองของบุคคลผู้ดำรงตำแหน่งนั้น ๆ อย่างไรก็ตาม เมื่อพูดถึงบทบาทของครูก็มักได้รับการคาดหวังในพฤติกรรมของบทบาทครูเป็นพิเศษไปจากบทบาทของบุคคลธรรมดา ทั้ง ๆ ที่ครูก็เป็นบุคคลธรรมดาคนหนึ่ง แต่เนื่องจากตำแหน่งหน้าที่ของครูมีความสำคัญต่อการให้การศึกษาและเป็นผู้นำในสังคมจึงทำให้ได้รับความหวังในบทบาท

ที่สูงกว่าธรรมดา ดังที่ พจน์ วรกวิน กล่าวไว้ว่า ครูถูกคาดหวังให้เป็น "บุษนิมิตบุคคล เป็นเรือจ้าง เป็นผู้สอน" ซึ่งเปลี่ยนไปตามความเปลี่ยนแปลงของสังคมและวัฒนธรรม (พจน์ วรกวิน 2522 : 39)

จากการสัมภาษณ์ของนิสิตชั้นปีที่ 4 คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเกี่ยวกับ บทบาทและสถานภาพของครู สรุปผลได้ว่า ในการที่จะกำหนดบทบาทของครู ควรคำนึงถึง การปฏิบัติงานของครูในหน้าที่ ความรับผิดชอบและความผูกพันที่ครูจะหลีกเลี่ยงเสียมิได้ซึ่ง บทบาทนั้นควรมีขอบเขตในด้านต่าง ๆ เช่น บทบาทในด้านการสอนและความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ที่สุดต่อหน้าที่ ครูควรมีอุปการะ มีความศรัทธาในวิชาชีพ ซึ่งจะมีผลดีต่อการพัฒนาเยาวชนของชาติ ซึ่งเป็นกลไกสำคัญของการพัฒนาคน บทบาทของครูจึงเป็นบทบาทที่สำคัญ ซึ่งประเทศชาติ และสังคมพึงยอมรับ (สุนีย์ สันตุเคษะ 2526 : 159 - 160)

สุภาพ วาดเขียน ได้ให้ข้อคิดเกี่ยวกับบทบาทของครูว่า ไม่ว่าจะเป็นครูในสาขา วิชาใดก็ตาม ครูย่อมมีหน้าที่หลักสำคัญ คือการอบรมสั่งสอนนักเรียนให้เป็นผู้มีความรู้ มีวินัย อดทน หรือจิตใจสูงขึ้น ซึ่งหมายความว่า ครูจะต้องมีความรู้ในด้านวิชาการหรือมีความรู้ในเรื่องที่จะ สอนเป็นอย่างดีและเพียงพอในการที่จะมีความรู้ความสามารถด้านวิชาการนั้น ครูจะต้องหมั่น ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ โดยการฝึกฝนตนเองให้เป็นผู้มีความรู้ในวิชาการต่าง ๆ เพราะการที่ครูผู้สอนมีพื้นความรู้ดี ย่อมทำให้การสอนสำเร็จผลดีไปแล้วส่วนหนึ่งตั้งแต่เริ่มต้น มีการเรียนการสอน (สุภาพ วาดเขียน 2519 : 15 - 16) ครูเป็นผู้ที่มีส่วนในการจัด การศึกษาและรับผิดชอบในการอบรมสั่งสอนเด็กและเยาวชนให้มีความรู้ ความสามารถ มีคุณธรรม จึงอาจกล่าวได้ว่า ครูเป็นพลังสำคัญกลุ่มหนึ่งที่จะช่วยพัฒนาและสร้างความมั่นคงให้แก่ชาติในรูป แบบของการสร้างเสริมและดำรงไว้ซึ่งสถาบัน ชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ (กรม การฝึกหัดครู 2520 : 1)

สมศักดิ์ ศรีมานอนซ์ กล่าวว่า หน้าที่หลักของสถาบันฝึกหัดครูในปัจจุบันที่เกี่ยวข้อง กับการพัฒนาชุมชนก็คือ การส่งเสริมให้ ครู อาจารย์ และนักศึกษาฝึกสอนได้มีความสัมพันธ์ อย่างใกล้ชิดกับชุมชน ไม่เพียงแต่เข้าไปช่วยเหลือด้านการสอน แต่ยังให้ความช่วยเหลือแนะนำ ทางด้านสุขภาพและการดำรงชีวิตประจำวัน โดยร่วมมือกับองค์กรและหน่วยงานอื่น ๆ ของ รัฐในการจัดกิจกรรมต่อไปนี้ (สมศักดิ์ ศรีมานอนซ์ 2523 : 75, 82)

1. ให้ความรู้เกี่ยวกับอาหารและโภชนาการ
2. ให้ความรู้เกี่ยวกับโรคที่ชาวบ้านส่วนใหญ่เป็นอยู่
3. ให้ความรู้จักรับปรุงน้ำดื่ม น้ำใช้ที่สะอาด
4. ให้ความรู้เกี่ยวกับการปฐมพยาบาล
5. ให้ความรู้เกี่ยวกับการสุขาภิบาลอย่างง่าย ๆ เช่น น้ำดื่ม น้ำใช้ การรักษาความสะอาดร่างกาย บ้านเรือนที่อยู่อาศัย อาหารการกิน ฯลฯ
6. แนะนำเกี่ยวกับการแพทย์สมัยใหม่ ฯลฯ

จะเห็นได้ว่าบทบาทของครูนั้นไม่เพียงแต่จะทำหน้าที่ถ่ายทอดวิชาความรู้ให้แก่ผู้เรียนในห้องเรียนหรือในโรงเรียนเท่านั้น แต่ครูยังสามารถทำประโยชน์ให้แก่ชุมชนด้วย เช่น สร้างความสัมพันธ์ระหว่างบ้านและโรงเรียนโดยการให้คำแนะนำช่วยเหลือชาวบ้านทางด้านวิชาการ เช่น ให้ความรู้เกี่ยวกับการประกอบอาชีพ การดูแลรักษาสุขภาพให้แข็งแรง สมบูรณ์ ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บเป็นต้น โดยการจัดตั้งเวรคัลลัมโบบ้านและชุมชนให้ถูกหลักสุขาภิบาล รู้จักการป้องกันโรคอย่างถูกวิธีและทำการรักษาพยาบาลเบื้องต้นได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ซึ่งจะเป็นแนวทางนำมาซึ่งการมีสุขภาพดีของบุคคลและชุมชน ดังที่ สันญา สันญาวิวัฒน์ กล่าวถึงบทบาทของครูในฐานะผู้นำที่ต้องถือว่าในประเทศไทยเรานิยมแบ่งผู้นำออกเป็น 2 ประเภท คือ ผู้นำที่เป็นทางการและผู้นำแบบไม่เป็นทางการ ผู้นำแบบเป็นทางการนั้นได้แก่คณะกรรมการพัฒนาหมู่บ้านและตำบล ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน ครู ซึ่งได้รับแต่งตั้งจากทางราชการ ส่วนแบบไม่เป็นทางการได้แก่ผู้มีอายุชราราชการบ้านนาญ ผู้มีฐานะดี เป็นต้น ครูเป็นผู้นำประเภทหนึ่งที่งานพัฒนาชุมชนเกี่ยวข้องด้วย (สันญา สันญาวิวัฒน์ 2523 : 208)

บุชเชอร์ (Bucher) กล่าวถึงครูพลศึกษาว่า ครูพลศึกษา คือ ครูที่ทำหน้าที่เหมือนกับครูอื่น ๆ ที่มีหน้าที่อบรมสั่งสอนให้ความรู้แก่นักเรียน แต่ครูพลศึกษายังต้องรับภาระนอกเหนือไปจากนั้น คือ จะต้องช่วยให้นักเรียนมีการเจริญเติบโต และพัฒนาทักษะทางกาย ทางกีฬา ความอดทน ความกระตือรือร้น มนุษยสัมพันธ์และการเป็นผู้นำ (Bucher. 1968 : 592)

ปัญญา สมบูรณ์ศิลป์ ให้แง่คิดเกี่ยวกับครูพลศึกษาว่า ครูพลศึกษาจะต้องรู้หลาย ๆ อย่าง มีความรู้วิชาครู วิชาสามัญและวิชาอื่น ๆ ด้วย คนที่เก่งกีฬาไม่จำเป็นต้องสอนพลศึกษา เก่งเสมอไป แต่คนที่มีความรู้วิชาครูกว้างขวางและมีความรู้ด้านการศึกษาก็พอสมควร อาจสอนได้ดีกว่า (ปัญญา สมบูรณ์ศิลป์ 2518 : 30)

วรศักดิ์ เพียรชอบ ได้กล่าวถึงหน้าที่และความรับผิดชอบของครูพลศึกษา (วรศักดิ์ เพียรชอบ 2523 : 32 - 34) ไว้ดังนี้

1. หน้าที่และความรับผิดชอบเกี่ยวกับการเรียนการสอน โดยตัวครูพลศึกษาจะต้องมีความรู้และเข้าใจในสิ่งต่อไปนี้ เช่น เข้าใจหลักสูตรที่จะสอน เข้าใจในตัวนักเรียนที่จะสอน วางวัตถุประสงค์และโครงการที่จะสอน จัดเตรียมอุปกรณ์และสถานที่ ทำบัญชีอุปกรณ์ วางระเบียบการยืมและการส่งคืนอุปกรณ์ เป็นต้น
2. หน้าที่และความรับผิดชอบในการจัดโปรแกรมพลศึกษา เพื่อส่งเสริมหลักสูตร อันได้แก่ การแข่งขันกีฬภายใน การแข่งขันกีฬาระหว่างโรงเรียน การจัดโครงการพลศึกษา พิเศษ และการจัดพลศึกษาเพื่อนันทนาการ
3. หน้าที่และความรับผิดชอบในการทำงานร่วมกับเพื่อนครู คนอื่น ๆ เพื่อให้การทำงานได้ผลดี
4. หน้าที่และความรับผิดชอบในการเคารพต่อนโยบายและระเบียบข้อบังคับของโรงเรียน
5. หน้าที่และความรับผิดชอบในการเคารพและเข้าใจหลักสูตรวิชาต่าง ๆ ของโรงเรียน
6. หน้าที่และความรับผิดชอบที่มีต่อวิชาชีพ
7. หน้าที่และความรับผิดชอบต่อชุมชน ด้วยการจัดโปรแกรมการสอนพลศึกษา โรงเรียนถือเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน และชุมชนก็เป็นกำลังสำคัญในการสนับสนุนกิจการต่าง ๆ ของโรงเรียน หน้าที่ที่สำคัญของครูพลศึกษาประการหนึ่งคือ การสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างชุมชนกับโรงเรียน ซึ่งอาจกระทำได้โดยการจัดโปรแกรมการสอนพลศึกษาที่คึกคักในโรงเรียน เพื่อให้นักเรียนทุกคนได้มีส่วนร่วมและได้รับประโยชน์หรือมีการพัฒนาทุก ๆ ด้าน นอกจากนี้ ครูพลศึกษาก็ควรมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ที่ชุมชนจัดขึ้น

จะเห็นได้ว่า บทบาทของครูพลศึกษาก็เหมือนกับบทบาทของครูในสาขาวิชาอื่น ๆ ซึ่งมีหน้าที่หลักในการปฏิบัติงานคือ การสอนหรือจัดกิจกรรมเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ครูพลศึกษาจะต่างจากครูสาขาวิชาอื่น ๆ ก็ตรงที่ ครูพลศึกษามีความรู้และทักษะทางการกีฬา ซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะบุคคล โดยที่ครูวิชาสามัญไม่ว่าจะทำการสอนวิชาพลศึกษาแทนครูพลศึกษาได้ แต่ครูพลศึกษาสามารถสอนได้ทั้งวิชาอื่นของตนคือ พลศึกษาและวิชาสามัญได้ ดังจะเห็นได้จากการวิจัยของ ทวีพงษ์ กลิ่นหอม เรื่องปัญหาของครูพลศึกษานำมาใช้ในการใช้หลักสูตรหมวดวิชาพลศึกษามัธยมศึกษาคอนโดลาย ฉบับปี พ.ศ. 2518 ของโรงเรียนรัฐบาล ในเขตการศึกษา 1 พบว่า ครูพลศึกษามัธยมศึกษาคอนโดลาย มีอายุระหว่าง 31 - 35 ปี มีวุฒิทางพลศึกษาโดยตรง ทำหน้าที่และรับผิดชอบในการสอนทั้งระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย ร้อยละ 80 สอนทั้งวิชาพลศึกษาและสุขศึกษา คิดเป็นร้อยละ 93.33 (ทวีพงษ์ กลิ่นหอม 2519 : 25, 27)

คอลลาฮาน และคลาร์ก (Callahan and Clark) ได้กำหนดบทบาทหน้าที่ของครูในการเรียนการสอนไว้ 12 ข้อ (Josepn F. Callahan and H. Mark. 1971 : 28 - 29) ดังนี้

1. เป็นผู้วินิจฉัยหาสาเหตุต่าง ๆ เกี่ยวกับข้อบกพร่องในการเรียนรู้ของผู้เรียน
2. ครูเป็นผู้กำหนดจุดมุ่งหมาย จุดประสงค์เชิงพฤติกรรมในการเรียนรู้ตลอดจนวางแผนและช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นในโรงเรียน
3. ครูต้องสามารถวางแผนทางกำหนดกิจกรรมและประสบการณ์ต่าง ๆ มุ่งแก้ไขปรับปรุงข้อบกพร่องเพื่อให้การเรียนการสอนบรรลุตามที่ต้องการ
4. ครูสามารถจัดและนำแหล่งวิทยาการต่าง ๆ มาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการเรียนรู้ของนักเรียน
5. ครูเป็นผู้กำหนดยุทธศาสตร์ สามารถวางแผนและกำหนดยุทธศาสตร์ในการสอนการทำงาน เพื่อความเจริญงอกงามก้าวหน้าของนักเรียน
6. ครูต้องเป็นผู้ให้ความร่วมมือประสานงาน และสามารถทำงานร่วมกับนักเรียน เพื่อนร่วมงาน ผู้ปกครอง ผู้บริหาร และบุคคลทั่วไปได้เป็นอย่างดี

7. ครูต้องเป็นผู้อำนวยความสะดวก จัดให้ผู้เรียนเรียนเป็นกลุ่ม หรือเรียนเป็นรายบุคคลให้ได้ผลดี ตลอดจนจัดสิ่งแวดล้อม ประสิทธิภาพต่าง ๆ เพื่ออำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ของผู้เรียน

8. ครูเป็นผู้แนะนำ และส่งเสริมกระตุ้นให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

9. ครูต้องเป็นผู้สามารถพิจารณาตัดสินผลการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสม

10. ครูต้องเป็นนักวิชาการ มีความเจริญก้าวหน้าทางวิชาการในสาขาวิชาชีพของตนและสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง

11. ครูเป็นผู้แสดงบทบาทในการสอนได้อย่างเหมาะสม สามารถใช้เครื่องมือและอุปกรณ์ต่าง ๆ ในการเรียนการสอนได้ด้วยความสามารถและบังเกิดผล

12. ครูสามารถใช้ความรู้ในการแก้ไขปรับปรุงเปลี่ยนแปลงสิ่งต่าง ๆ เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่การเรียนการสอนเป็นอย่างดี

จะเห็นได้ว่า บทบาทหน้าที่ของครูดังกล่าวข้างต้น จะเห็นหนักในด้านการเรียนการสอนซึ่งถือว่าเป็นหัวใจสำคัญของการทำงานของครู เวลาในการทำงานของครูส่วนใหญ่ก็ใช้ไปเพื่อการเรียนการสอน ฉะนั้นครูต้องเป็นผู้รอบรู้และปรับปรุงตนเองให้ทันต่อเหตุการณ์ปัจจุบัน อันจะช่วยให้ครูจัดการเรียนการสอนได้เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพความต้องการของสังคม

บทบาทครูตามพระราชกฤษฎีการะเบียบข้าราชการครู พ.ศ. 2520 ได้กำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบของครูโดยสรุปสภา (พชนี วรกวิน 2522 : 40) ไว้ดังนี้คือ

1. ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการเรียนการสอน การอบรม การปกครองดูแลและการให้คำแนะนำและแนะแนวต่าง ๆ

2. ศึกษาวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน

3. ให้บริการแก่สังคมในด้านวิชาการและอื่น ๆ

4. นิเทศในสาขาวิชาที่รับผิดชอบ

5. ช่วยงานธุรการ และงานบริการของสถานศึกษา

6. ปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

คณะกรรมการปฏิรูปการศึกษาแห่งประเทศไทยได้กำหนดบทบาทของครูที่พึงประสงค์ (พชนี้ วรกวิน 2522 : 40 - 41) ไว้ดังนี้

1. รักการอ่าน การศึกษาค้นคว้า ปรับปรุงตนเองให้ทันสมัยอยู่เสมอ มีความมั่นใจ และศรัทธาอาชีพครู
2. มีความคิดเห็นเป็นของตนเอง กล้าแสดงออก เพื่อเผยแพร่ความรู้ความคิดเห็นใหม่ ๆ ต่อสาธารณชนหรือพัฒนาอาชีพของตนโดยบริสุทธิ์ใจ
3. ประพฤติและวางตนอยู่ในกรอบศีลธรรมจรรยาอันเป็นบรรทัดฐานที่ยอมรับกันทั่วไปในชุมชน
4. ประกอบอาชีพเพื่อหารายได้ เลี้ยงชีพ หอสมควรแก่ศักยภาพ มานะบากบั่น มีธยัสถ์อดออม ไม่เห็นแก่ความเจริญทางวัตถุเกินกว่าคุณธรรม และจริยธรรม
5. เปลี่ยนแปลงบทบาทจากการเป็นผู้บอก ผู้แสดงนำในทุกกรณีที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนมาเป็นผู้กระตุ้น สนับสนุนให้นักเรียนเกิดความคิดริเริ่มและมีบทบาทสำคัญในกระบวนการเรียนรู้ เป็นผู้แนะให้นักเรียนรู้หลัก รู้จักวิธีที่จะศึกษา ค้นคว้าและเลือกทางของตนเอง โดยไม่มีการบังคับให้นักเรียนเชื่อตามครู
6. ฝึกนักเรียนให้มีความสามารถในการทำงานรวมกลุ่ม รู้จักวิจารณ์ ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เคารพกฎของสังคมในการอยู่ร่วมกัน
7. สนใจศึกษาธรรมชาติและ ความแตกต่างในตัวของแต่ละคน เพื่อนำมาเป็นข้อสังเกตพิจารณาในการปฏิบัติตัวต่อศิษย์ ให้ความรัก ความสนใจ เอาใจใส่อย่างเท่าเทียมกัน
8. พยายามค้นหาความสนใจ ความสามารถและความถนัดของนักเรียนแต่ละคน เพื่อหาทางส่งเสริมแนะนำการเลือกวิชาและอาชีพแก่นักเรียนให้เหมาะสม
9. ส่งเสริมให้นักเรียนเป็นคนฝึกฝนในคุณธรรม จริยธรรม โดยไม่หลงใหลในวัตถุและเห็นคุณค่าของการรักษาเอกลักษณ์และวัฒนธรรมของชาติ
10. มีความรู้ความสนใจในการเกษตร พอที่จะเข้าใจและสามารถมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเกษตรในท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี โดยคำนึงว่าสังคมไทยส่วนใหญ่นั้นเป็นสังคมเกษตรกรรม

11. ส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามวิถีทางประชาธิปไตยแก่ชุมชน โดยประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่าง และชักนำผู้อื่นให้ปฏิบัติตามในโอกาสอันเหมาะสม
12. รักษาความยุติธรรมและกล้าหาญที่จะต่อสู้เพื่อความเป็นธรรมของสังคมด้วยสติปัญญา ตามกระบวนการที่ต้องตามขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม และตามสิทธิแห่งกฎหมาย

ความหมายของงานสุขศึกษาในโรงเรียน

งานสุขศึกษาในโรงเรียน มีชื่อเรียกแตกต่างกันออกไป เช่น สุขศาสตร์ในโรงเรียน อนามัยโรงเรียน โครงการสุขภาพในโรงเรียน โปรแกรมสุขภาพในโรงเรียน เมื่อพิจารณาถึงความหมายและขอบข่ายของการดำเนินงานแล้ว เห็นว่ามีลักษณะเดียวกันในที่นี้จึงขอใช้คำว่า "งานสุขศึกษาในโรงเรียน" เพียงอย่างเดียว ซึ่งนักการศึกษาและนักสุขศึกษาให้ความหมายไว้ดังนี้

ปัญญา สมบูรณ์ทิพย์ ได้ให้ความหมายของงานสุขศึกษาในโรงเรียนว่า หมายถึง กิจกรรมนานาประการในโรงเรียนที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อป้องกันส่งเสริมและรักษาสุขภาพของนักเรียนตลอดทั้งครู เจ้าหน้าที่ คนงานภารโรงและบุคลากรอื่นในโรงเรียน งานสุขศึกษาในโรงเรียนประกอบด้วยกิจกรรม 3 ด้าน คือ การสอนสุขศึกษา การจัดสิ่งแวดล้อมที่ถูกสุขลักษณะในโรงเรียน การบริการสุขภาพในโรงเรียน (ปัญญา สมบูรณ์ทิพย์ 2523 : 10)

สุชาติ โสภประยูร กล่าวถึงงานสุขศึกษาในโรงเรียนว่า หมายถึง การจัดและดำเนินการอย่างหนึ่งภายในโรงเรียน ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรม 3 ด้าน ที่นำมาบูรณาการเข้าด้วยกัน คือ จัดสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียนให้ถูกสุขลักษณะ จัดบริการสุขภาพในโรงเรียนและการสอนสุขศึกษา โดยมีความมุ่งหมายเพื่อปรับปรุงส่งเสริมพฤติกรรมสุขภาพทั้งความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติ เพื่อให้เด็กเรียนมีสุขภาพดีในที่สุด (สุชาติ โสภประยูร 2526 : 6)

ธนวรรณ อัมสมบุญ กล่าวถึงงานสุขศึกษาในโรงเรียนว่า หมายถึง กระบวนการทางประสบการณ์การเรียนรู้ที่จัดให้มีขึ้นในโรงเรียนหรือสถานศึกษา เพื่อให้เกิดการพัฒนาทางพฤติกรรมในเชิงทักษะที่จะนำไปสู่การมีสุขภาพดีของตนเอง ครอบครัวและชุมชน (ธนวรรณ อัมสมบุญ 2528 : 22 อ้างอิงมาจาก Green and Iverson. 1982 : 321 - 338)

นิภา มนูญ และ วสันต์ ศีลปสุวรรณ กล่าวถึงงานสุขศึกษาในโรงเรียนว่า หมายถึง โอกาสการเรียนรู้เกี่ยวกับสุขภาพ ซึ่งโรงเรียนจัดไว้ให้นักเรียนทุกคน เพื่อให้นักเรียนแต่ละคนเกิดความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติที่ถูกต้องอันจะนำไปสู่การมีสุขภาพที่สมบูรณ์ (สุขภาพที่สมบูรณ์ตามคำจำกัดความขององค์การอนามัยโลก หมายถึงสภาพสมบูรณ์ของร่างกาย จิตใจ และดำรงชีวิตได้ดีในสังคม มิใช่แต่เพียงปราศจากโรคและความพิการเท่านั้น) ทั้งในส่วนบุคคล ครอบครัวและชุมชน (นิภา มนูญ และ วสันต์ ศีลปสุวรรณ 2520 : 1)

จากความหมายดังกล่าวข้างต้น จึงพอสรุปได้ว่า งานสุขศึกษาในโรงเรียน หมายถึง การจัดประสบการณ์หรือกิจกรรมภายในโรงเรียน โดยมุ่งที่จะให้นักเรียนและบุคลากรในโรงเรียนมีสุขภาพดี โดยอาศัยการจัดสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียนให้ถูกสุขลักษณะ การจัดบริการสุขภาพในโรงเรียน การสอนสุขศึกษา กิจกรรมเหล่านี้จะเป็นตัวจักรสำคัญในการปลูกฝังและเสริมสร้าง ความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติทางสุขภาพที่ถูกต้องและเหมาะสม อันจะเป็นแนวทางไปสู่การมีสุขภาพดีของบุคคล ชุมชน และสังคม

ดังนั้นงานสุขศึกษาในโรงเรียนจะบรรลุเป้าหมายได้ก็ต่อเมื่อความร่วมมือและประสานงานกับบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหลายฝ่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้รับผิดชอบในการดำเนินงานจะต้องตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของงานสุขศึกษาในโรงเรียน

ประภาเพ็ญ สุวรรณ ได้ให้เหตุผลถึงการจัดดำเนินงานสุขศึกษาในโรงเรียน (ประภาเพ็ญ สุวรรณ 2522 : 10 - 11) ไว้ดังนี้

1. จำเป็นจะต้องมีสุขศึกษาในโรงเรียนเพราะจากรายงานทางด้านการแพทย์และการสาธารณสุขพบอย่างเด่นชัดว่า การปฏิบัติตัวทางสุขภาพของประชาชนอยู่ในระดับที่ไม่ถูกต้องมาก จากสถิติต่าง ๆ พบว่า โรคต่าง ๆ ทั้งโรคติดเชื้อ (infectious diseases) และโรคเรื้อรัง (chronic diseases) ที่พบในปัจจุบันเป็นผลมาจากการดำรงชีวิต การปฏิบัติตนที่ไม่ถูกต้องของประชาชน ซึ่งไม่เป็นไปตามลักษณะการป้องกันโรคที่ถูกต้อง

2. เจตคติ (attitude) ของประชาชนที่มีต่อโรคภัยไข้เจ็บไม่นำไปสู่การดำเนินชีวิตที่ถูกสุขลักษณะ เป็นต้นว่า ประชาชนบางกลุ่มเชื่อว่าโรคต่าง ๆ เกิดจากภูตผีปีศาจ เชื่อว่า การมีสุขภาพดีคือ การไม่เจ็บป่วยถึงขนาดล้มหมอนนอนเสื่อ หรือเชื่อว่าผู้ที่รับผิขอบเกี่ยวกับสุขภาพของเราคือแพทย์ไม่ใช่ตัวเราเอง เป็นต้น

3. โดยทั่วไปประชาชนยังขาดความรู้พื้นฐานทางสุขภาพอันจะนำมาซึ่งการปฏิบัติตนที่ถูกต้อง ซึ่งถ้าประชาชนมีความรู้พื้นฐานเหล่านี้จะสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันแล้วจะช่วยต่อความยืนยาวของชีวิตได้อีก ปัจจุบันนี้พบว่าความรู้ทางด้านการแพทย์ การสาธารณสุข ได้เจริญก้าวหน้าและมีมากขึ้นทุกวัน เช่น เกี่ยวกับโภชนาการ การให้ภูมิคุ้มกันและอื่น ๆ ซึ่งประชาชนควรจะได้รับความรู้เหล่านี้

4. นิสัยมีผลต่อสถานะทางสุขภาพ และโรงเรียนเป็นสถานที่ที่เหมาะสมที่จะช่วยพัฒนาและเสริมสร้างนิสัยทางสุขภาพ ซึ่งนิสัยมีความสัมพันธ์อย่างเห็นได้ชัดกับสุขภาพของคน ตั้งจะพบจากการวิจัยต่าง ๆ ซึ่งยืนยันไว้ว่าการปฏิบัติตัว นิสัย และสิ่งแวดล้อมมีผลต่อสุขภาพ

นอกจากนี้ ประภาเพ็ญ สุวรรณ ได้ให้ข้อยืนยันว่า โรงเรียนเป็นสถานที่ที่จะช่วยปรับปรุงนิสัยทางสุขภาพของนักเรียนได้ (ประภาเพ็ญ สุวรรณ 2523 : 11) ด้วยเหตุผลต่อไปนี้

1. เด็กในวัยเรียนเป็นวัยที่สามารถจะมีหรือเสริมสร้างนิสัยต่าง ๆ ได้ นิสัยทางด้านสุขภาพเป็นสิ่งที่เกิดกับตัวเด็กได้
2. สิ่งแวดล้อมในโรงเรียนสามารถให้และจัดประสบการณ์เพื่อการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการสร้างสุขนิสัย ตามหลักของการเรียนรู้ การที่ผู้เรียนได้กระทำซ้ำบ่อย ๆ จะก่อให้เกิดการเรียนรู้และทำเป็นนิสัย สิ่งเหล่านี้โรงเรียนสามารถจัดสิ่งแวดล้อมให้เกิดการกระทำซ้ำได้
3. โรงเรียนทำงานอย่างใกล้ชิดกับทางบ้าน ซึ่งจะช่วยให้ปัญหาที่เกิดขึ้นขณะเดียวกันทางบ้านก็จะช่วยทำให้สิ่งที่สอนหรือจัดประสบการณ์ที่โรงเรียนมีความหมายต่อตัวเด็กมากยิ่งขึ้น
4. โรงเรียนสามารถเข้าถึงกลุ่มใหญ่ของประชาชน นอกจากจะเป็นการปลูกฝังนิสัยที่ถูกต้องแล้ว ยังเป็นการแก้ปัญหาด้านสุขภาพของประเทศส่วนรวมด้วย

5. โรงเรียนสามารถใช้ความคิดของคณาจารย์ใหญ่ให้เป็นประโยชน์ในการเปลี่ยนแปลงความคิดและการปฏิบัติของเอกัตบุคคลได้ จริงอยู่นักเรียนยอมรับคำแนะนำของครู ขณะเดียวกันเขาจะมีความรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของเขาก็กระทำเช่นเดียวกับตัวเขา ซึ่งจะทำให้มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงนิสัยทางสุขภาพได้

6. จากการศึกษาและวิจัยพบว่า งานสุขศึกษาในโรงเรียนมีผลทำให้การปฏิบัติทางด้านสุขภาพและสถานะทางสุขภาพของนักเรียนดีขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาทางด้านร่างกาย

จากเหตุผลดังกล่าว ชี้ให้เห็นว่าโรงเรียนเป็นสถาบันของชุมชน ที่มีบทบาทต่อการเปลี่ยนแปลงและแก้ไขนิสัยทางสุขภาพที่ไม่ถูกต้องของนักเรียนได้ โดยการให้ความรู้ทางสุขศึกษา การจัดบริการสุขภาพ การจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้ถูกสุขลักษณะ ทั้งนี้เนื่องจากในวันหนึ่ง ๆ เด็กต้องใช้เวลาอยู่ในโรงเรียนประมาณ 5 - 6 ชั่วโมงเป็นอย่างน้อย การจัดกิจกรรมดังกล่าวจะช่วยเสริมสร้างการเรียนรู้ และให้ประสบการณ์ตรงแก่ผู้เรียน โดยเฉพาะเด็กในวัยเรียนมีแนวโน้มที่จะเปลี่ยนแปลงนิสัยต่าง ๆ ได้ดีกว่าวัยผู้ใหญ่ ดังที่คำพังเพยที่ว่า ไม้อ่อนดัดง่าย ไม้แก่ดัดยาก แต่อย่างไรก็ตาม พ่อแม่ ผู้ปกครอง ย่อมมีอิทธิพลต่อการเสริมสร้างสุขนิสัยในเด็กมาก ฉะนั้นการที่จะให้เด็กมีพฤติกรรมที่ถูกต้อง นอกจากจะเป็นหน้าที่ของโรงเรียนในการดูแลเอาใจใส่แล้ว ก็ต้องอาศัยความร่วมมือจากทางบ้าน และชุมชนด้วย โดยให้การส่งเสริมและสนับสนุนทางด้านสุขภาพ ตลอดจนประพฤติปฏิบัติตนในชีวิตประจำวันอย่างถูกสุขลักษณะก็จะบังเกิดผลดีแก่บุตรหลาน และตัวท่านเอง ดังนั้นงานสุขศึกษาในโรงเรียนจะดำเนินไปด้วยดี จะต้องมีการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน บ้าน และชุมชน

ความเป็นมาของงานสุขศึกษาในโรงเรียน

งานสุขศึกษาในโรงเรียนได้เริ่มต้นเป็นครั้งแรกอย่างเป็นทางการเป็นกิจลักษณะ ในปี พ.ศ. 2376 ฝรั่งเศส เป็นประเทศแรกที่ได้ให้ความสนใจต่อสุขภาพของเด็กอย่างจริงจัง ได้ออกกฎหมายบังคับให้ทุกตำบลจัดแพทย์ไว้คอยตรวจสุขภาพของเด็กในโรงเรียนต่าง ๆ พร้อมทั้งให้มีการตรวจสุขภาพโรงเรียนเป็นระยะ ๆ แนวความคิดเกี่ยวกับการจัดแพทย์ตรวจสุขภาพของเด็ก

ในโรงเรียนได้แพร่หลายไปทั่วยุโรป จนทำให้ประเทศต่าง ๆ เริ่มสนใจจัดแพทย์ประจำโรงเรียนกันอย่างจริงจัง (สุชาติ โสภประยูร 2526 : 18)

นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2417 เป็นต้นมา งานสุขศึกษาในโรงเรียนได้รับการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงมาโดยตลอด และถือกันว่า งานส่งเสริมสุขภาพและการป้องกันโรคในโรงเรียน เป็นกิจกรรมสำคัญยิ่งในแทบทุกประเทศ การตรวจหาความบกพร่องหรือความพิการของร่างกาย ตลอดจนการส่งเสริมสุขภาพในเด็กวัยเรียนได้รับความสนใจมากขึ้นเป็นลำดับ ในปี พ.ศ. 2417 ประเทศเบลเยียม ได้เริ่มดำเนินงานสุขศึกษาในโรงเรียนเป็นครั้งแรกในกรุงบรัสเซลล์ ได้จัดแพทย์ออกทำการตรวจสุขภาพนักเรียนในโรงเรียนต่าง ๆ โดยทำการตรวจร่างกาย ตรวจฟัน และตรวจตาเป็นพิเศษอีกด้วย (สนอง สกุลพรหมณ์ และ พิชิต สกุลพรหมณ์ 2524 : บทนำ)

ในปี พ.ศ. 2439 ไบบาเคิน ชาวเยอรมัน ได้วางแผนการสำหรับปฏิบัติขึ้นกำหนด ให้แพทย์ทำการตรวจสอบสภาพความเป็นไปของโรงเรียน และห้องเรียน และทำการตรวจสุขภาพนักเรียนเข้าใหม่และทำการตรวจซ้ำอีกในปีที่ 4, 6 และ 8 ในระหว่างกำลังเรียนอยู่ก็จัดให้มีตรสุขภาพประจำตัวนักเรียน เพื่อบันทึกผลของการตรวจและเป็นหลักฐานให้ทราบความเป็นไปของร่างกาย ตลอดจนจัดให้มีการติดตามผลเพื่อแก้ไขความพิการที่ตรวจพบ และทำการติดต่อกับผู้ปกครองของนักเรียนด้วย

ในประเทศสหรัฐอเมริกา ได้เริ่มดำเนินงานสุขศึกษาในโรงเรียนเป็นครั้งแรกที่เมืองบอสตัน รัฐแมสซาชูเซตส์ เมื่อ พ.ศ. 2437 ภายหลังจากเกิดโรคติดต่อระบาดขึ้นในโรงเรียนต่าง ๆ และได้ตรวจพบโรคติดต่อในโรงเรียนเป็นครั้งแรก ต่อมางานสุขศึกษาในโรงเรียน ได้เริ่มมีการปฏิบัติขึ้นในเมือง ชิคาโก นิวยอร์ก และฟิลาเดลเฟีย ในปี พ.ศ. 2438 2440 และ 2441 ตามลำดับ

ต่อมาในปี พ.ศ. 2493 รัฐบาลกลางของสหรัฐอเมริกาได้ออกกฎหมายให้โรงเรียนทุกแห่งบรรจุวิชาสุขศึกษา ไว้ในหลักสูตรประถมศึกษา มัธยมศึกษา แต่ยังคงว่ามีเด็กพิการอยู่ตามโรงเรียนต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก จึงเป็นข้อมูลที่ช่วยสนับสนุนและกระตุ้นองค์การ หรือสมาคมอาสาสมัครเกี่ยวกับการปรับปรุงสุขภาพของนักเรียน หลังจากนั้น งานสุขศึกษาในโรงเรียนของสหรัฐอเมริกาได้ขยายออกไปอย่างกว้างขวางและเจริญก้าวหน้ามาจนถึงปัจจุบัน

สำหรับในประเทศไทย งานสุขศึกษาในโรงเรียนเริ่มต้นด้วยการกำหนดให้นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับเรื่องสุขภาพของร่างกาย โดยใช้อ่านหนังสือ "วิชานำรู้เรื่องร่างกายของเรา" ตามหลักสูตรฉบับแรกของกระทรวงธรรมการ เมื่อ พ.ศ. 2438 (สุชาติ โสมประยูร 2526 : 23)

ในปี พ.ศ. 2468 โดยพระราชดำริและความสนพระทัยของสมเด็จพระราชบิดา เจ้าฟ้ากรมหลวงสงขลานครินทร์ พระองค์ทรงเห็นว่า การจัดดำเนินงานด้านสุขาภิบาลที่ปฏิบัติกันอยู่ในขณะนั้นไม่ได้ดีเท่าที่ควร เนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่ได้รับความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องการสุขาภิบาลหรือการสาธารณสุขไม่เพียงพอต่อการเปลี่ยนแปลงของกาลสมัย และกิจการต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับสุขภาพของประชาชนก็ยังไม่มีความหมายคืบคลาน การที่จะหวังให้เจ้าหน้าที่สาธารณสุขคอยประกาศแนะนำและชักชวนประชาชนอย่างเดียว ย่อมไม่ได้ผลตามความมุ่งหมาย พระองค์จึงได้ทรงตั้ง แผนกสุขาภิบาลโรงเรียนขึ้น ให้อยู่ในความดูแลของกระทรวงธรรมการ เมื่อ พ.ศ. 2468 เพื่อดำเนินการเกี่ยวกับสุขภาพของนักเรียนเสียตั้งแต่เริ่มแรก พระองค์ได้ทรงวางรูปแบบและวิธีการปฏิบัติที่ได้ทรงเห็นผลดีมาแล้วจากต่างประเทศ กล่าวคือ ได้ทรงจัดวางโครงการ อนามัยพิทักษ์ เพื่อเป็นหลักปฏิบัติไว้ ซึ่งประกอบด้วย การสุขศึกษา การสุขาภิบาล การควบคุมดูแลสุขภาพของนักเรียน การแก้ไขความบกพร่องหรือความพิการด้านสุขภาพที่ได้ตรวจพบ (สนอง สกุลพราหมณ์ และ พิชิต สกุลพราหมณ์ 2523 : 1 - 2)

ครั้นต่อมา พ.ศ. 2476 ได้มีการประกาศพระราชกฤษฎีกา วางระเบียบสำนักงานและกรมขึ้นในกระทรวงธรรมการ แผนกสุขาภิบาลโรงเรียน ได้ยกฐานะเป็นกองสุขาภิบาลโรงเรียน สังกัดกรมพลศึกษา กิจการสุขาภิบาลโรงเรียนได้เจริญก้าวหน้าและขยายกว้างออกไปตามลำดับ จนกระทั่งมีการสถาปนา กระทรวงสาธารณสุขขึ้น เมื่อ พ.ศ. 2485 จึงได้มีการโอนกองสุขาภิบาลโรงเรียน จากกรมพลศึกษาไปขึ้นกับกระทรวงสาธารณสุข และเปลี่ยนชื่อเป็น กองอนามัยโรงเรียน ในระยะ 20 ปีแรก การดำเนินงานส่วนใหญ่อยู่ในส่วนกลาง และออกช่วยเหลือส่วนภูมิภาคบ้างเป็นครั้งคราว (สุชาติ โสมประยูร 2526 : 25)

สำหรับความเคลื่อนไหวในด้านหน่วยงานที่รับผิดชอบต่องานสุขศึกษาในโรงเรียน ในปี พ.ศ. 2515 ได้มีการปรับปรุงหน่วยงานในกระทรวงสาธารณสุขใหม่ กองอนามัยโรงเรียนกับกองอนามัย แม่และเด็กได้รวมกันเป็นกองอนามัยครอบครัว ขึ้นอยู่กับกรมส่งเสริมสาธารณสุข โดยมีฝ่ายอนามัยโรงเรียนเป็นผู้รับผิดชอบงานสุขศึกษาในโรงเรียน นอกจากนี้ กองสุขศึกษา สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ก็ได้เห็นความสำคัญของงานสุขศึกษาในโรงเรียนเพิ่มขึ้น และได้จัดตั้งฝ่ายสุขศึกษาในโรงเรียนขึ้นอีกด้วย เนื่องจากโรงเรียนในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ได้เพิ่มขึ้นมากกว่าสมัยก่อนเป็นอันมาก กรมพลศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ จึงได้จัดตั้งกองส่งเสริมพลศึกษา และสุขภาพขึ้นใน พ.ศ. 2517 เพื่อช่วยส่งเสริมการดำเนินงานสุขศึกษาในโรงเรียนโดยตรง (สุชาติ โสภะบุร 2526 : 25)

ขอบข่ายของงานสุขศึกษาในโรงเรียน

งานสุขศึกษาในโรงเรียนเป็นแนวคิดที่อยู่ในลักษณะนามธรรม กล่าวคือเป็นกระบวนการปลูกฝังและเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมสุขภาพให้เกิดขึ้นในเด็กวัยเรียนอย่างถาวรและมีพัฒนาการอย่างต่อเนื่อง งานสุขศึกษาในโรงเรียนจะบรรลุผลได้ตามเป้าหมายที่ห้องอาศัยโครงการสุขภาพในโรงเรียนเป็นเครื่องมือในการดำเนินการ โครงการสุขภาพในโรงเรียนประกอบด้วยกิจกรรม 3 ด้านคือ การจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้ถูกสุขลักษณะ การจัดการบริการสุขภาพ การจัดการเรียนการสอนสุขศึกษา (ธนวรรณ อัมสมบุรณ 2528 : 22 - 23)

การจัดสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียนให้ถูกสุขลักษณะ

สิ่งแวดล้อมในโรงเรียนมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งต่อสุขภาพของนักเรียน ถ้าการจัดสิ่งแวดล้อมเป็นไปอย่างถูกต้องเหมาะสมแล้ว ก็จะช่วยส่งเสริมสุขภาพทางกายและจิตใจ ช่วยให้โรงเรียนเป็นสถานที่ที่น่าอยู่และที่สำคัญคือ เป็นแบบอย่างที่ดีสำหรับเด็กที่จะให้นำไปเป็นตัวอย่างในชีวิตประจำวันในทางตรงข้าม ถ้าสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนไม่ดีก็อาจก่อให้เกิดอุบัติเหตุได้ง่าย หรือไม่ส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ของเด็กและไม่สอดคล้องกับทฤษฎีที่นักเรียนได้เรียนรู้ไป ฉะนั้นการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้ถูกสุขลักษณะ จึงเป็น

สิ่งจำเป็นที่โรงเรียนจะต้องจัดให้มีขึ้น และดำรงรักษาไว้ให้อยู่ในสภาพดีตลอดไป (กรม
พลศึกษา กองส่งเสริมพลศึกษาและสุขภาพ "ม.ป.ป." : 6)

คณะกรรมการสุขภาพโรงเรียน ได้วางหลักการปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดสิ่งแวดล้อม
ในโรงเรียนให้ถูกสุขลักษณะและปลอดภัย (กระทรวงสาธารณสุข กรมอนามัย 2523 : 6)
ไว้ 4 ประการดังนี้

1. ให้ปลอดภัยจากอุบัติเหตุและอันตราย
2. ให้ปลอดภัยจากโรคติดต่อ
3. ให้เป็นที่น่าสบาย เพื่อส่งเสริมสุขภาพจิตและอารมณ์ในอันที่จะทำให้เด็กได้รับ
การศึกษาเต็มที่และได้ผล

4. ให้เหมาะสมกับสภาพสรีรวิทยาของร่างกายของเด็กที่กำลังเจริญเติบโต

นอกจากนี้ สุชาติ โสภประยูร ได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับทำเลที่ตั้งโรงเรียน
ว่าพื้นที่ที่ควรเลือกใช้ก่อสร้างโรงเรียน ถ้าเป็นไปได้ควรอยู่ในที่ดอนหรือเป็นที่ราบน้ำท่วม
ไม่ถึง พื้นดินแห้งอยู่เสมอ ไม่ชื้นแฉะเป็นหล่มเป็นแอ่งหรือเป็นแอ่งน้ำอันจะทำให้เพาะพันธุ์ยุง
หรือเป็นที่ขังของน้ำโสโครกได้ สำหรับเนื้อที่ที่ใช้ปลูกสร้างอาคารเรียนนั้น ต้องคำนึงถึง
การขยายตัวของโรงเรียนในวันข้างหน้าด้วย (สุชาติ โสภประยูร 2519 : 21)

โรงเรียนควรตั้งอยู่ในย่านใจกลางของชุมชนเพื่อให้เด็กไปมาได้สะดวก มีทางสัญจรไปมา
ติดต่อกันได้ทุกฤดูกาล ระยะทางจากจุดไกลมากที่สุดไม่ควรเกิน 2 กิโลเมตร หรือนักเรียน
ส่วนมากใช้เวลาในการเดินทางไม่เกิน 30 นาที ถ้าโรงเรียนตั้งอยู่ห่างไกลจากย่านชุมชน
มากเกินไปจะทำให้นักเรียนมีความลำบากในการเดินทาง เกิดความอ่อนเพลีย เสียพลังงาน
มากเกินไปจนอาจก่อให้เกิดอันตรายขึ้นได้ในขณะเดินทางไปกลับโรงเรียน
(สนอง สกุลพราหมณ์ และ พิชิต สกุลพราหมณ์ 2524 : 16) นอกจากนี้โรงเรียนไม่
ควรตั้งอยู่ใกล้แหล่งอบายมุขต่าง ๆ เช่น แหล่งโสเภณี สถานอาบ อบ นวด และสถาน
เรีงรมย์ต่าง ๆ อันจะเป็นภัยต่อนักเรียน โรงเรียนไม่ควรอยู่ติดกับถนนหรือทางรถไฟ ซึ่งจะ
ทำให้เกิดอุบัติเหตุและก่อเสียงรบกวนแก่นักเรียน โรงเรียนควรมีรั้วรอบขอบชิด (สายหยุด
ชมนานท์ พยอม ตันมณี และ ยรรวรณ ชมชัยยา 2521 : 19 - 20)

คณะกรรมการสุศึกษา สายการศึกษา ได้กำหนดมาตรฐานขั้นต่ำงานสุศึกษา ในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา เกี่ยวกับที่ตั้งและบริเวณโรงเรียนไว้ว่า โรงเรียนให้ตั้งอยู่ในสถานที่ที่สามารถจัดอาคารให้สะดวก ไม่เป็นที่ลุ่มจนเกินไป สามารถจัดระบบระบายน้ำได้ดี ห่างไกลแหล่งเสื่อมโทรมและสาเหตุรำคาญต่าง ๆ เช่น กลิ่น เสียง และความสั่นสะเทือน ไม่ห่างไกลจากชุมชน มีการคมนาคมสะดวกและปลอดภัย เนื้อที่และบริเวณโรงเรียนเหมาะสมเอื้ออำนวยต่อการเรียนการสอน การฝึกอบรม มีความสวยงาม ตลอดจนบำรุงรักษาง่ายและประหยัด (คณะกรรมการสุศึกษา สายการศึกษา 2525 : 6 - 7)

อาคารเรียนและอาคารประกอบ การออกแบบก่อสร้างอาคารเรียนและอาคารประกอบ ต้องคำนึงถึง แสงสว่าง การระบายอากาศ ประโยชน์ในการใช้สอย ความมั่นคง แข็งแรง ความปลอดภัยและควรจะได้พิจารณาให้สามารถต่อเติมหรือขยายอาคารได้เมื่อต้องการ โดยปกติแล้วรูปร่างของอาคารนิยมจัดเป็นรูปตัวอักษรโรมัน คือ E, F, I, L, T และ U

นอกจากนี้อาคารทุกหลังควรปลูกสร้างให้หันหน้าไปทางทิศเหนือหรือทิศใต้ ถ้าหากโรงเรียนต้องปลูกสร้างอยู่ใกล้ถนน ทางรถไฟ หรือแม่น้ำ ก็ไม่จำเป็นต้องหันหน้าอาคารเรียนออกสู่สิ่งเหล่านี้เสมอไป ส่วนโรงเรียนที่จำเป็นต้องอยู่ใกล้ถนนหรือทางรถไฟ ก็ควรปลูกสร้างให้ห่างถนนหรือทางรถไฟไม่น้อยกว่า 20 เมตร

คณะกรรมการสุศึกษา สายการศึกษา ได้กำหนดมาตรฐานขั้นต่ำของโรงเรียนมัธยมศึกษาเกี่ยวกับอาคารเรียนและอาคารประกอบไว้ว่า อาคารเรียน เป็นอาคารถาวรและได้มาตรฐานพอเหมาะกับจำนวนนักเรียนและแผนการเรียน เป็นอาคารที่ถูกสุขลักษณะ ส่วนอาคารประกอบ ได้แก่ โรงฝึกงาน และโรงอาหาร โรงฝึกงานควรเป็นอาคารที่แยกออกจากอาคารเรียน มีแสงสว่างและการระบายอากาศเหมาะสม มีคำแนะนำในการฝึกปฏิบัติงาน และจัดให้มีเครื่องป้องกันอันตรายจากเครื่องมือ เครื่องจักรและป้องกันอันตรายส่วนบุคคล นอกจากนั้นภายในโรงฝึกงาน ควรมีตู้ยาและเวชภัณฑ์ตลอดจนเครื่องมือดับเพลิง ส่วนโรงอาหารขนาดเนื้อที่โดยเฉลี่ย 1 ตารางเมตรต่อนักเรียน 1 คน มีโต๊ะ และม้านั่งเพียงพอกับจำนวนนักเรียน มีที่ต้มน้ำโดยเฉลี่ย 1 ที่ ต่อนักเรียน 50 คน และมีอ่างล้างมือ 1 ที่ต่อนักเรียน 75 คน (คณะกรรมการสุศึกษา สายการศึกษา 2525 : 7)

ห้องเรียนและอุปกรณ์ที่ใช้ในห้องเรียน กรมสวัสดิศึกษา กำหนดเนื้อที่เฉลี่ยของห้องเรียนประมาณ 1.5 ตารางเมตรต่อนักเรียน 1 คน ลักษณะของห้องเรียนเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ขนาด 7×9 ส่วนสูงไม่ต่ำกว่า 3.50 เมตร จำนวนนักเรียนต่อหนึ่งห้องเรียนประมาณ 40 คน และต้องเป็นห้องถูกสุขลักษณะ (กรมสวัสดิศึกษา กองการมัธยมศึกษา 2523 : 9) ส่วนการจัดโต๊ะและเก้าอี้ไม่ควรจัดแบบติดกับพื้นห้องตายตัว ต้องให้สามารถเคลื่อนย้ายได้ เพื่อความเหมาะสมต่อการจัดกลุ่มหรือการใช้ห้องเรียนเพื่อประโยชน์อย่างอื่น และควรมีช่องว่างระหว่างแถวไม่น้อยกว่า 45 เซนติเมตร แถวริมสุดควรห่างจากผนังห้องเรียนไม่น้อยกว่า 60 เซนติเมตร แถวหลังสุดควรห่างจากกระดานดำไม่เกิน 9 เมตร สำหรับแถวหน้าควรมีระยะห่างจากกระดานดำไม่น้อยกว่า 2 เมตร (สนอง สกุลพราหมณ์ และ พิชิต สกุลพราหมณ์ 2524 : 22 - 23)

การระบายอากาศและแสงสว่าง บรรยากาศในห้องเรียนมีอิทธิพลต่อสุขภาพและการเรียนของนักเรียนเป็นอย่างมาก เนื่องจากมีนักเรียนจำนวนมากนั่งอยู่ในห้องเดียวกัน ย่อมเกิดการเปลี่ยนแปลงของอากาศในห้องทั้งด้านกายภาพและทางเคมี ถ้าหากไม่มีการระบายอากาศที่ดีจะทำให้เกิดเหตุรำคาญ มีกลิ่นเหม็น อึดอัดหายใจไม่คล่องหรือเป็นทางที่จะแพร่กระจายโรคติดต่อทางเดินหายใจได้ง่าย (สายหยุด ชมานนท์ พยอม ตันมณี และ อรวรรณ ชมชัยยา 2521 : 25) ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของ สนอง สกุลพราหมณ์ และ พิชิต สกุลพราหมณ์ ที่ว่า ถ้าห้องเรียนมีการระบายอากาศไม่ดีพอ ก็จะทำให้ร้อนอบอ้าว มีกลิ่นไม่ดี และทำให้นักเรียนไม่กระปรี้กระเปร่า เหนื่อยง่าย ปวดศีรษะ และอาจเกิดโรคติดต่อทางระบบหายใจได้ง่าย (สนอง สกุลพราหมณ์ และ พิชิต สกุลพราหมณ์ 2524 : 23) ตามเกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำของงานสุขศึกษา กำหนดให้มีประตู หน้าต่างที่เปิดออกและช่องระบายลม คิดเป็นเนื้อที่รวมกันทั้งหมดร้อยละ 20 ของพื้นที่ห้อง และห้องเรียนต้องมีแสงสว่างไม่น้อยกว่า 30 ฟุตแรงเทียน ห้องศิลปะ และโรงฝึกงาน จัดให้มีความส่องสว่างไม่น้อยกว่า 50 ฟุตแรงเทียน (คณะอนุกรรมการสุขศึกษา สายการศึกษา 2525 : 5) นอกจากนี้ห้องเรียนที่ดีต้องออกแบบให้สามารถป้องกันเสียงรบกวนได้ เพราะเสียงดังเป็นอุปสรรคต่อการเรียนการสอนและมีผลกระทบต่อสุขภาพทางกายและจิตใจ ทำให้นักเรียนขาดสมาธิฟังครู

สอนไม่ได้ยิน ครูเองก็ต้องเพิ่มระดับเสียงให้สูงขึ้น ซึ่งอาจเป็นอันตรายต่อระบบเสียงได้ ตามหลักฐานทางการแพทย์ยืนยันว่า เสียงที่มีระดับความดังมาก ๆ ทำให้เกิดความกระคายเคืองต่อหู อารมณ์และอาจทำให้ประสาทเสื่อมได้ ดังนั้นต้องเรียนควรมีระดับเสียงดังไม่เกิน

40 เดซิเบล

น้ำดื่มน้ำใช้ น้ำสะอาดเป็นปัจจัยอีกอย่างหนึ่งของสิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อสุขภาพของนักเรียนมาก ถ้านักเรียนดื่มหรือใช้น้ำไม่สะอาด ก็จะเป็นสาเหตุหนึ่งในการติดโรคและแพร่กระจายโรคติดต่อได้ โดยเฉพาะโรคที่เกี่ยวกับทางเดินอาหาร โรงเรียนจึงจำเป็นต้องจัดหา น้ำที่สะอาดให้เพียงพอกับจำนวนนักเรียนตลอดปี กรมอนามัยได้ระบุไว้ว่า น้ำที่สะอาดมีอยู่สามชนิด คือ น้ำประปา น้ำฝนที่สะอาด และน้ำบ่อที่ถูกสุขลักษณะ (กระทรวงสาธารณสุข กรมอนามัย 2523 : 22) การจัดน้ำดื่มในรูปของน้ำพุ เป็นวิธีที่เหมาะสมมากสำหรับโรงเรียน เพราะเป็นวิธีการที่ช่วยให้นักเรียนมีความปลอดภัยกว่าวิธีอื่น ๆ การจัดตั้งน้ำดื่มแบบน้ำพุ ควรมีอย่างน้อย 1 ที่ต่อนักเรียน 50 คน ส่วนระดับความสูงของอ่างน้ำพุ ประมาณ 75 และ 90 เซนติเมตร ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย ตามลำดับ

การกำจัดขยะและน้ำโสโครก ขยะที่เกิดขึ้นในโรงเรียนอาจแบ่งได้เป็น 2 ชนิด คือ ขยะเปียกและขยะแห้ง ขยะแห้งก็มักจะเป็นจำพวก เศษกระดาษ ขวดพลาสติก ฯลฯ ส่วนขยะเปียก ได้แก่ เศษอาหาร เศษพืชผัก ซึ่งอาจเกิดจากโรงอาหารและร้านค้าในโรงเรียน จึงจำเป็นต้องอย่างหนึ่งที่โรงเรียนต้องเก็บรวบรวมและกำจัดให้หมดไป มิฉะนั้นจะเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ของแมลงและเชื้อโรคต่าง ๆ นอกจากนี้ยังทำให้โรงเรียนขาดความเป็นระเบียบไม่น่าดูและเป็นแบบอย่างที่ไม่ดีแก่นักเรียนและชุมชนอีกด้วย จึงต้องมีการกำจัดขยะให้ถูกสุขลักษณะ ซึ่ง ปัญญา สมบูรณ์ศิลป์ กล่าวว่า จะต้องมีการรวบรวมขยะเพื่อนำไปกำจัดขยะภายหลัง แต่ต้องระวังอย่าให้เป็นแหล่งเพาะพันธุ์ของหนูหรือแมลง การกำจัดขยะอาจทำได้โดยการเผาในเตาเผาขยะ ผึ่ง ทำปุ๋ย ส่วนในเขตเทศบาลควรมีรถขนขยะนำไปกำจัดสัปดาห์ละ 2 ครั้ง (ปัญญา สมบูรณ์ศิลป์ 2523 : 78) ส่วนการกำจัดน้ำโสโครก ถ้าโรงเรียนตั้งอยู่ในเขตเทศบาลควรระบายน้ำโสโครกลงสู่ท่อน้ำโสโครกสาธารณะ แต่ถ้าเป็นโรงเรียนในชนบท อาจจะมีท่อระบายน้ำโสโครกเฉพาะ โดยจัดทำระบบท่อซึม

การจัดการบริการสุขภาพในโรงเรียน

การจัดการบริการสุขภาพในโรงเรียน บัญญา สมบูรณ์ศิลป์ ได้ให้ความหมายว่า หมายถึง วิธีการต่าง ๆ ที่แพทย์ พยาบาล ทันตแพทย์ และบุคลากรอื่น ๆ ดำเนินการเพื่อประเมินสถานะทางด้านสุขภาพเพื่อป้องกันและส่งเสริมสุขภาพของนักเรียนและบุคลากรต่าง ๆ ในโรงเรียน โดยจัดการบริการในรูปแบบต่าง ๆ ให้ (บัญญัติ สมบูรณ์ศิลป์ 2523 : 89)

การจัดการบริการสุขภาพในโรงเรียน ประกอบด้วยกิจกรรมสำคัญ คือการตรวจค้นหาความบกพร่องทางสุขภาพ การให้บริการรักษาพยาบาลแก่ผู้เจ็บป่วยเล็ก ๆ น้อย ๆ ในโรงเรียน การแนะแนวทางสุขภาพ การป้องกันและควบคุมโรคติดต่อในโรงเรียน (กรมพลศึกษา กองส่งเสริมพลศึกษาและสุขภาพ "ม.ป.ป." : 11)

กู๊ด (Good) อธิบายเกี่ยวกับการบริการสุขภาพในโรงเรียนว่า เป็นบริการทางการแพทย์เบื้องต้น ที่จัดขึ้นในสถานศึกษา โดยมีบุคลากรทางการแพทย์ เช่น พยาบาล นักแนะแนว การดำเนินงานเพื่อตรวจสอบ ป้องกัน และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพ (Good. 1973 : 277)

จากแนวคิดข้างต้น พอสรุปได้ว่า การจัดการบริการสุขภาพในโรงเรียน เป็นการดำเนินงานร่วมกันระหว่างแพทย์ ทันตแพทย์ พยาบาล ครู และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง โดยมุ่งค้นหาความบกพร่องทางสุขภาพ พร้อมทั้งให้การส่งเสริม และแนะแนวทางสุขภาพ เพื่อให้ให้นักเรียนและบุคลากรในโรงเรียนมีสุขภาพดีที่สุดเท่าที่จะทำได้

ความมุ่งหมายของการจัดการบริการสุขภาพ

1. เพื่อปรับปรุงส่งเสริมและดำรงไว้ ซึ่งสุขภาพและสวัสดิภาพของนักเรียน
2. เพื่อสร้างเจตคติที่ดีเกี่ยวกับเรื่องสุขภาพให้แก่นักเรียน
3. กระตุ้นให้นักเรียนเกิดความต้องการและสนใจในเรื่องสุขภาพของตนเองยิ่งขึ้น
4. เพื่อเป็นตัวอย่างให้แก่นักเรียนนำสิ่งที่ได้พบเห็นหรือได้กระทำที่โรงเรียนไปปฏิบัติจริง ๆ ในชีวิตประจำวัน
5. เป็นการส่งเสริมการสอนสุขศึกษาให้ได้ผลดียิ่งขึ้น

6. เพื่อเป็นการเข้าให้ครูและผู้ปกครองมองเห็นความสำคัญในเรื่องสุขภาพของเด็กมากขึ้น (กรมพลศึกษา กองส่งเสริมพลศึกษาและสุขภาพ "ม.ป.ป." : 11)

เทอร์เนอร์ (Turner) ได้กล่าวถึง หน้าที่ของครูที่ควรปฏิบัติเกี่ยวกับการบริการสุขภาพในโรงเรียนว่า ครูมีหน้าที่สำคัญในการเตรียมเด็กนักเรียน สำหรับการตรวจสุขภาพ ถ้าหากครูมีความเข้าใจในลักษณะของการตรวจ รู้จักสร้างบรรยากาศและให้การปฐมพยาบาลแก่นักเรียนอย่างถูกต้องแล้ว เด็กนักเรียนจะไม่กลัวกลับจะแสดงความกระตือรือร้นและสนใจเสียอีก ตรงกันข้ามถ้าหากเด็กนักเรียนหวาดกลัวหรือเข้าใจผิด เจ้าหน้าที่สาธารณสุขจะประสบปัญหา เพราะเด็กไม่ให้ความร่วมมือ (Turner. 1966 : 133 - 134)

สายหยุด ชมานนท์ พยอม ตันมณี และ อรวรรณ ชมชัยยา กล่าวถึงการตรวจสุขภาพโดยครูว่า ครูต้องสอนเด็กและมีความใกล้ชิดกับเด็กมาก ดังนั้นถ้าหากครูตรวจสอบสุขภาพของนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ จะเป็นการช่วยเหลือเด็กในเรื่องโรคภัยไข้เจ็บได้มาก และในการตรวจสุขภาพของนักเรียนนั้น ครูไม่จำเป็นต้องวินิจฉัยว่า นักเรียนเป็นโรคอะไร เพียงแต่ใช้การสังเกต และวิธีการตรวจสอบแบบง่าย ๆ เพื่อบันทึกไว้เป็นหลักฐาน เมื่อพบข้อบกพร่องก็จะได้ส่งให้แพทย์ทำการตรวจรักษาต่อไป (สายหยุด ชมานนท์ พยอม ตันมณี และ อรวรรณ ชมชัยยา 2521 : 46)

เบิร์ด (Byrd) ได้กำหนดขอบข่ายของกิจกรรมการบริการสุขภาพในโรงเรียนที่สำคัญ ซึ่งทางโรงเรียนควรดำเนินการ (Byrd. 1964 : 46) ไว้ดังนี้ คือ

1. การทำประวัติสุขภาพ หรือสมุดทะเบียนสุขภาพประจำตัวนักเรียน
2. การตรวจร่างกาย ระบบหายใจ ระบบทางเดินอาหารและระบบอื่น ๆ

ซึ่งควรจะได้ทำการตรวจอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง

3. การตรวจสุขภาพโดยจิตแพทย์ ควรทำเป็นครั้งคราวเมื่อมีเหตุสงสัย
4. การตรวจและวัดสายตา ควรตรวจเป็นครั้งคราว
5. การตรวจความผิดปกติของหูและระบบประสาททั้งควรทำเป็นครั้งคราว
6. การตรวจฟันทำทุก 6 เดือน
7. การทำทะเบียนวัดความเจริญเติบโตของนักเรียน เช่น น้ำหนัก ส่วนสูง

ควรทำทุกภาคเรียน

8. การตรวจวัดเกี่ยวกับปากและการใช้เสียง ควรทำเป็นครั้งคราว
9. การตรวจดูแลสุขภาพท่าทางต่าง ๆ ของนักเรียน เช่น การนั่ง ยืน เดิน ควรสังเกตเป็นประจำเสมอ
10. การบริการพิเศษต่าง ๆ เกี่ยวกับสุขภาพ เช่น การตรวจเลือด การตรวจอุจจาระ ปัสสาวะ เป็นต้น

สุชาติ โสมประยูร กล่าวถึงการตรวจสุขภาพของนักเรียนว่า สามารถกระทำการตรวจได้โดยบุคคลหลายฝ่าย เช่น ครู ผู้ปกครอง แพทย์ ทันตแพทย์ พยาบาล และเจ้าหน้าที่อนามัย สำหรับการตรวจสุขภาพโดยครูนั้น สามารถดำเนินการตรวจได้ 3 ระยะ คือ การตรวจสุขภาพในตอนเช้าก่อนเข้าเรียน (morning inspection) การสังเกตขณะอยู่ในชั้นเรียน (health observation) และการตรวจสุขภาพเป็นครั้งคราว (Physical examination) สุชาติ โสมประยูร 2520 : 7)

สนอง สกุลพราหมณ์ และ พิชิต สกุลพราหมณ์ ได้กล่าวถึงการตรวจสุขภาพของนักเรียนโดยจำแนกตามประเภทของผู้ตรวจ (สนอง สกุลพราหมณ์ และ พิชิต สกุลพราหมณ์ 2524 : 63 - 64) ไว้ดังนี้

1. การตรวจสุขภาพโดยแพทย์ (Medical Examination) นักเรียนควรได้รับการตรวจจากแพทย์ตามระยะเวลาอันเหมาะสมตามเกณฑ์ต่อไปนี้

- 1.1 นักเรียนที่เข้าใหม่ทุกคนควรได้รับการตรวจสุขภาพ จากแพทย์ก่อนเข้าเรียน
- 1.2 นักเรียนที่กำลังเรียนอยู่ ป. 4 ป. 7 ม.ศ. 3 และ ม.ศ. 5 ควรจัดให้ได้รับการตรวจสุขภาพจากแพทย์
- 1.3 นักเรียนที่จะเป็นนักกีฬาของโรงเรียน ควรได้รับการตรวจสุขภาพก่อนเพื่อจะให้ทราบว่า มีความเหมาะสมที่จะเล่นกีฬาประเภทนั้น ๆ ได้หรือไม่
- 1.4 นักเรียนป่วยหรือประสบอุบัติเหตุในโรงเรียน

2. การตรวจสุขภาพนักเรียนโดยพยาบาลหรือเจ้าหน้าที่อนามัย การตรวจมีจุดมุ่งหมายเพื่อตรวจหาความผิดปกติของนักเรียนทางด้านสุขภาพ หรือสงสัยว่าจะเป็นโรค ให้ได้รับการรักษาหรือได้รับการช่วยเหลือ โดยเจ้าหน้าที่อนามัยหรือแพทย์ต่อไป

3. การตรวจสอบสุขภาพของปากและฟัน โดยทันตแพทย์ หรือเจ้าหน้าที่ทันตภิบาล ทันตอนามัย เป็นการบริการอย่างหนึ่งที่สำคัญสำหรับนักเรียน อันจะเป็นการส่งเสริมสุขภาพของปากและฟัน ตลอดจนรักษาโรคฟันผุให้กับนักเรียนด้วย

4. การตรวจสอบสุขภาพโดยครู ได้แก่ การตรวจสอบสุขภาพนักเรียนในตอนเช้า ซึ่งครูประจำชั้นจะได้ปฏิบัติเป็นประจำทุกเช้าก่อนเข้าห้องเรียน ถ้าตรวจพบความผิดปกติ ครูก็จะจัดส่งนักเรียนให้ได้รับการตรวจจากแพทย์หรือเจ้าหน้าที่อนามัยต่อไป

จะเห็นว่า การตรวจสอบสุขภาพนักเรียนโดยครูนั้นเป็นการเอื้ออำนวยความสะดวกให้แก่แพทย์และเจ้าหน้าที่สาธารณสุข เนื่องจากบุคลากรทางการแพทย์มีจำนวนจำกัด ประกอบกับเวลาในการออกเยี่ยมโรงเรียนมีน้อย ทำให้การตรวจสอบสุขภาพนักเรียนที่มีจำนวนมากทำได้ไม่ทั่วถึง จึงเป็นหน้าที่ของครูที่จะได้ทำการตรวจตราดูและความผิดปกติต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับนักเรียน อาจทำการตรวจโดยตรงหรือทางอ้อมก็ได้ เพราะครูมีความใกล้ชิดและทราบประวัติรายละเอียดต่าง ๆ เกี่ยวกับเด็กดี ครูทุกคนในโรงเรียนควรจะให้ความร่วมมือในการดำเนินการตรวจสอบสุขภาพนักเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ครูประจำชั้น และครูผู้รับผิดชอบในการดำเนินงานสุขภาพในโรงเรียน จะต้องเป็นผู้ที่มีความกระตือรือร้นและกระทำทุกวิถีทางอันจะนำมาซึ่งการมีสุขภาพดีของนักเรียนและบุคลากรในโรงเรียน

เมื่อกล่าวถึงการจัดการสุขภาพในโรงเรียน สิ่งหนึ่งซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญในการบำบัดรักษา และจะมองข้ามไปเสียมิได้ คือ การจัดห้องพยาบาลหรือมุมพยาบาล ซึ่งเป็นจุดสำคัญในการให้ความสะดวกต่อการรักษาพยาบาลโรคภัยไข้เจ็บและอุบัติเหตุที่เกิดขึ้นในโรงเรียน

จรินทร์ ธาณิรัตน์ ได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดห้องพยาบาลว่า ห้องพยาบาลควรจัดไว้ชั้นล่างของอาคาร เพื่อความสะดวกของผู้ป่วยและผู้ดูแลรักษา ห้องพยาบาลต้องห่างจากบริเวณที่มีเสียงรบกวน และควรอยู่ใกล้กับห้องอาจารย์ใหญ่พอสมควร มีครุภัณฑ์ที่จำเป็นพร้อม เช่น ตู้ยา ยาชุดปฐมพยาบาลเพิงพยาบาล หมอน ผ้าห่ม ผ้าปู ผ้ายาง อ่างล้างมือ กระโถน เครื่องชั่งน้ำหนัก เป็นต้น (จรินทร์ ธาณิรัตน์ 2518 : 50) ตามมาตรฐานขั้นต่ำของงานสุขภาพในสถานศึกษา กำหนดไว้ว่า โรงเรียนที่มีนักเรียนจำนวนไม่เกิน 450 คน

ก็ต้องมีมุมพยาบาลหนึ่งแห่ง ขนาด 1.5×3.5 เมตร เป็นอย่างต่ำ มีเตียงพยาบาลพร้อมเครื่องนอน 1 ชุด มีอุปกรณ์เครื่องใช้ที่จำเป็นครบ ส่วนโรงเรียนที่มีนักเรียนเกินกว่า 450 คนขึ้นไป ควรมีห้องพยาบาลขนาด 3.5×5 เมตร โดยกันเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่วางเตียงพยาบาลมีขนาด 2.5×3.5 เมตร และอีกส่วนใช้เป็นที่ทำการปฐมพยาบาล ให้มีเตียงพยาบาลพร้อมเครื่องนอน 2 ชุด นอกจากนั้นให้มีอุปกรณ์ เครื่องใช้เพิ่มจากมุมพยาบาล เนื่องจากจำนวนนักเรียนมีมากกว่า

การจัดการเรียนการสอนสุขศึกษา

วูด (Wood) ได้ให้ความหมายของสุขศึกษาว่า หมายถึงผลรวมของประสบการณ์ซึ่งมีผลต่อการเปลี่ยนแปลง เจตคติ และความรู้ที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพของบุคคล ชุมชน และประเทศ (ประภาเพ็ญ สุวรรณ 2523 : 3 อ้างอิงมาจาก Wood. 1926)

ประภาเพ็ญ สุวรรณ ให้ความหมายสุขศึกษาว่า หมายถึง กระบวนการที่ก่อให้เกิดประสบการณ์ ซึ่งมีผลทำให้บุคคล ครอบครัว หรือชุมชนได้รับความรู้ เกิดเจตคติและการปฏิบัติที่ถูกต้องเกี่ยวกับสุขภาพ (ประภาเพ็ญ สุวรรณ 2523 : 5)

ส่วนการสอนสุขศึกษา ได้มีผู้ให้นิยามความหมายไว้หลายท่านด้วยกัน เช่น

ณัฐยา วิสุทธีสิน กล่าวถึง การสอนสุขศึกษาว่า หมายถึงโครงการซึ่งได้วางแผนและดำเนินการอย่างมีขั้นตอนในการที่จะจัดให้มีประสบการณ์ในการเรียนรู้ แก่ผู้เรียนเพื่อเป็นผลทางเจตคติ การปฏิบัติและความรู้ทางด้านสุขภาพ (ณัฐยา วิสุทธีสิน 2523 : 1)

ประภาเพ็ญ สุวรรณ กล่าวถึง การสอนสุขศึกษาว่า หมายถึง โครงการซึ่งได้วางแผนและจัดการอย่างเป็นขั้นตอนในการที่จะจัดให้มีประสบการณ์การเรียนรู้แก่ผู้เรียน เพื่อให้มีผลต่อเจตคติ การปฏิบัติ ความรู้ทางด้านสุขภาพ ซึ่งทั้งสามอย่างนี้จะมีผลในการพัฒนาสถานะทางสุขภาพที่เหมาะสมของเอกัตบุคคล ครอบครัว และชุมชน (ประภาเพ็ญ สุวรรณ 2523 : 8)

มานี ชูไทย กล่าวถึง การสอนสุขศึกษา หมายถึง กระบวนการและวิธีการศึกษาทั้งหมดที่จะทำให้ประชาชนได้รู้จักเกี่ยวกับการป้องกันโรค และส่งเสริมสุขภาพ สร้างเจตคติในการรับผิดชอบ พร้อมทั้งเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่นำไปสู่การเป็นผู้ที่มีสุขภาพดี (มานี ชูไทย 2523 : 4)

จากคำนิยามดังกล่าว พอสรุปได้ว่า การสอนสุขศึกษา หมายถึงกลวิธีหรือกระบวนการในการจัดประสบการณ์หรือกิจกรรมให้แก่ผู้เรียน โดยมุ่งหวังให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติทางสุขภาพที่ถูกต้องเหมาะสม อันจะเป็นแนวทางไปสู่การมีสุขภาพดีแก่บุคคล ครอบครัว และชุมชน อย่างไรก็ตาม การสอนสุขศึกษาจะได้ผลสมบูรณ์ก็ต่อเมื่อโรงเรียนได้จัดให้มีการบริการสุขภาพ และจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้ถูกสุขลักษณะ ควบคู่ไปด้วยเพราะองค์ประกอบเหล่านี้จะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็ก

ความมุ่งหมายของการสอนสุขศึกษา ก็คือต้องการให้ผู้เรียนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ดังนั้นในการจัดการเรียนการสอนสุขศึกษาจะต้องคำนึงถึงเรื่องต่อไปนี้

1. ให้ความรู้ (Knowledge) คือ ให้ผู้เรียนมีความรู้ด้านสุขภาพ รู้จักปฏิบัติตนให้มีสุขภาพดี รู้สาเหตุการเกิดโรค การป้องกันและการตรวจรักษาที่ถูกต้อง

2. ให้เปลี่ยนแปลงเจตคติ (Attitude) เมื่อให้ความรู้แก่นักเรียนแล้วจะต้องพยายามหาทางโน้มน้าวจิตใจ ให้เขาเปลี่ยนแปลง เจตคติ จากความเชื่อผิด ๆ เก่า ๆ ให้มีเจตคติที่ถูกต้องในเรื่องสุขภาพ

3. ให้ปฏิบัติตาม (Practice) ซึ่งมีเป็นจุดสำคัญของความสำเร็จในการสอน คือ เมื่อนักเรียนมีความรู้ มีเจตคติที่ถูกต้องแล้ว ก็จะต้องปฏิบัติตามสิ่งที่ตนเรียนรู้และเข้าใจ (มานี ชูไทย 2523 : 5)

ในการสอนสุขศึกษาควรเน้นทั้ง ความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติไปพร้อม ๆ กัน และเพื่อให้สอดคล้องกับความพร้อม ความสามารถและความต้องการของผู้เรียนในระดับต่าง ๆ กัน นักจิตวิทยาและนักการศึกษาจึงได้ลงความเห็นไว้ว่า ควรจะเน้นเรื่อง ความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติ ให้ลุล่วงกันไปตามระดับวัยของผู้เรียน ดังที่ คณะอนุกรรมการสุขศึกษา สายการศึกษา ได้เน้นความสำคัญ (คณะอนุกรรมการสุขศึกษา สายการศึกษา 2525 : 14) เป็นลำดับดังนี้

ความสำคัญ ระดับชั้น	อันดับที่ 1	อันดับที่ 2	อันดับที่ 3
มัธยมศึกษาตอนต้น	เจตคติ	ความรู้	การปฏิบัติ
มัธยมศึกษาตอนปลาย	ความรู้	เจตคติ	การปฏิบัติ

ปรัชญาการสอนสุขศึกษา

เพื่อให้การดำเนินงานทางด้านการเรียนการสอนเป็นไปตามหลักการของการศึกษา
 แผนใหม่และบรรลุผลตามเป้าหมายที่วางไว้ การสอนสุขศึกษาจึงจำเป็นต้องมีแนวคิดหรือ
 ปรัชญาให้สอดคล้องกับปรัชญาการศึกษาในด้านต่าง ๆ ของโรงเรียน ดังที่ สุชาติ โสภะประยูร
 ได้กล่าวถึงปรัชญาการสอนสุขศึกษาไว้ดังนี้ (สุชาติ โสภะประยูร 2526 : 8)

1. การสอนสุขศึกษาควรจัดให้สอดคล้องหรือผสมผสานเข้าไปในหลักสูตรของทุกวิชา
 รวมทั้งกิจกรรมเสริมหลักสูตรด้วย
2. โครงการสอนสุขศึกษาในโรงเรียนควรจัดให้สัมพันธ์ และมีความรับผิดชอบ
 ร่วมกันระหว่างบ้าน โรงเรียน และชุมชน
3. การสอนสุขศึกษาควรมุ่งส่งเสริมสุขภาพทางด้านสังคม จิตใจ และอารมณ์ให้
 มากพอ ๆ กับสุขภาพทางด้านร่างกาย
4. การสอนสุขศึกษาควรเน้นแนวความคิดเกี่ยวกับการพัฒนาบุคคลให้มากพอ ๆ กับ
 ความรับผิดชอบต่อสังคมซึ่งบุคคลจะพึงมีต่อสังคมนั้น ๆ
5. การสอนสุขศึกษาที่ได้ผลสมบูรณ์จะต้องมีการจัดสิ่งแวดล้อมให้ถูกสุขลักษณะ และ
 จัดบริการสุขภาพขึ้นในโรงเรียนด้วย

สภาพและปัญหาของการดำเนินงานสุขศึกษาในโรงเรียน

จากการประชุมทางวิชาการเรื่อง “สุขศึกษากับพัฒนาประเทศ” ที่คณะ
สาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล พ.ศ. 2518 ได้กล่าวถึงปัญหาและอุปสรรคของการ
ดำเนินงานสุขศึกษาในโรงเรียน (มหาวิทยาลัยมหิดล คณะสาธารณสุขศาสตร์ 2518 :
1 - 4) สรุปได้ดังนี้

1. ปัญหาด้านการบริหาร

1.1 ขาดความร่วมมือและการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่รับผิดชอบ
ของกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงสาธารณสุข และองค์การบริหารส่วนจังหวัด

1.2 ผู้บริหารไม่เห็นความสำคัญของงานสุขศึกษา จึงไม่จัดให้มีโครงการ
สุขศึกษา

1.3 ขาดบุคลากรทางด้านสุขศึกษา

2. ปัญหาด้านบริการสุขภาพ

2.1 การส่งเสริมในด้านเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจ ทางด้านสุขศึกษาแก่ครู
ยังไม่ทั่วถึง

2.2 โรงเรียนต่าง ๆ ขาดสื่อการสอน

2.3 ขาดงบประมาณในการปรับปรุงการสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน

2.4 ครูและเจ้าหน้าที่อนามัยมักเข้าใจผิดว่า การให้บริการสุขภาพแก่นักเรียน
คือการให้ภูมิคุ้มกันเท่านั้น

2.5 เจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่รับผิดชอบเกี่ยวกับอนามัยโรงเรียนให้บริการ
ไม่ทั่วถึง

3. ปัญหาทางด้านวิชาการสุขศึกษา

3.1 สถาบันการศึกษายังขาดการศึกษาวิจัยงานด้านสุขศึกษา

3.2 ขาดชุมพลทางด้านสุขศึกษา โดยเฉพาะบุคลากรสุขศึกษา อุปกรณ์
และหนังสือทางวิชาการ

3.3 หลักสูตรวิชาสุขศึกษาในโรงเรียนไม่สอดคล้องกับสภาพปัญหาสุขภาพของท้องถิ่น

3.4 การวัดผลทางสุขศึกษาเน้นความรู้ทางสุขภาพมากเกินไป แทนที่จะเน้นเจตคติ และสุขปฏิบัติ

จากปัญหาดังกล่าวจะเห็นได้ว่า ปัญหาหนึ่งที่น่าสนใจคือ การที่ผู้บริหารไม่เห็นความสำคัญของงานสุขศึกษา และการขาดแคลนบุคลากรทางสุขศึกษา โดยเฉพาะตัวผู้บริหาร ถ้าไม่เห็นคุณค่าและความสำคัญของงานสุขศึกษาเสียแล้ว ย่อมทำให้การดำเนินงานหยุดชะงักและไม่ได้ผลเท่าที่ควร เนื่องจากผู้บริหารเป็นผู้ที่มีอำนาจหน้าที่ในการพิจารณาจัดสรรงบประมาณ มอบหมายงานให้ผู้อื่นบังคับบัญชารับผิดชอบ ตลอดจนวางนโยบายและประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังนั้นโอกาสที่จะส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานสุขศึกษาในโรงเรียนก็ย่อมลดลง ผลที่ตามมาก็คือ โรงเรียนอาจประสบปัญหาทางสุขภาพมากยิ่งขึ้น

จากการศึกษาวิจัยของ ฉัตร ทวีสุข เรื่อง การจัดโครงการสุขภาพในโรงเรียน นครหลวงธนบุรี เพื่อศึกษาถึงการจัดทำโครงการสุขภาพในโรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐบาล โดยให้ครูใหญ่ จำนวน 65 คน ตอบแบบสอบถาม สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้ ทางด้านสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน บริเวณสนาม โรงอาหาร และห้องเรียนคับแคบไม่เพียงพอกับจำนวนนักเรียน ท่าเลที่ตั้งไม่ถูกหลักสุขาภิบาล โรงเรียนส่วนใหญ่ได้รับเหตุรำคาญ เช่น ฝุ่นละออง กลิ่น แสงสว่าง และการระบายอากาศ หลายโรงเรียนควรได้รับการแก้ไขทางด้านการบริการสุขภาพ โรงเรียนมากกว่าร้อยละ 77 ตรวจสุขภาพนักเรียนเป็นบางครั้งและมากกว่าร้อยละ 15 ไม่ได้ตรวจสุขภาพนักเรียนเลย ทางด้านการเรียนการสอนสุขศึกษา มีครูซึ่งมีวุฒิทางด้านสุขศึกษาโดยตรง ร้อยละ 38 เท่านั้น ส่วนใหญ่ครูที่มีวุฒิทางด้านพลศึกษา ทำหน้าที่สอนสุขศึกษา โรงเรียนส่วนใหญ่ขาดอุปกรณ์การสอน หน่วยงานพิเศษก็ให้ความช่วยเหลือด้านการสอนสุขศึกษาไม่มากนัก โรงเรียนมากกว่าครึ่งหนึ่งต้องการให้มีการอบรมครูสุขศึกษาและโครงการสุขภาพในโรงเรียน (ฉัตร ทวีสุข 2515 : 44 - 46)

นอกจากนี้ มานิต แก้วมณี ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารงานด้านสุขภาพในโรงเรียนมัธยมศึกษา ในปี พ.ศ. 2526 โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง เป็นผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา

จำนวน 269 คน จำแนกเป็นผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก 60 คน ผู้บริหารโรงเรียนขนาดกลาง 85 คน และผู้บริหารโรงเรียนขนาดใหญ่ 124 คน ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนมัธยมศึกษาส่วนใหญ่ยังไม่สามารถจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้ถูกสุขลักษณะ ขาดความพร้อมที่จะดำเนินงานอยู่อีกหลายประการ เช่น การป้องกันเหตุรำคาญจากสิ่งแวดล้อม การระบายน้ำ การตรวจสอบสุขภาพนักเรียน ความเพียงพอของโรงอาหาร เวชภัณฑ์อุปกรณ์ในการให้บริการรักษาพยาบาล และสื่อการเรียนการสอนสุขศึกษา นอกจากนี้ยังพบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการบริหารงานที่ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่ประสบและต้องการได้รับความช่วยเหลือ ได้แก่ งบประมาณ บุคลากรตรงตามสายงาน และวัสดุอุปกรณ์ในการดำเนินงาน (มานิต แก้วมพิทธิ์ 2526 : บทคัดย่อ)

จะเห็นว่าปัญหาในการดำเนินงานสุขศึกษาในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา ยังคงประสบปัญหาทั้ง 3 ด้าน คือ การจัดสิ่งแวดล้อม การจัดบริการสุขภาพ การสอนสุขศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านสิ่งแวดล้อมถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญในการที่จะส่งผลกระทบทางด้านอื่น ๆ ซึ่งสาวยุค ชมานนท์ พยอม ตันมณี และ อรรวรณ ชมชัยยา ได้ให้เหตุผลที่โรงเรียนในระดับต่าง ๆ ต้องประสบความล้มเหลวในการจัดสิ่งแวดล้อมให้ถูกสุขลักษณะ (สาวยุค ชมานนท์ พยอม ตันมณี และ อรรวรณ ชมชัยยา 2521 : 19) ดังนี้

1. ผู้บริหารโรงเรียน ขาดความรู้ ความเข้าใจ อย่างแท้จริงเกี่ยวกับลักษณะของโรงเรียนที่ดี มีความคิดว่าโรงเรียนที่ดีจะต้องคัดเลือกทางด้านวิชาการ ส่วนด้านอื่น ๆ นั้นไม่ถือเป็นเรื่องสำคัญ
2. ทุนทรัพย์และงบประมาณ บางโรงเรียนผู้บริหารมีความประสงค์ที่จะจัดสิ่งแวดล้อมให้ถูกสุขลักษณะ แต่ติดขัดที่งบประมาณอันจะหาไม่มา และเอื้ออำนวยให้สภาพต่าง ๆ ในโรงเรียนมีสภาพที่น่าอยู่
3. ขาดบุคลากรที่มีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับความสำคัญของการจัดสิ่งแวดล้อมให้ถูกสุขลักษณะ
4. สภาพของโรงเรียนไม่เอื้ออำนวย ให้จัดสิ่งแวดล้อมที่ถูกสุขลักษณะ เช่น ความแห้งแล้งของสภาพภูมิอากาศ

จากปัญหาดังกล่าวข้างต้น แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหาร และผู้รับผิดชอบงานสุขศึกษา ในโรงเรียนมีบทบาทสำคัญต่อการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนที่ถูกสุขลักษณะ เพราะว่า บรรยาการภายในโรงเรียนมีส่วนสำคัญต่อการปลูกสร้างสุขนิสัยที่แก่แก่เรียน และช่วย ส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน ตลอดจนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ชุมชน แต่ถ้าบุคคลดังกล่าว ข้างต้น โดยเฉพาะผู้รับผิดชอบในการดำเนินงานสุขศึกษาในโรงเรียน ขาดความรู้ ความ เข้าใจและไม่พยายามแสวงหาความรู้ทางด้านนี้เพิ่มเติม อาจทำให้การดำเนินงานประสบกับ ความล้มเหลว ดังที่ สุพัชญ์ อีร์เวซเจริญชัย ได้ให้ความเห็นว่า "ปัจจัยที่สำคัญอย่างหนึ่ง ของความล้มเหลวของงานสุขศึกษาในโรงเรียน เนื่องมาจากผู้สอนวิชาสุขศึกษาไม่มีวิสัยทาง สุขศึกษา หรือไม่ได้รับการฝึกอบรมสำหรับการสอนวิชาสุขศึกษาโดยตรง ทำให้ไม่มีความรู้ อย่างแท้จริง ไม่เห็นคุณค่าของวิชาสุขศึกษา ย่อมทำให้นักเรียนหรือผู้อื่นเห็นคุณค่าของวิชา สุขศึกษาได้ยาก" (สุพัชญ์ อีร์เวซเจริญชัย 2521 : 26 - 27) ดังนั้นสมควรที่ผู้บริหาร โรงเรียนจะให้ตระหนักถึงปัญหาที่อาจจะตามมาจากการจัดบุคลากรไม่ตรงตามสายงาน

จากผลการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับงานสุขศึกษาในโรงเรียนของ ประเทศไทยและประเทศสหรัฐอเมริกา (รัฐอิลลินอยส์) โดยหน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง และบุคคลที่มีความสนใจ สรุปได้ว่า สภาพการจัดงานสุขศึกษาในโรงเรียนทั้งระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษาที่ผ่านมา มีสภาพคล้ายคลึงกัน กล่าวคือมีความขาดแคลนในด้านต่าง ๆ เช่น ขาดแคลนครุสุขศึกษา ขาดแคลนอุปกรณ์ การสอนวิชาสุขศึกษา ขาดงบประมาณในการจัด ดำเนินงานสุขศึกษาในโรงเรียน ขาดการประสานงานกันระหว่างหน่วยงานที่รับผิดชอบ และ ผู้บริหารการศึกษาของโรงเรียน ให้ความสำคัญต่องานสุขศึกษาไม่มากเท่าที่ควร ซึ่งสาเหตุ ดังกล่าว ย่อมจะเป็นอุปสรรคต่อการจัดดำเนินงานสุขศึกษาในโรงเรียน และย่อมจะก่อให้เกิด ผลการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางด้านสุขภาพของนักเรียนและเยาวชนไปในทางที่ดีได้ โดยยาก (อนุชา กิตติชัยชาญ 2527 : 34 - 35)

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาถึงบทบาทของครูพลศึกษาในโรงเรียน มัธยมศึกษาที่มีต่องานสุขศึกษาในโรงเรียน ตามตัวแปรต่าง ๆ ซึ่งได้กล่าวมาแล้วในข้างต้น

และจากการศึกษา เอกสาร บทความ และรายงานการวิจัยต่าง ๆ ไม่ปรากฏว่ามี การวิจัย เรื่องนี้มาก่อน ฉะนั้นผู้วิจัยจึงพยายามรวบรวมผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องอันจะเป็นประโยชน์ต่อ การวิจัยในครั้งนี้

ขั้น พัทธม ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทของครูกับอนามัยโรงเรียนประถมศึกษา ในปี พ.ศ. 2502 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาทางอนามัยโรงเรียนในส่วนกลางและ ส่วนภูมิภาค สรุปผลการวิจัยได้ว่า ครูควรจัดให้มีโครงการอนามัยโรงเรียน ประกอบด้วย กิจกรรม 3 ประการคือ จัดโรงเรียนให้ถูกสุขลักษณะ โดยการจัดสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อมใน โรงเรียนให้เป็นที่ยึดถือแก่นักเรียนให้ร่วมมือร่วมใจอยู่ เพื่อเป็นการส่งเสริมสุขภาพทางด้าน จิตใจและอารมณ์ จัดบริการอนามัย ได้แก่ การตรวจสุขภาพ การสร้างภูมิคุ้มกัน การจัดการ อาหารกลางวัน การแนะแนวสุขภาพ และอื่น ๆ การสอนสุขศึกษา สอนให้นักเรียนยอมรับว่า สุขภาพที่ดีเป็นสิ่งจำเป็น รู้จักสำรวจตัวเองและปรับตัวเองเข้ากับสิ่งแวดล้อม การสอนสุขศึกษา ในชั้นประถม ควรเน้นทางด้านการปฏิบัติเพื่อสร้างสุขนิสัยมากกว่าการท่องจำทฤษฎี (ขั้น พัทธม 2520 : 11)

บุญขึ้น เตชะกัมพูช ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง โครงการสุขภาพในโรงเรียนประถมศึกษา ของจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาโครงการสุขภาพในโรงเรียน ประถมศึกษาเขตการศึกษา 2 การวิจัยนี้มุ่งทดสอบความรู้และบทบาทหน้าที่ของผู้บริหาร ครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในโรงเรียนประถมศึกษาตอนต้นและปลาย สังกัดกรมสามัญศึกษา โรงเรียนราษฎร์ โรงเรียนประชาบาล และโรงเรียนเทศบาล สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. โรงเรียนราษฎร์ ครูประจำชั้นและครูที่ผ่านการอบรมวิชาสุขศึกษา เป็นผู้สอน วิชาสุขศึกษาส่วนใหญ่มีโครงการสุขภาพและทำการประเมินผลเสมอครั้ง มีอุปกรณ์การสอน สุขศึกษาเพียงพอ โรงเรียนจัดการบริการสุขภาพไม่ดี มีบัตรสุขภาพ มีการตรวจสุขภาพนักเรียน ปีละครั้ง สิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียนถูกสุขลักษณะ

2. โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา ครูประจำชั้นเป็นผู้สอนวิชาสุขศึกษา อุปกรณ์ การสอนไม่เพียงพอ ส่วนใหญ่มีโครงการสุขภาพและมีการประเมินผลเป็นประจำ การจัด สิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียนถูกสุขลักษณะดี

3. โรงเรียนเทศบาล ครูประจำชั้นเป็นผู้สอนวิชาสุขศึกษา แต่เป็นครูที่ได้รับ
การอบรมในเรื่องวิชาสุขศึกษามาแล้ว อุปกรณ์การสอนสุขศึกษาบางโรงเรียนไม่มีเลย การจัด
บริการสุขภาพในโรงเรียนยังไม่ทั่วถึง บางโรงเรียนไม่ได้จัดทำเลย การจัดสิ่งแวดล้อมภายใน
โรงเรียนยังไม่ค่อยถูกสุขลักษณะ (บุญขึ้น เศษะกัมพู 2519 : 67 - 72)

สุวรรณ เนตรยากร ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของนักเรียนและผู้ปกครอง
เกี่ยวกับขอบเขตหน้าที่และลักษณะที่พึงปรารถนาของครูในระดับมัธยมศึกษา สรุปผลได้ว่า

1. นักเรียนและผู้ปกครองมีความเห็นสอดคล้องตรงกันว่า ความรู้ของครูซึ่งได้แก่
ความรู้วิชาสามัญ ความรู้วิชาครู และความสามารถพิเศษที่ครูควรรู้ นั้นคือ หลักสูตรวิธีสอน
หลักจิตวิทยาและแนะแนว

2. สำหรับในด้านการสอน นักเรียนและผู้ปกครองมีความเห็นสอดคล้องกันว่า
ครูควรใช้การสอนแบบยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลาง มีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้
ความสามารถในการใช้ภาษาสื่อความหมาย และการควบคุมชั้นเรียน

3. ลักษณะที่พึงปรารถนา นักเรียนและผู้ปกครองมีความเห็นสอดคล้องกันว่า
ครูควรมีหน้าตาดีมีบุคลิกดี แต่งกายสุภาพ พูดจาสุภาพ รู้จักควบคุมอารมณ์

4. ด้านหน้าที่การงาน ครูควรมีศรัทธาในการสอน การอบรมนักเรียน (สุวรรณ
เนตรยากร 2519 : บทคัดย่อ)

เฉลียว บุรีภักดิ์ และคณะ ได้ทำการศึกษาวิจัยลักษณะของครูที่ดี โดยการสอบถาม
ความคิดเห็นจากผู้ที่เกี่ยวข้องในวงการศึกษา 6 ประเภท คือ นักเรียน ผู้ปกครอง ครู
หรือศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารการศึกษา พระ และผู้ทรงคุณวุฒิ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อที่จะศึกษา
ลักษณะของครูเชิงพฤติกรรมตามลักษณะใหญ่ คือ ด้านการสอน ด้านวิชาการ ด้านสุขภาพ
ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านคุณธรรมและความประพฤติ ด้านบุคลิกลักษณะ ด้านการอบรมแนะแนว
และการปกครอง ด้านเป็นพลเมืองดีในสังคมประชาธิปไตย ผลการวิจัยพบว่า ความสำคัญของ
ของครูอยู่ที่บทบาทการสอน ความตั้งใจในการสอน มีความเข้าใจและเป็นกันเองต่อนักเรียน
รับฝึกสอนการสอน (เฉลียว บุรีภักดิ์ และคณะ 2520 : 367 - 369)

อำไพ วิทยวิโรจน์ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทของครูต่อการวางแผนครอบครัว ในชุมชน เขตธนบุรี ผลการวิจัยพบว่า ในปีการศึกษา 2520 ครูร้อยละ 80 เคยร่วมในการพัฒนาชุมชน ครูบางคนเคยพัฒนาถึง 3 ครั้ง ทั้งยังเคยพูดคุยส่งเสริมอย่างเป็นกันเองกับชาวบ้านใกล้เคียงโรงเรียนอีกมากพอสมควรถึงร้อยละ 69.33 พูดคุยกันอย่างสนิทสนมมีร้อยละ 12.67 จากการพูดคุยและการสังเกตนี้เองทำให้ครูทราบว่า ชาวบ้านมีปัญหาด้านครอบครัวและบุตรมากที่สุด รองลงมาปัญหาทางด้านการประกอบอาชีพ ซึ่งปรากฏว่าปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ชาวบ้านมาปรึกษาครูถึงร้อยละ 58 และครูส่วนใหญ่ก็มีความเห็นว่าในปัจจุบัน ครูควรมีบทบาทในชุมชน (อำไพ วิทยวิโรจน์ 2521 : 47)

มานิต โกศลอินทรีย์ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทของครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร โดยส่งแบบสอบถามไปยังหัวหน้าหมวดวิชาพลศึกษาโรงเรียนรัฐบาล 30 คน หัวหน้าหมวดวิชาพลศึกษาโรงเรียนราษฎร์ 30 คน ครูพลศึกษาโรงเรียนรัฐบาล 90 คน และครูพลศึกษาโรงเรียนราษฎร์ 40 คน ผลการวิจัยพบว่า บทบาทของครูพลศึกษาที่สำคัญคือ การพัฒนานิสัยการออกกำลังกายของนักเรียน การกระตุ้นให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมพลศึกษา การวางระเบียบการเรียนการสอน การร่วมวางแผนการสอนประจำปี การจัดเตรียมการแข่งขันกีฬาภายในโรงเรียน การกำหนดนโยบายของสายวิชา การเข้าร่วมประชุมของโรงเรียน การเผยแพร่ชื่อเสียงให้แก่โรงเรียน การเป็นผู้นำกิจกรรมของชุมชน และการดำเนินงานอุทิศตนเพื่อวิชาชีพ (มานิต โกศลอินทรีย์ 2522 : บทคัดย่อ)

จรรยา บัวหวังกูร ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตการศึกษา 10 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนมัธยมศึกษา ในเขตการศึกษา 10 เปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำ และเปรียบเทียบสภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตเทศบาล และนอกเขตเทศบาล กลุ่มตัวอย่างได้แก่ โรงเรียนมัธยมศึกษา ครู หรือผู้บริหาร สรุปผลการวิจัยได้ว่า สภาพสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนมัธยมศึกษา ในเขตการศึกษา 10 ส่วนใหญ่อยู่ในเกณฑ์กเว้นเรื่องการจัดน้ำดื่ม น้ำใช้ ส่วนต่ำกว่าเกณฑ์ไม่สะอาดและถูกสุขลักษณะ สภาพการจัดสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาคือว่าโรงเรียน

มัธยมศึกษาสังกัดกองการศึกษาเอกชน โรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตสุขาภิบาลและนอกเขตสุขาภิบาล
ปัญหาสภาพการจัดสิ่งแวดล้อมไม่แตกต่างกัน นอกจากนี้โรงเรียนในเขตสุขาภิบาลได้รับเหตุ
รำคาญจากเสียงรบกวนมากกว่านอกเขตเทศบาล น้ำดื่มน้ำใช้ในโรงเรียนเขตเทศบาลใช้
น้ำประปา ส่วนโรงเรียนนอกเขตเทศบาลใช้น้ำบ่อ (จริยา ปิ่นทังกูร 2522 : 63 - 70)

ธีระชัย ปุณณโชติ และคณะ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความสูญเปล่าทางการศึกษาใน
ระดับมัธยมศึกษา ในปีการศึกษา 2519 - 2520 ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยได้จาก
การสุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกองการมัธยมศึกษาทั่วประเทศแบบแบ่งชั้น จำนวน
63 โรงเรียน ประชากรได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ครูประจำชั้นของนักเรียนที่สอบตก
ครูประจำชั้นของนักเรียนที่ออกกลางคัน นักเรียนที่สอบตกและเพื่อนสนิทของนักเรียนที่ออก
กลางคัน ผลการวิจัยพบว่า สาเหตุสำคัญของการที่นักเรียนสอบตกซ้ำชั้นและออกกลางคัน
คือ ปัญหาด้านสติปัญญา ส่วนปัญหาด้านการใช้ครู พบว่าการใช้ครูไม่ตรงตามสายวิชาและมีครู
ไม่เพียงพอ สำหรับด้านอาคารสถานที่ พบว่ายังมีไม่พอต่อการใช้ โดยเฉพาะห้องสมุด
ห้องพยาบาล ห้องโสตทัศนศึกษา และวัสดุอุปกรณ์การเรียน (ธีระชัย ปุณณโชติ และคณะ
2523 : 78 - 84)

หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมพลศึกษา ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การดำเนินการสอนวิชาพลศึกษา
สุขศึกษา ระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษาทั่วประเทศ ระหว่างเดือนตุลาคม พ.ศ. 2523
ถึงกันยายน พ.ศ. 2524 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาในการจัดการเรียนการสอนวิชา
พลศึกษา สุขศึกษา ระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา เปรียบเทียบสภาพการเรียนการสอน
วิชาพลศึกษา สุขศึกษา ระหว่างโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตเมือง กับเขตนอกเมือง และ
เปรียบเทียบระหว่างโรงเรียนในเขตการศึกษาต่าง ๆ ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ทั้งผู้บริหาร
โรงเรียน ครูผู้สอนพลศึกษาและครูผู้สอนวิชาสุขศึกษา ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ครูผู้สอนวิชา
พลศึกษาและครูผู้สอนวิชาสุขศึกษา ส่วนใหญ่มีอายุตั้งแต่ 25 - 29 ปี ครูผู้สอนพลศึกษา
ส่วนใหญ่มิมีวุฒิทางด้านพลศึกษา ส่วนคุณวุฒิของครูผู้สอนวิชาสุขศึกษา ส่วนใหญ่มีวุฒิทางพลศึกษา
คิดเป็นร้อยละ 76.1 มีเพียงร้อยละ 6.3 เท่านั้นที่มีวุฒิทางสุขศึกษา ปัญหาในการเรียน
การสอนคือ โรงเรียนยังขาดแคลนอุปกรณ์ (อนุชา กิตติชัยชาญ 2527 : 33 - 34)
อ้างอิงมาจาก หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมพลศึกษา 2524 : 90 - 91)

สุชิน พงษ์วิจิตร ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทของครูพี่เลี้ยงในโรงเรียนตามโครงการฝึกสอนของวิทยาลัยครูพระนครศรีอยุธยา การศึกษาในครั้งนี้เพื่อที่จะทราบว่าบทบาทของครูพี่เลี้ยงที่มีต่อนักศึกษาฝึกสอนควรจะเป็นอย่างไรบ้าง เพื่อที่จะช่วยส่งเสริมงานการฝึกสอนในโครงการฝึกสอนของวิทยาลัยครูพระนครศรีอยุธยา ในทัศนะของอาจารย์นิเทศก์ ครูพี่เลี้ยง และนักศึกษาฝึกสอนในด้านมนุษยสัมพันธ์ การนิเทศการสอนและการนิเทศงานที่ไม่เกี่ยวกับการสอน โดยการศึกษาเป็นรายข้อ และโดยส่วนรวมในแต่ละด้านโดยส่งแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นอาจารย์นิเทศก์ 96 คน ครูพี่เลี้ยง 160 คน นักศึกษาฝึกสอน 185 คน รวมทั้งสิ้น 441 คน ผลจากการวิจัยพบว่า บทบาทของครูพี่เลี้ยงในทัศนะของอาจารย์นิเทศก์ ครูพี่เลี้ยง นักศึกษาฝึกสอนในด้านมนุษยสัมพันธ์แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ บทบาทในด้านการนิเทศการสอนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยครูพี่เลี้ยงและนักศึกษาฝึกสอนมีความคิดเห็นแตกต่างกันในด้านการนิเทศการสอน บทบาทในด้านการนิเทศงานที่ไม่เกี่ยวกับการสอนมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ (สุชิน พงษ์วิจิตร 2524 : บทคัดย่อ)

ปราณี สวัสดิ์ ได้ศึกษาวิจัยเรื่องประสิทธิผลการสอนวิชาสุขศึกษาของครูสุขศึกษาและครูพลศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในเขตกรุงเทพมหานคร โดยใช้กลุ่มตัวอย่างครูสุขศึกษา ครูพลศึกษา จำนวน 61 คน และนักเรียนที่ได้รับการสอนจากครูเหล่านั้นจำนวน 997 คน ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิผลการสอนวิชาสุขศึกษาของครูสุขศึกษาและครูพลศึกษาตามทัศนะของตนเอง และตามทัศนะของนักเรียนไม่แตกต่างกัน นักเรียนประเมินค่าประสิทธิผลการสอนวิชาสุขศึกษาของครูพลศึกษาเพศหญิงสูงกว่าครูสุขศึกษาเพศชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ครูสุขศึกษาที่มีระดับการศึกษา ป.กศ.สูง ได้รับการประมาณค่าประสิทธิผลการสอนวิชาสุขศึกษาสูงกว่าครูสุขศึกษาที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นอกจากนี้นักเรียนประมาณค่าประสิทธิผลการสอนวิชาสุขศึกษาของครูพลศึกษาอายุมากกว่า 40 ปีต่ำกว่าครูพลศึกษา 5 - 9 ปี ได้รับการประมาณค่าประสิทธิผลการสอนวิชาสุขศึกษาสูงกว่าครูพลศึกษาที่มีประสบการณ์สอนวิชาสุขศึกษา 1 - 4 ปี, 10 - 19 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนครูพลศึกษาเพศหญิงและเพศชาย และครูพลศึกษาที่มีระดับการศึกษา ป.กศ.สูง /

และระดับปริญญาตรี มีประสิทธิภาพการสอนไม่แตกต่างกัน (ปราชญ์ สวัสดิ์ 2525 : บทคัดย่อ)

อินทรีรา ลาวัณยกุล ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทของอาจารย์สาขาพลศึกษา ในสถาบันผลิตครูพลศึกษา โดยส่งแบบสอบถามไปยังอาจารย์สาขาพลศึกษาที่ได้สมัครตัวอย่างไว้แล้ว จำนวน 275 ท่าน ตามสถาบันผลิตครูพลศึกษา 3 สถาบันคือ วิทยาลัยพลศึกษา วิทยาลัยครู และมหาวิทยาลัย ผลการวิจัยพบว่า

1. อาจารย์สาขาพลศึกษาส่วนใหญ่มีบทบาทที่เกี่ยวกับงานด้านการสอนมาก ส่วนด้านการให้คำปรึกษาทางวิชาการ ด้านการนิเทศ ด้านการบริการทางวิชาการ และงานพิเศษอื่น ๆ ใ้บทบาทน้อย โดยเฉพาะอย่างยิ่งบทบาทด้านการวิจัยปฏิบัติน้อยที่สุด
2. อาจารย์สาขาพลศึกษาในวิทยาลัยพลศึกษา วิทยาลัยครู และมหาวิทยาลัย ส่วนใหญ่มีบทบาท ไม่แตกต่างกัน
3. ปัญหาที่อาจารย์ประสบในการปฏิบัติงานตามบทบาทด้านต่าง ๆ พบว่าส่วนใหญ่จะประสบปัญหาในด้านมีงานในความรับผิดชอบมากเกินไป ขาดประสบการณ์และขาดการสนับสนุนจากผู้บริหาร (อินทรีรา ลาวัณยกุล 2525 : บทคัดย่อ)

บุญนำ เลาสถิตย์ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทของหัวหน้าหมวดวิชาโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ ในเขตการศึกษา 5 โดยส่งแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่างคือ หัวหน้าสถานศึกษา หัวหน้าหมวดวิชาและครู - อาจารย์ ผลการวิจัยพบว่า

1. หัวหน้าหมวดวิชามีบทบาทในงานบริหารการศึกษาน้อย และเมื่อพิจารณาทางด้านพบว่า หัวหน้าหมวดวิชามีการปฏิบัติในด้านวิชาการ และด้านความสัมพันธ์กับชุมชนก็มีการปฏิบัติในด้านการบริหารงานบุคคล ด้านธุรการ การเงิน อาคารสถานที่มาก
2. ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานด้านวิชาการคือ หนังสือประกอบการเรียนมีน้อย การเลือกตำราเรียนไม่เหมาะสม บางรายวิชาขาดตำราเรียน ห้องสมุดมีหนังสือไม่พอต่อการค้นคว้าของครูและนักเรียน อุปกรณ์ไม่พอ ส่วนปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานด้านการบริหารงานบุคคลคือ ครูขาดความรับผิดชอบ ไม่เอาใจใส่ต่อหน้าที่โดยเฉพาะด้านการสอน และปัญหาการขาดครูในบางรายวิชา หัวหน้าหมวดไม่มีอำนาจ ขาดการยอมรับจากครูในหมวดวิชา (บุญนำ เลาสถิตย์ 2525 : บทคัดย่อ)

นิตี สตะเวทิน ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทของครูในการเผยแพร่ข่าวสารเรื่อง การรักษาความสะอาด : การศึกษาเฉพาะกรณี อำเภอบึงนคร จังหวัดนครสวรรค์ จุดมุ่งหมายในการวิจัยในครั้งนี้ เพื่อศึกษามโนทัศน์ของครูในการเผยแพร่ข่าวสารเรื่อง การรักษาความสะอาด โดยศึกษาเฉพาะกรณี อำเภอบึงนคร จังหวัดนครสวรรค์ ซึ่งเป็นอำเภอยากจนแห่งหนึ่งตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 เพื่อทราบปริมาณของครูที่มีบทบาทดังกล่าวและศึกษาว่า เพศ อายุ วิชาที่สอน การใช้สื่อมวลชนและทัศนคติ เป็นปัจจัยที่ทำให้ครูมีบทบาทที่ไม่เท่ากันในการเผยแพร่ข่าวสารเรื่อง การรักษาความสะอาดหรือไม่ ผลการวิจัยพบว่า

1. ครูในอำเภอบึงนครเกือบทั้งหมดคือ ร้อยละ 99.04 มีทัศนคติสนับสนุนการมีบทบาทในการเผยแพร่ข่าวสารเรื่องการรักษาความสะอาดแก่ประชาชน
2. ครูในอำเภอบึงนครส่วนใหญ่ ร้อยละ 80.10 เคยมีบทบาทในการเผยแพร่ข่าวสารเรื่องการรักษาความสะอาดแก่ประชาชนมาแล้ว
3. ครูหญิงไม่ได้มีบทบาทในการเผยแพร่ข่าวสารเรื่องการรักษาความสะอาดแก่ประชาชนมากกว่าครูชาย
4. ครูที่มีอายุสูงไม่ได้มีบทบาทในการเผยแพร่ข่าวสารเรื่องการรักษาความสะอาดแก่ประชาชนมากกว่าครูที่มีอายุน้อย
5. ครูที่สอนวิชาด้านสุขศึกษาไม่ได้มีบทบาทในการเผยแพร่ข่าวสารเรื่องการรักษาความสะอาดแก่ประชาชนมากกว่าครูที่ไม่ได้สอนวิชาทางด้านสุขศึกษา (นิตี สตะเวทิน 2525 : บทคัดย่อ)

ปรีชา ทานะมัย ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทของครูโรงเรียนเทศบาลในการทำงานเป็นกลุ่ม ตามทัศนะผู้บริหารโรงเรียนเทศบาลในเขตอำเภอเมือง โดยส่งแบบสอบถามไปยังผู้บริหารโรงเรียนเทศบาลในเขตภาคเหนือ จำนวน 96 คน แยกเป็นผู้บริหารโรงเรียนเทศบาลได้รับรางวัลดีเด่น 16 คน กับผู้บริหารโรงเรียนเทศบาลไม่ได้รับรางวัลดีเด่น 80 คน และผู้บริหารโรงเรียนเทศบาลได้รับค่าใช้จ่ายต่อหัวของนักเรียนมาก 19 คน กับผู้บริหารโรงเรียนเทศบาลได้รับค่าใช้จ่ายต่อหัวของนักเรียนน้อย 77 คน และผู้บริหารโรงเรียนเทศบาลขนาดใหญ่ 53 คน กับผู้บริหารโรงเรียนเทศบาลขนาดเล็ก 43 คน ผลการวิจัยพบว่า

1. ผู้บริหารโรงเรียนเทศบาลมีทัศนะเกี่ยวกับบทบาทของครูโรงเรียนเทศบาลในการทำงานเป็นกลุ่ม คือ บทบาทเกี่ยวกับการทำงาน และบทบาทในการเสริมสร้างและรักษาความเป็นไปของกลุ่มอยู่ในเกณฑ์สูง แต่บทบาทส่วนตัวเฉพาะบุคคลอยู่ในเกณฑ์ต่ำ

2. ผู้บริหารโรงเรียนเทศบาลได้รับรางวัลดีเด่น และผู้บริหารโรงเรียนเทศบาลขนาดใหญ่ มีทัศนะเกี่ยวกับบทบาทของครูโรงเรียนเทศบาลในการทำงานเป็นกลุ่มทั้ง 3 ด้าน คือ บทบาทเกี่ยวกับการทำงาน บทบาทในการเสริมสร้างและรักษาความเป็นไปของกลุ่ม และบทบาทส่วนตัวเฉพาะบุคคลสูงกว่าผู้บริหารโรงเรียนเทศบาลที่ไม่ได้รับรางวัลดีเด่น และผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก ส่วนผู้บริหารโรงเรียนเทศบาลได้รับค่าใช้จ่ายต่อหัวของนักเรียนมาก มีทัศนะเกี่ยวกับบทบาทของครูโรงเรียนเทศบาลในการทำงานในกลุ่ม 3 ด้าน คือ บทบาทเกี่ยวกับการทำงานและบทบาทส่วนตัวเฉพาะบุคคลสูงกว่าผู้บริหารโรงเรียนเทศบาลได้รับค่าใช้จ่ายต่อหัวนักเรียนน้อย แต่ด้านบทบาทในการสร้างเสริมและรักษาความเป็นไปของกลุ่มทัศนะผู้บริหารโรงเรียนเทศบาลได้รับค่าใช้จ่ายต่อหัวของนักเรียนน้อย สูงกว่าทัศนะผู้บริหารโรงเรียนเทศบาลได้รับค่าใช้จ่ายต่อหัวของนักเรียนมาก (ปรีชา ทานะมัย 2526 : บทคัดย่อ)

เหรียญ แก้วประการ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทของครูผู้สอนนักศึกษาผู้ใหญ่ตามทรรศนะของผู้บริหารโรงเรียนผู้ใหญ่ ครูสอนและนักศึกษาผู้ใหญ่ในเขตการศึกษา 8 มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาบทบาทของครูสอนนักศึกษาผู้ใหญ่ตามทรรศนะของผู้บริหารโรงเรียนผู้ใหญ่ ครูสอนและนักศึกษาผู้ใหญ่ในเขตการศึกษา 8 ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ด้าน คือ ด้านการสอน ด้านการปกครอง ด้านบริการ อบรมและแนะแนว ด้านคุณธรรม และความประพฤติและด้านมนุษยสัมพันธ์ พร้อมทั้งเปรียบเทียบบทบาทของครูสอนนักศึกษาผู้ใหญ่ทั้ง 5 ด้าน ดังกล่าว ตามตัวแปร สถานภาพของกลุ่มตัวอย่าง ประสบการณ์และเขตที่ตั้งโรงเรียนของผู้บริหารและครูสอน เพศ และเขตที่ตั้งโรงเรียนของนักศึกษา ผลการวิจัยพบว่า

1. ผู้บริหารที่มีประสบการณ์ต่างกัน มีทรรศนะต่อบทบาทของครู นักศึกษาผู้ใหญ่ ด้านมนุษยสัมพันธ์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ผู้บริหารที่อยู่ในเขตที่ตั้งของโรงเรียนต่างกันมีภาระและข้อบัพพาทของครูสอน นักศึกษาผู้ใหญ่ด้านบริการ อบรมและแนะแนวแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. ครูสอนที่มีประสบการณ์ต่างกันมีภาระและข้อบัพพาทของครูสอนนักศึกษาผู้ใหญ่ ด้านบริการ อบรม และแนะแนวแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
4. นักศึกษาชายกับนักศึกษาหญิงและอยู่ในเขตที่ตั้งโรงเรียนต่างกันมีภาระและข้อบัพพาทของครูสอนนักศึกษาผู้ใหญ่ทั้ง 5 ด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (เหรียญ แก้วประการ 2526 : บทคัดย่อ)

สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า

1. ครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาเพศชายและเพศหญิง มีบทบาทต่องาน สุขศึกษาในโรงเรียนแตกต่างกัน
2. ครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีอายุต่างกัน มีบทบาทต่องานสุขศึกษา ในโรงเรียนแตกต่างกัน
3. ครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีคุณวุฒิทางการศึกษาดังกัน มีบทบาท ต่องานสุขศึกษาในโรงเรียนแตกต่างกัน
4. ครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานทางด้าน สุขศึกษาต่างกัน มีบทบาทต่องานสุขศึกษาในโรงเรียนแตกต่างกัน
5. ครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่เคยได้รับการฝึกอบรมทางด้านสุขศึกษา และไม่เคยได้รับการฝึกอบรมทางด้านสุขศึกษา มีบทบาทต่องานสุขศึกษาในโรงเรียน แตกต่างกัน
6. ครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีขนาดโรงเรียนต่างกัน มีบทบาทต่อ งานสุขศึกษาในโรงเรียนแตกต่างกัน

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ ดำเนินการในรูปของการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) สำหรับในบทนี้จะกล่าวถึง ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล วิธีการจัดกระทำข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ทั้งรายละเอียดต่อไปนี้

ประชากร

กลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ ครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 12 จาก 7 จังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้กลุ่มประชากรมาโดยการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับครูพลศึกษาที่ทำงานที่รับผิดชอบงานสุขศึกษาในโรงเรียน โดยการส่งแบบสำรวจไปยังผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตการศึกษา 12 ทุกโรงเรียน ได้จำนวนประชากรทั้งสิ้น 274 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ ครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 12 จำนวน 160 คน (ขนาดของกลุ่มตัวอย่างกำหนดจากตารางกำหนดขนาดตัวอย่างของ แมคคอลล์ เชสเตอร์ (McCall Chester. 1982 : 330) ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบง่าย (Simple Random Sampling) ดูรายละเอียดในตาราง 1

ตาราง 1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างครูพลศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัด
กรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 12 ในปีการศึกษา 2528

จังหวัด	จำนวนโรงเรียนทั้งหมด	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
ชลบุรี	29	59	34
ระยอง	12	44	26
จันทบุรี	13	27	16
ตราด	8	15	9
ฉะเชิงเทรา	18	49	29
ปราจีนบุรี	30	62	36
นครนายก	8	18	10
รวม	118	274	160

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การสร้างเครื่องมือ

1. ศึกษาเอกสาร บทความ ตำรา และรายงานการศึกษาวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ
กับบทบาทของครูพลศึกษา และงานสุขศึกษาในโรงเรียน รวมทั้งตัวแปรต่าง ๆ ที่มีอิทธิพล
ต่อบทบาทของครูพลศึกษาที่มีต่องานสุขศึกษาในโรงเรียน
2. ศึกษาหลักเกณฑ์ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ในเรื่องการสร้าง
แบบสอบถาม
3. นำข้อมูลที่ได้มาสร้างเป็นแบบสอบถาม เกี่ยวกับบทบาทของครูพลศึกษาที่มีต่อ
งานสุขศึกษาในโรงเรียน
4. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโท เพื่อขอคำแนะนำ
เพิ่มเติม

5. ทาความเที่ยงตรงของแบบสอบถามเชิงประจักษ์ (Face validity) โดยนำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 6 ท่าน ตรวจสอบ และปรับปรุงให้เหมาะสม รายนามผู้เชี่ยวชาญดังนี้ คือ

1. ศ. สุชาติ โสภระมูร	ภาควิชาพลศึกษา คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	
2. รศ. ดร. ปัญญา สมบูรณ์ศิลป์	อดีตคณบดีคณะพลศึกษา มศว.
ประธานมิตร	
3. รศ. พงษ์ เกิดแก้ว	ภาควิชาพลศึกษา คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	
4. รศ. ดร. ประภาเพ็ญ ผู้วรรณ	ภาควิชาสุขศึกษา คณะสาธารณสุข-
ศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล	
5. ผศ. พิชัย แก้วลำนุ	ภาควิชาสุขศึกษา คณะพลศึกษา
มศว. ประธานมิตร	
6. ผศ. ผุสดี ธรรมรักษ์	ภาควิชาสุขศึกษา คณะพลศึกษา
มศว. ประธานมิตร	

หลังจากที่ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) เกี่ยวกับบทบาทของครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา ที่มีต่องานสุขศึกษาในโรงเรียน ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเอง จำนวน 105 ข้อ จำแนกออกเป็น 3 ด้าน คือ ด้านการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้ถูกสุขลักษณะ จำนวน 37 ข้อ ด้านบริการสุขภาพในโรงเรียน จำนวน 35 ข้อ และการสอนสุขศึกษา 33 ข้อ นำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 6 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสม และปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ ปรากฏว่า คงเหลือแบบสอบถามที่ใช้การได้อยู่เพียง 83 ข้อ ซึ่งแยกออกเป็นด้านการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้ถูกสุขลักษณะจำนวน 29 ข้อ ด้านการบริการสุขภาพในโรงเรียน จำนวน 29 ข้อ ด้านการสอนสุขศึกษา 25 ข้อ ต่อจากนี้ได้นำแบบสอบถามที่ผ่านการปรับปรุงเรียบร้อยแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีใช้กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขต

กรุงเทพมหานคร จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha - Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ 0.93

$$\text{สูตร } \alpha = \frac{n}{n-1} \left[1 - \frac{\sum s_i^2}{s_t^2} \right] \quad (\text{Cronbach. 1970 : 161})$$

เมื่อ α แทน ความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม
 n แทน จำนวนข้อของแบบสอบถาม
 $\sum s_i^2$ แทน ผลรวมของความแปรปรวนของคะแนนแบบสอบถามแต่ละข้อ
 s_t^2 แทน ความแปรปรวนของคะแนนของแบบสอบถามทั้งฉบับ

ลักษณะของแบบสอบถาม

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง
 ข้อคำถามมีทั้งหมด 2 ตอน

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ วัย คุณวุฒิทางการศึกษา ประสบการณ์ การฝึกอบรมทางด้านสุขศึกษา ขนาดของโรงเรียน ลักษณะของแบบสอบถามเป็นตรวจสอบรายการและกรอกข้อความ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการปฏิบัติงานในหน้าที่และความรับผิดชอบของครูพลศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีห้องงานสุขศึกษาในโรงเรียน แบบสอบถามมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scales) โดยวัด 5 ระดับ คือ

- 4 เมื่อผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่าตนมีบทบาทมากที่สุด
- 3 เมื่อผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่าตนมีบทบาทมาก
- 2 เมื่อผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่าตนมีบทบาทปานกลาง
- 1 เมื่อผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่าตนมีบทบาทน้อย
- 0 เมื่อผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่าตนไม่มีบทบาทเลย

แบบสอบถามจะวัดสามด้าน คือ การจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้ถูกสุขลักษณะ การบริการสุขภาพในโรงเรียน การจัดการเรียนการสอนเพื่อสุขภาพ ในตอนท้ายของแต่ละด้านจะเป็นแบบสอบถามปลายเปิด (open Ended) เพื่อให้ผู้ตอบได้เพิ่มเติมเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงานสุขภาพในโรงเรียน ซึ่งคำถามส่วนนี้จะไม่นำไปเกี่ยวข้องในการทดสอบสมมติฐาน แต่จะประมวลเพื่อใช้ประโยชน์ในการอภิปรายและเสนอแนะในการวิจัย รายละเอียดของแบบสอบถามดูได้ในภาคผนวก

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการตามลำดับดังนี้

1. ขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัยถึงหน่วยงานการค้นสังกัด อันได้แก่ กรมสามัญศึกษา เพื่อขออนุญาตและอนุเคราะห์แจ้งและขอความร่วมมือไปยังกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลดังกล่าว

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ โดยเจ้าหน้าที่ของถึงตัวผู้วิจัย พร้อมติดแสตมป์เรียบร้อย ซึ่งใช้เวลาในการดำเนินงานประมาณ 1 เดือน

3. ส่งแบบสอบถามซ้ำเพื่อติดตามข้อมูลครั้งที่ 1 หลังจากส่งแบบสอบถามไปแล้ว 2 สัปดาห์ และส่งแบบสอบถามซ้ำครั้งที่ 2 หลังจากส่งแบบสอบถามซ้ำครั้งที่ 1 ไปแล้ว 2 สัปดาห์

วิธีการจัดกระทำข้อมูล

เมื่อได้รับแบบสอบถามคืนมาแล้ว ผู้วิจัยได้ดำเนินการเป็นขั้น ๆ ดังนี้

1. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามแต่ละฉบับ

2. นำแบบสอบถามตอนที่ 1 มาแจกแจงหาความถี่ของคำตอบ คิดเป็นร้อยละ

แล้วนำเสนอในรูปตารางและความเรียง แผนภูมิ และแผนภาพ

3. นำแบบสอบถามตอนที่ 2 มาแจกแจงความถี่ของคำตอบแต่ละข้อ จัดเป็นอันดับแล้วหาค่าเฉลี่ย โดยกำหนดคะแนนแต่ละอันดับดังนี้

มากที่สุด	เทียบกับคะแนน	4
มาก	เทียบกับคะแนน	3
ปานกลาง	เทียบกับคะแนน	2
น้อย	เทียบกับคะแนน	1
ไม่มีบทบาทเลย	เทียบกับคะแนน	0

เมื่อได้ค่าเฉลี่ยแล้ว นำมาเทียบอันดับโดยถือเกณฑ์ดังนี้ (โกวิท ประวาลพุกษ์

2518 : 78)

ค่าเฉลี่ยระหว่าง	3.51 ขึ้นไป	ถือว่า	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	2.51 - 3.50	ถือว่า	มาก
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	1.51 - 2.50	ถือว่า	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	0.51 - 1.50	ถือว่า	น้อย
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	0.50 ลงมา	ถือว่า	ไม่มีเลย

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ค่าสถิติพื้นฐาน

1.1 ค่าร้อยละ

1.2 ค่าคะแนนเฉลี่ย โดยใช้สูตร (ชูศรี วงศ์วิริยะ 2527 : 40)

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ $\bar{X}$ แทน ค่าคะแนนเฉลี่ย

$\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด

N แทน จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง

1.3 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

$$s = \sqrt{\frac{N\sum x^2 - (\sum x)^2}{N(N-1)}} \quad (\text{ชูศรี วงศ์รัตนะ 2527 : 79})$$

เมื่อ	s	แทน	ความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนน
	$\sum x^2$	แทน	ผลรวมของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสอง
	$(\sum x)^2$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมดยกกำลังสอง
	N	แทน	จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง

2. หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ใช้สูตร Alpha - Coefficient

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left[1 - \frac{\sum s_i^2}{s_t^2} \right] \quad (\text{Cronbach. 1770 : 161})$$

เมื่อ	α	แทน	ความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม
	n	แทน	จำนวนข้อของแบบสอบถาม
	$\sum s_i^2$	แทน	ผลรวมของความแปรปรวนของคะแนนของแบบสอบถามแต่ละข้อ
	s_t^2	แทน	ความแปรปรวนของคะแนนของแบบสอบถามทั้งฉบับ

3. กำหนดหาค่า t - test เพื่อทดสอบความแตกต่างเกี่ยวกับบทบาทของครู
พลศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา ซึ่งใช้ทดสอบสมมติฐานข้อที่ 1, 3 และข้อ 5 ใช้สูตร

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{S_1^2}{n_1} + \frac{S_2^2}{n_2}}} \quad (\text{คู่มือ วังศรีนคร 2527 : 177})$$

เมื่อ t แทน ค่าอัตราวิกฤต

$\bar{X}_1, \bar{X}_2$ แทน ค่าเฉลี่ยกลุ่มตัวอย่างที่ 1 และกลุ่มที่ 2 ตามลำดับ

S_1^2, S_2^2 แทน ความแปรปรวนของกลุ่มตัวอย่างที่ 1, 2 ตามลำดับ

n_1, n_2 แทน จำนวนข้อมูลในกลุ่มตัวอย่างที่ 1 และกลุ่มที่ 2 ตามลำดับ

$$df = \frac{\left[\frac{S_1^2}{n_1} + \frac{S_2^2}{n_2} \right]}{\frac{\left(\frac{S_1^2}{n_1} \right)^2}{n_1 - 1} + \frac{\left(\frac{S_2^2}{n_2} \right)^2}{n_2 - 1}}$$

เมื่อ t แทน degree of Freedom

S_1^2, S_2^2 แทน ค่าความแปรปรวนของกลุ่มตัวอย่างที่ 1, 2 ตามลำดับ

n_1, n_2 แทน จำนวนข้อมูลในกลุ่มตัวอย่างที่ 1, 2 ตามลำดับ

4. กำหนดค่า F - test เพื่อทดสอบความแตกต่างเกี่ยวกับขนาดของ
ครูพลศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา ซึ่งทดสอบสมมติฐานข้อ 2, 4 และ 6 ใช้สูตร

$$F = \frac{MS_B}{MS_W} \quad (\text{คู่มือ วังศรีนคร 2527 : 249})$$

เมื่อ F แทน ค่าที่ใช้พิจารณาใน One way Anova
 MS_B แทน ค่าเฉลี่ยของผลบวกกำลังสองระหว่างกลุ่ม
 MS_W แทน ค่าเฉลี่ยของผลบวกกำลังสองภายในกลุ่ม

5. เปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ เมื่อพบว่าตัวแปรที่ทดสอบในข้อ 4 มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยใช้ Studentized q - Statistic วิธี นิวแมน - คูลส์ (Newman - Keuls Method) โดยใช้สูตร

$$q . = \sqrt{\frac{MS_W}{n}} \quad (\text{ดูตาราง 2527 : 268})$$

เมื่อ q แทน q - Statistic ที่ได้จากตาราง
 MS_W แทน ค่าเฉลี่ยผลบวกกำลังสองภายในกลุ่ม
 n แทน จำนวนคนในแต่ละกลุ่มตัวอย่างที่เปรียบเทียบ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในครั้งนี้ เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันในการแปลความหมาย
ผู้วิจัยจึงขอกำหนดใช้สัญลักษณ์และอักษรย่อ ดังนี้

N	แทน จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}$	แทน คะแนนเฉลี่ย
S	แทน ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
t	แทน ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน t - distribution
F	แทน ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน F - distribution
SS	แทน ผลบวกกำลังสองของคะแนน
MS	แทน ค่าเฉลี่ยของผลบวกกำลังสองของคะแนน
df	แทน ชั้นแห่งความเป็นอิสระ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เกี่ยวกับสภาพของกลุ่มตัวอย่าง นำเสนอข้อมูลโดยการแจกแจง
ความถี่คิดเป็นร้อยละ นำเสนอในรูป ตาราง ความเรียง แผนภูมิ และแผนภาพ

ตอนที่ 2 เป็นการวิเคราะห์บทบาทของครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีค่อ
งานสุขศึกษาในโรงเรียน ในแต่ละด้านและเป็นรายชื่อ

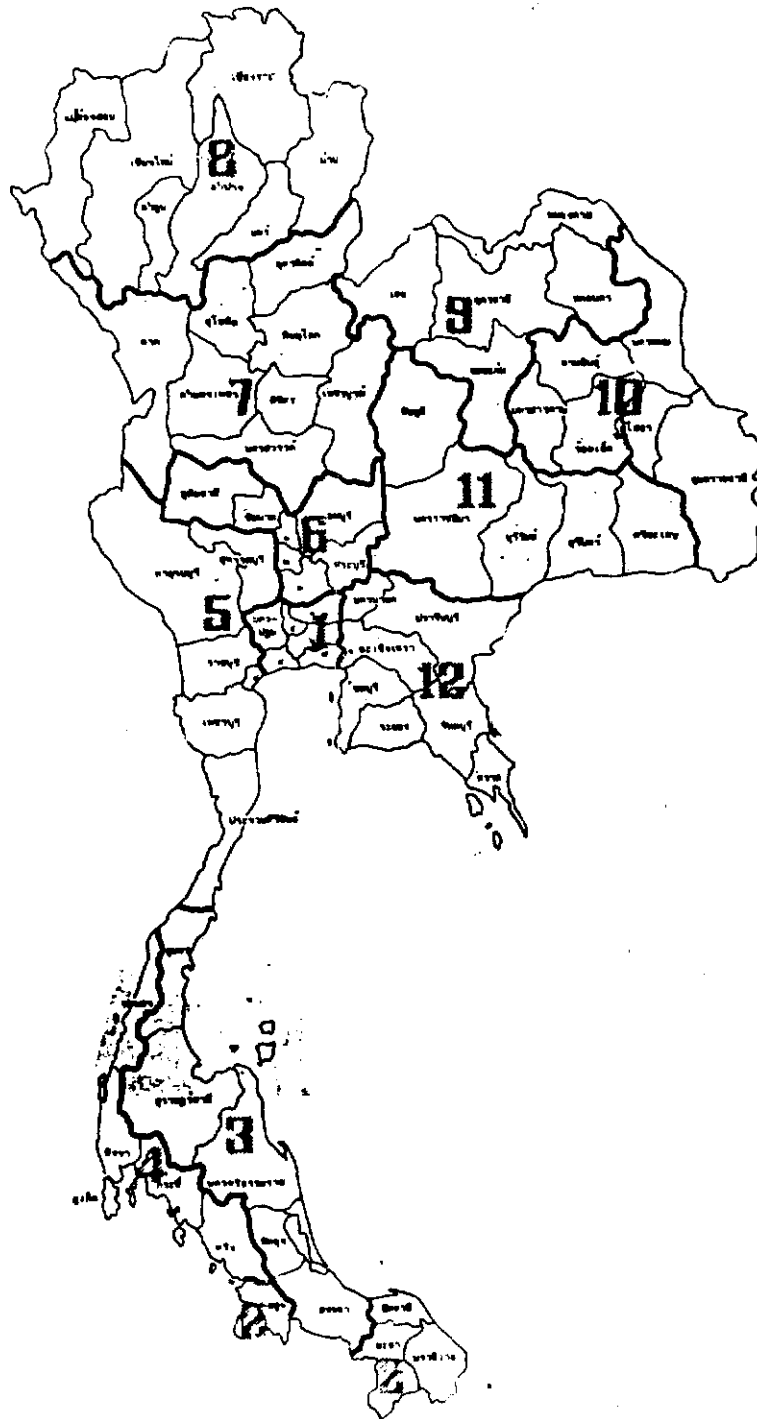
ตอนที่ 3 ทดสอบความแตกต่างบทบาทของครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา
ที่มีต่องานสุขศึกษาในโรงเรียน ตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ จำแนกตามตัวแปร เพศ อายุ ประสบการณ์
ในการปฏิบัติงานด้านสุขศึกษา คุณวุฒิทางการศึกษา การเข้ารับการฝึกอบรมทางด้านสุขศึกษา
ขนาดของโรงเรียน

ขั้นตอนของการวิเคราะห์ข้อมูล

1. นำแบบสอบถามมาตรวจสอบความสมบูรณ์ เฉพาะในตอนที่ 2 ให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้
2. คำนวณหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่า $t - test$ และ $F - test$ โดยอาศัยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ เอส พี เอส เอส (SPSS : The Statistical Package for Social Science ที่หอสมุดกลาง มศว. ประสานมิตร
3. นำค่าคะแนนเฉลี่ยไปเทียบเกณฑ์เฉลี่ยที่กำหนดไว้ เพื่อประเมินสภาพของครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีคํองานสุขศึกษาในโรงเรียน
4. ทดสอบสมมติฐานในข้อ 1 ข้อ 3 ข้อ 5 โดยหาค่า $t - test$ ส่วนในข้อ 2 ข้อ 4 ข้อ 6 หาค่า $F - test$

แผนที่แสดงเขตการศึกษา

MAP OF EDUCATIONAL REGIONS

ภาพประกอบ 1 แผนที่แสดงเขตการศึกษา

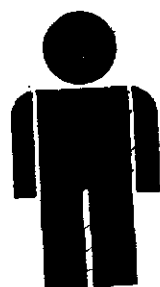
การวิจัยในครั้งนี้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 12 ซึ่งประกอบด้วย 7 จังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า กลุ่มตัวอย่างให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามเป็นอย่างดี ทั้งนี้จะเห็นได้จากจำนวน กลุ่มตัวอย่างที่ผู้วิจัยเลือกไว้ จำนวน 160 คน ในการนี้กลุ่มตัวอย่างได้ส่งแบบสอบถาม กลับคืนมาจำนวน 147 คน คิดเป็นร้อยละ 91.88 จังหวัดที่กลุ่มตัวอย่างส่งแบบสอบถาม กลับคืนมามากที่สุด คือ จังหวัดนครนายก คิดเป็นร้อยละ 100 ส่วนจังหวัดที่กลุ่มตัวอย่างส่ง แบบสอบถามกลับคืนมาน้อยที่สุด คือ จังหวัดจันทบุรี คิดเป็นร้อยละ 75 กราฟรายละเอียดใน ภาพประกอบ 2

ภาพประกอบ 2 จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ส่งแบบสอบถามไปและจำนวน กลุ่มตัวอย่างที่ส่งแบบสอบถามกลับคืนมา จำแนกตามจังหวัด

เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 12 จำนวน 147 คน เมื่อพิจารณาถึงสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ พบว่า ครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีจำนวน 112 คน คิดเป็นร้อยละ 76,19 และเพศหญิง มีจำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 23,81 ปรากฏละเอียดในภาพประกอบ 3

112 คน คิดเป็นร้อยละ 76,19

ชาย

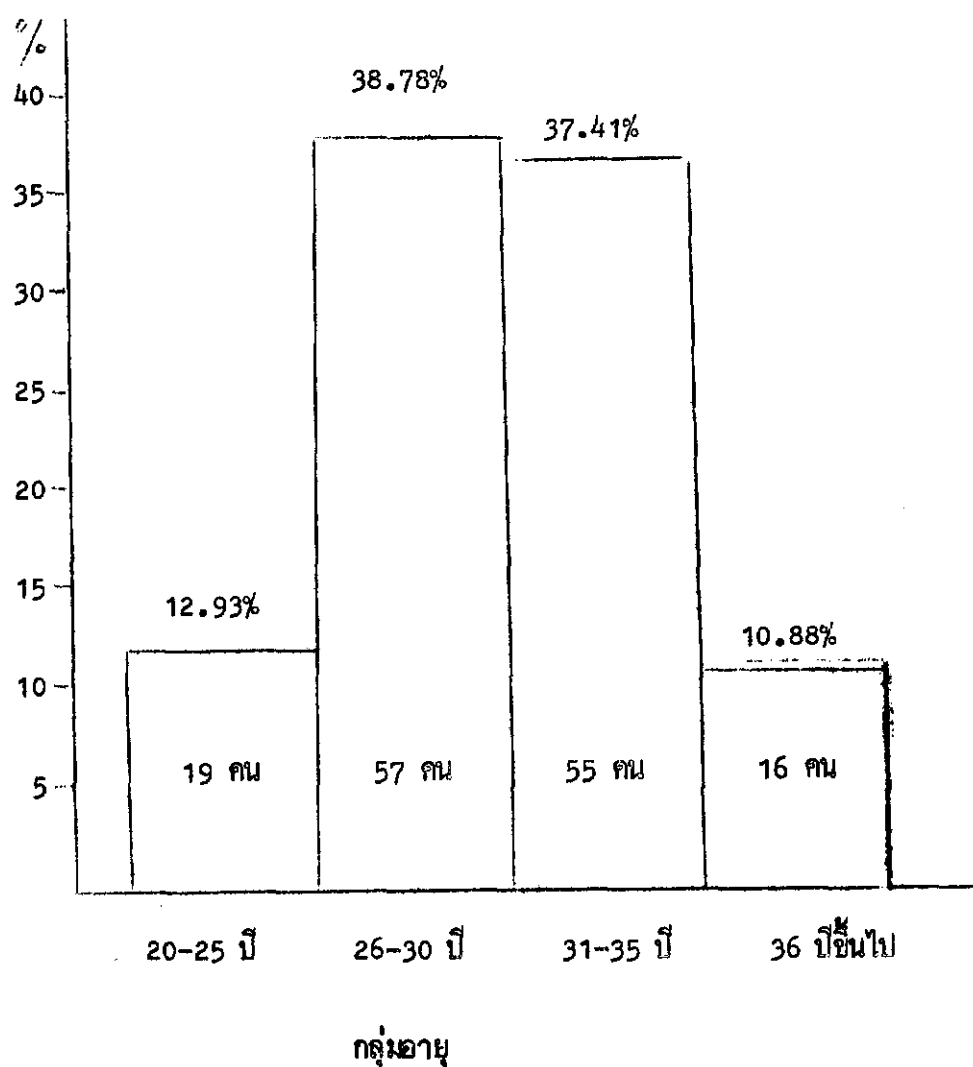
35 คน คิดเป็นร้อยละ 23,81

รวม 147 คน คิดเป็นร้อยละ 100

หญิง

ภาพประกอบ 3 จำนวนกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามเพศ

เมื่อพิจารณากลุ่มตัวอย่าง ตามกลุ่มอายุ พบว่า ครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 12 มีอายุอยู่ในช่วงระหว่าง 26 - 30 ปี มากที่สุด มีจำนวน 57 คน คิดเป็นร้อยละ 38.78 รองลงมาอยู่ในช่วงอายุ 31 - 35 ปี มีจำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 37.41 และกลุ่มอายุตั้งแต่ 36 ปีขึ้นไป มีจำนวนน้อยที่สุดเพียง 16 คน คิดเป็นร้อยละ 10.88 **ดูรายละเอียดในภาพประกอบ 4**

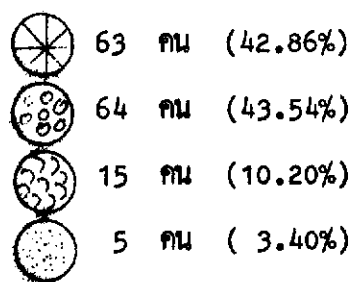
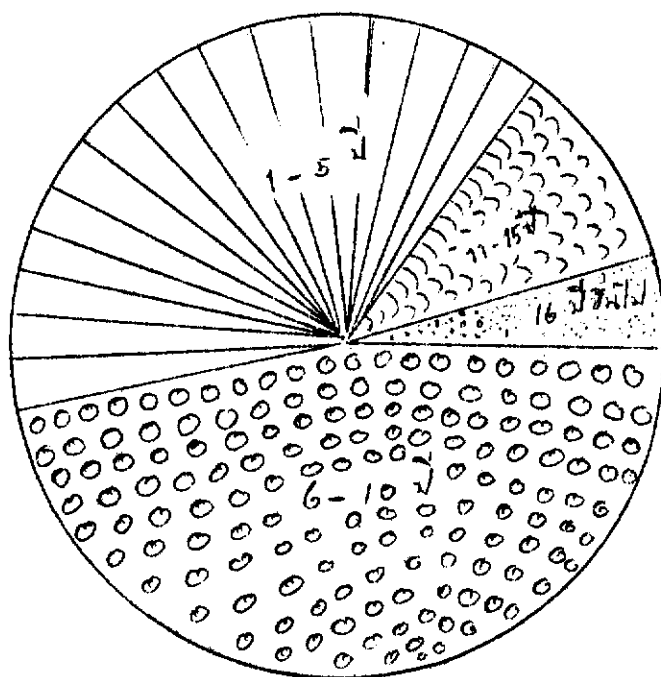
ภาพประกอบ 4 จำนวนกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามกลุ่มอายุ

สำหรับทางด้านคุณวุฒิทางการศึกษา ของครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา
สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 12 ซึ่งผู้วิจัยได้แบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ ต่ำกว่า
ปริญญาตรี ปริญญาตรี ปริญญาโท พบว่า ครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา มีคุณวุฒิระดับ
ปริญญาตรีมากที่สุด มีจำนวน 134 คน คิดเป็นร้อยละ 91.16 รองลงมาได้แก่ ระดับต่ำกว่า
ปริญญาตรี มีจำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 8.84 ส่วนระดับปริญญาโทไม่มีเลย ทูรายละเอียด
ในตาราง 2

ตาราง 2 จำนวนกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามคุณวุฒิทางการศึกษา

คุณวุฒิทางการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่าปริญญาตรี	13	8.84
ปริญญาตรี	134	91.16
รวม	147	100.00

ส่วนในแง่ของประสบการณ์ในการปฏิบัติงานทางด้านสุขศึกษา ของครูพลศึกษาใน
โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 12 พบว่า กลุ่มที่มีประสบการณ์
ในการปฏิบัติงานทางด้านสุขศึกษา อยู่ในช่วงระหว่าง 1 - 5 ปี และ 6 - 10 ปี มีจำนวน
ใกล้เคียงกัน แต่เมื่อพิจารณาจากตัวเลขแล้วก็เห็นว่า ครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา
ที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานทางด้านสุขศึกษา ในช่วงระหว่าง 6 - 10 ปี มีจำนวนมากที่สุด
คือ มีจำนวน 64 คน คิดเป็นร้อยละ 43.54 รองลงมาได้แก่ กลุ่มที่มีประสบการณ์ในการ
ปฏิบัติงานทางด้านสุขศึกษา ในช่วงระหว่าง 1 - 5 ปี มีจำนวน 63 คน คิดเป็นร้อยละ 42.86
และกลุ่มที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานทางด้านสุขศึกษาตั้งแต่ 16 ปีขึ้นไป มีจำนวนน้อยที่สุด
เพียง 5 คน คิดเป็นร้อยละ 3.40 ทูรายละเอียดในภาพประกอบ 5

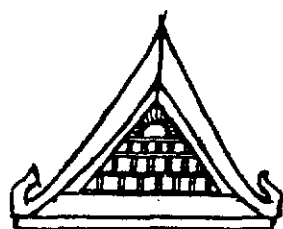
ภาพประกอบ 5 จำนวนกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงานทางด้าน
สุขศึกษา

นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาถึงการเข้ารับการฝึกอบรมทางด้านสุขศึกษา พบว่า ครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 12 มีจำนวนผู้ที่เคยเข้ารับการฝึกอบรมทางด้านสุขศึกษามากกว่าผู้ที่ไม่เคยเข้ารับการฝึกอบรมทางด้านสุขศึกษา คือ มีจำนวน 88 คน คิดเป็นร้อยละ 59.86 และจำนวน 59 คน คิดเป็นร้อยละ 40.14 ตามลำดับ
 ทุกรายละเอียดในตาราง 3

ตาราง 3 จำนวนกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามการฝึกอบรมด้านสุขศึกษา

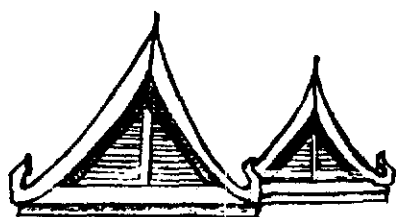
การฝึกอบรมทางด้านสุขศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
เคยเข้ารับการฝึกอบรม	88	59.86
ไม่เคยเข้ารับการฝึกอบรม	59	40.14
รวม	147	100.00

เมื่อพิจารณากลุ่มตัวอย่างตามขนาดของโรงเรียน พบว่า ครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 12 อยู่ในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลางมากที่สุด มีจำนวน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 36.05 รองลงมาได้แก่ ครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก มีจำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 34.69 และครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ มีจำนวนน้อยที่สุด 43 คน คิดเป็นร้อยละ 29.26 ทุกรายละเอียดในภาพประกอบ 6

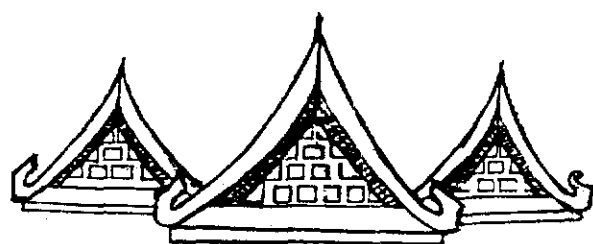
ขนาดเล็ก

จำนวน 51 คน 34.69%

ขนาดกลาง

จำนวน 51 คน 36.05%

ขนาดใหญ่

จำนวน 43 คน 29.26%

รวม 147 คน 100.00%

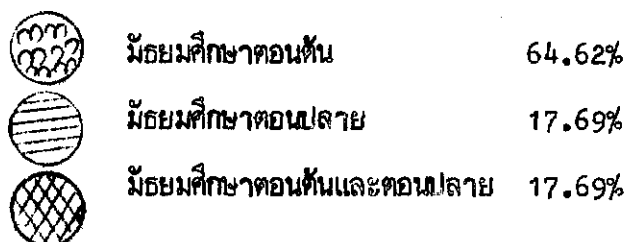
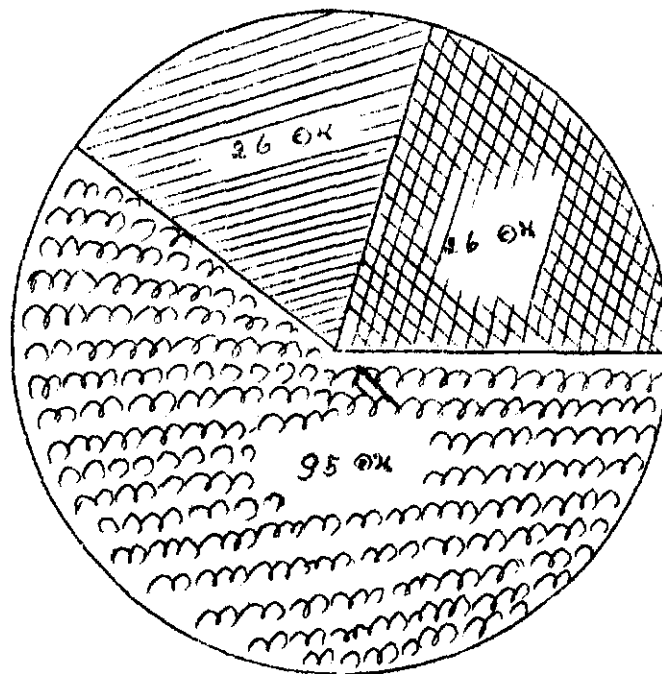
ภาพประกอบ 6 จำนวนกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามขนาดของโรงเรียน

จากการรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ พบว่า กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา มีความรู้พื้นฐานทางด้านพลศึกษาโดยตรงมากที่สุด คือมีความรู้ทางวิชาเอก พลศึกษา 135 คน คิดเป็นร้อยละ 91.83 รองลงมาเป็นวิชาเอกอื่น ๆ จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 6.80 ตารางละเอียดในตาราง 4

ตาราง 4 จำนวนกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามความรู้พื้นฐานทางการศึกษา

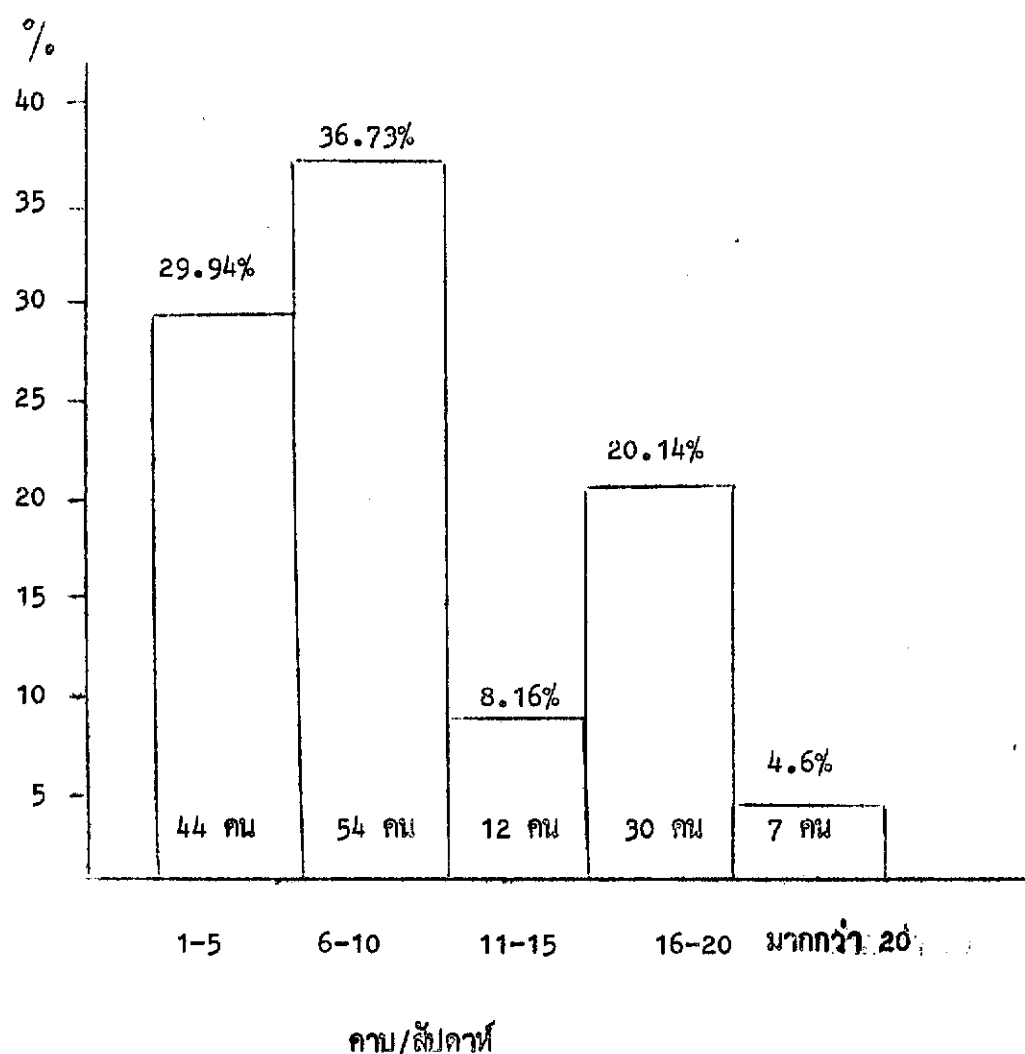
ความรู้พื้นฐานทางการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
วิชาเอกพลศึกษา	135	91.83
วิชาโทพลศึกษา	2	1.37
วิชาเอกอื่น ๆ	10	6.80
รวม	147	100.00

เมื่อพิจารณาถึงระดับชั้นที่สอนวิชาสุขศึกษาของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 12 ส่วนใหญ่สอนวิชาสุขศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นมากที่สุด มีจำนวน 95 คน คิดเป็นร้อยละ 64.52 รองลงมาได้แก่ สอนวิชาสุขศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และสอนทั้งในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย มีจำนวนเท่ากันคือ มีจำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 17.69 ตารางละเอียดในภาพประกอบ 7

ภาพประกอบ 7 จำนวนกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับชั้นที่สอนวิชาสุขศึกษา

ส่วนทางด้านปริมาณการสอนวิชาสุขศึกษาของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 12 ส่วนใหญ่สอนวิชาสุขศึกษา 6 - 10 คาบต่อสัปดาห์ มากที่สุด มีจำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 36.73 รองลงมาได้แก่สอนวิชาสุขศึกษา 1 - 5 คาบต่อสัปดาห์ มีจำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 29.94 นอกจากนี้ที่ห้องสอนวิชาสุขศึกษา มากกว่า 20 คาบต่อสัปดาห์มีน้อยที่สุด มีเพียง 7 คน คิดเป็นร้อยละ 4.76

ภาพประกอบ 8 จำนวนกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามจำนวนคาบต่อสัปดาห์ที่สอนวิชาสุขศึกษา

ตอนที่ 2 วิเคราะห์บทบาทของครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีต่องานสุขศึกษา
ในโรงเรียน โดยวิเคราะห์จากแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีจำนวน 83 ข้อ แบ่งออกเป็น
3 ด้าน คือการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้ถูกสุขลักษณะ จำนวน 29 ข้อ การบริการสุขภาพ
ในโรงเรียน จำนวน 29 ข้อ และการสอนสุขศึกษา จำนวน 25 ข้อ

หมายเหตุ ในการวิเคราะห์แต่ละข้อและผลรวมของแต่ละด้านยึดถือเกณฑ์ดังนี้

ค่าเฉลี่ยระหว่าง	3.51 ขึ้นไป	ถือว่า	มีบทบาทมากที่สุด
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	2.51 - 3.50	ถือว่า	มีบทบาทมาก
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	1.51 - 2.50	ถือว่า	มีบทบาทปานกลาง
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	0.51 - 1.50	ถือว่า	มีบทบาทน้อย
ค่าเฉลี่ยตั้งแต่	0.50 ลงมา	ถือว่า	ไม่มีบทบาทเลย

จากการวิเคราะห์ บทบาทของครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา ที่มีต่องานสุขศึกษา
เฉพาะด้านการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้ถูกสุขลักษณะ พบว่า มีค่าคะแนนเฉลี่ย 2.65
($\bar{x} = 2.65$) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.04 ($s = 1.04$) เมื่อเทียบกับเกณฑ์
กำหนดไว้ ถือได้ว่าครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา ได้ปฏิบัติงานด้านการจัดสิ่งแวดล้อมใน
โรงเรียนให้ถูกสุขลักษณะอยู่ในระดับมาก แต่เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน โดยจำแนกสิ่งแวดล้อม
ออกเป็น 3 ด้านคือ สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ สิ่งแวดล้อมทางด้านจิตใจ และสิ่งแวดล้อมทาง
ด้านการปฏิบัติ พบว่า สิ่งแวดล้อมทางด้านจิตใจ มีค่าคะแนนเฉลี่ยมากเป็นอันดับ 1 รองลงมา
เป็นสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ และสิ่งแวดล้อมทางด้านการปฏิบัติ

สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ถึงแม้จะมีค่าคะแนนเฉลี่ยโดยส่วนรวมอยู่ในระดับค่อนข้างมาก
แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีบางหัวข้อที่ครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาได้ปฏิบัติอยู่
ในระดับปานกลาง โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.51 - 2.50 ซึ่งสามารถจัดเรียงลำดับ
จากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ท่านได้ตรวจตรา ห้องน้ำ ห้องส้วม ให้อยู่ในสภาพที่ถูกสุขลักษณะ
อย่างสม่ำเสมอ ท่านได้รณรงค์ให้มีการปลูกไม้ดอกไม้ประดับในบริเวณโรงเรียน ท่านได้ควบคุม
ดูแลให้มีการกำจัดน้ำโสโครกอย่างถูกวิธี ท่านได้ติดต่อขอความช่วยเหลือจากหน่วยงานอื่นใน
การปรับปรุงสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้ดีขึ้น น่าอยู่

นอกจากนี้ครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา ได้ปฏิบัติงานสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ เกี่ยวกับการควบคุม ดูแล สนามในโรงเรียนให้อยู่ในสภาพที่ปลอดภัย สะอาดอยู่ในระดับมาก และมีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงสุด 3.15 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.88

ส่วนสิ่งแวดล้อมทางด้านจิตใจ พบว่า มีค่าคะแนนเฉลี่ยโดยส่วนรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นข้อก็พบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อและคะแนนแต่ละข้อสูง แสดงว่าครูพลศึกษา ปฏิบัติสิ่งแวดล้อมทางด้านจิตใจอยู่ในเกณฑ์ ส่วนสิ่งแวดล้อมทางการปฏิบัติพบว่า มีค่าคะแนนเฉลี่ยโดยส่วนรวม และเป็นรายข้อก็จัดอยู่ในระดับปานกลาง ดูรายละเอียดในตาราง 5

ตาราง 5 ค่าเฉลี่ยของบทบาทครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา ที่มีผลงานสุขศึกษาในโรงเรียน ด้านการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนที่ถูกสุขลักษณะ

ข้อที่	ข้อความ	$\bar{x}$	s	ระดับบทบาท
	<u>การจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนที่ถูกสุขลักษณะ</u>			
	ก. <u>สิ่งแวดล้อมทางด้านกายภาพ</u>			
1	ท่านได้ตรวจตราพื้นที่บริเวณโรงเรียน ให้อยู่สภาพที่ใช้ การได้และปลอดภัยอยู่เสมอ	2.64	0.92	มาก
2	ท่านได้ติดต่อขอความช่วยเหลือจากหน่วยงานอื่นใน การปรับปรุงสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้ร่มรื่น น่าอยู่	1.84	1.08	ปานกลาง
3	ท่านได้รณรงค์ให้มีการปลูกไม้ดอกไม้ประดับในบริเวณ โรงเรียน	2.45	1.12	ปานกลาง
4	ท่านได้รณรงค์ให้มีการปลูกไม้ยืนต้นเพื่อเป็นร่มเงาใน บริเวณโรงเรียน	2.61	1.14	มาก
5	ท่านได้วางมาตรการในการรักษาความสะอาดใน บริเวณโรงเรียน	2.86	0.99	มาก

ตาราง 5 (ต่อ)

ข้อที่	ข้อความ	$\bar{x}$	s	ระดับพบาพ
6	ท่านเอาใจใส่ดูแลความปลอดภัย และความมั่นคงของอาคารเรียนและอาคารประกอบ	2.69	0.94	มาก
7	ท่านได้เอาใจใส่ดูแลห้องเรียน และห้องกิจกรรมต่าง ๆ ให้อยู่ในสภาพที่ถูกสุขลักษณะ	2.88	0.80	มาก
8	ท่านได้จัดสภาพห้องเรียนให้มีการระบายถ่ายเทอากาศได้สะดวก	2.92	0.87	มาก
9	ท่านได้จัดสภาพห้องเรียนและห้องกิจกรรมต่าง ๆ ให้มีแสงสว่างที่เหมาะสม	2.86	0.94	มาก
10	ท่านได้ควบคุมดูแล ความสะอาด ความเป็นระเบียบเรียบร้อยของโรงอาหาร	2.54	1.04	มาก
11	ท่านได้เสนอแนะให้โรงเรียน จัดหาน้ำดื่มวางไว้ตามจุดต่าง ๆ ตามความเหมาะสม	2.71	1.03	มาก
12	ท่านได้ควบคุมดูแล ให้มีภาชนะบรรจุน้ำดื่มที่ถูกสุขลักษณะ	2.57	1.03	มาก
13	ท่านได้ตรวจตรา ห้องน้ำ ห้องส้วม ให้อยู่ในสภาพที่ถูกสุขลักษณะอย่างสม่ำเสมอ	2.48	1.06	ปานกลาง
14	ท่านได้แนะนำ และให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้ห้องน้ำ ห้องส้วมอย่างถูกวิธีแก่นักเรียน	2.87	0.87	มาก
15	ท่านได้มอบหมายให้นักเรียนมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการรักษาความสะอาดห้องน้ำ ห้องส้วม	2.52	1.08	มาก
16	ท่านได้เสนอแนะให้โรงเรียนจัดภาชนะรองรับขยะมูลฝอยไว้ตามจุดต่าง ๆ ตามความเหมาะสม	2.80	0.99	มาก

ตาราง 5 (ต่อ)

ข้อที่	ข้อความ	$\bar{x}$	s	ระดับบทบาท
17	ท่านได้ควบคุมดูแล ให้มีการกำจัดขยะมูลฝอยอย่างถูกวิธี	2.55	1.04	มาก
18	ท่านได้ควบคุมดูแล ให้มีการกำจัดน้ำโสโครกอย่างถูกวิธี	1.93	1.13	ปานกลาง
19	ท่านได้ควบคุมดูแล สนามในโรงเรียนให้อยู่ในสภาพที่ ปลอดภัย สะอาด	3.15	0.88	มาก
	รวม	2.62	0.99	มาก
	ข. <u>สิ่งแวดล้อมทางด้านจิตใจ</u>			
20	ในการปกครองนักเรียนท่านคำนึงถึงความแตกต่าง ระหว่างบุคคล	3.23	0.75	มาก
21	ท่านได้สร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างครูกับนักเรียน	3.31	0.71	มาก
22	ท่านให้ความเป็นกันเองกับนักเรียนและเปิดโอกาสให้ นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ	3.44	0.69	มาก
23	ท่านปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอนให้เหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการ ความสนใจของนักเรียน	2.90	0.78	มาก
	รวม	3.22	0.73	มาก
	ค. <u>สิ่งแวดล้อมทางด้านการปฏิบัติ</u>			
24	ในการจัดตารางเรียน ท่านคำนึงถึงกิจกรรมที่ นักเรียนต้องเคลื่อนไหวและกิจกรรมที่อยู่กับที่	2.92	0.77	มาก
25	ท่านได้จัดแบ่งเวลาให้นักเรียนทำกิจกรรมและ มีการพักผ่อนตามความเหมาะสม	2.86	0.75	มาก

ตาราง 5 (ต่อ)

ข้อที่	ข้อความ	$\bar{x}$	s	ระดับบทบาท
26	ท่านได้ประสานงานกับครูคนอื่น ๆ ในการให้การบ้านนักเรียน	1.94	1.02	ปานกลาง
27	ท่านตรวจการบ้านของนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ	2.28	1.08	ปานกลาง
28	ท่านได้วางมาตรการในการป้องกันอัคคีภัยในโรงเรียนอย่างรัดกุม	2.22	1.14	ปานกลาง
29	ท่านได้ชี้แจงให้นักเรียนและบุคลากรในโรงเรียนเข้าใจเกี่ยวกับข้อควรปฏิบัติเมื่อเกิดอัคคีภัยขึ้นในโรงเรียน	1.99	1.04	ปานกลาง
	รวม	2.27	0.86	ปานกลาง
	รวมคะแนนเฉลี่ยทั้ง 3 ด้าน	2.65	1.04	มาก

จากการวิเคราะห์ บทบาทของครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา ที่มีต่องาน
 สุขศึกษาในโรงเรียน เฉพาะด้านการบริการสุขภาพในโรงเรียน พบว่า มีค่าคะแนนเฉลี่ย
 รวม 2.27 ($\bar{x} = 2.27$) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.28 ($s = 1.28$) เมื่อ
 เปรียบเทียบเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือได้ว่า ครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา มีบทบาทต่อการบริการ
 สุขภาพในโรงเรียนอยู่ในระดับปานกลาง แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ก็พบว่าส่วนใหญ่จัดอยู่ใน
 ระดับปานกลาง แต่มีบางหัวข้อที่ครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา ได้ปฏิบัติอยู่ในระดับมาก
 และระดับน้อย สิ่งที่ครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์มากและมีค่าคะแนนเฉลี่ย
 สูงที่สุด ได้แก่ การแนะนำให้นักเรียนใช้อุปกรณ์การเล่นกีฬาและออกกำลังกายอย่างถูกวิธี และ
 สิ่งที่ครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์น้อยและมีค่าคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด
 ได้แก่ การเป็นผู้รับผิดชอบในการจัดห้องพยาบาลหรือมุมพยาบาล

นอกจากนี้สิ่งที่ครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาปฏิบัติอยู่ในระดับมากและมีค่าคะแนนเฉลี่ยค่อนข้างสูง ตั้งแต่ 2.90 ขึ้นไป ได้แก่ การตรวจความสะอาดร่างกาย และเครื่องแต่งกายของนักเรียน ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมสันทนาการขึ้นในโรงเรียน และสิ่งที่ครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง แต่มีค่าคะแนนเฉลี่ยค่อนข้างต่ำ ตั้งแต่ 1.70 ลงมา ได้แก่ การเป็นผู้รับผิดชอบในการเก็บรักษาบัตรสุขภาพของนักเรียน ตรวจสอบการได้ยินของนักเรียน เพื่อกันหานักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน บันทึกผลการตรวจสุขภาพของนักเรียนลงในบัตรบันทึกสุขภาพทุกครั้งที่มีการตรวจ จัดบันทึกสถิติการเจ็บป่วยของนักเรียนด้วยโรคต่าง ๆ และอุบัติเหตุไว้อย่างมีระบบ ดูรายละเอียดในตาราง 6

ตาราง 6 ค่าเฉลี่ยของบทบาทครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา ที่มีผลงานสุขภาพในโรงเรียน ด้านบริการสุขภาพในโรงเรียน

ข้อที่	ข้อความ	$\bar{x}$	s	ระดับบทบาท
<u>การบริการสุขภาพในโรงเรียน</u>				
1	ท่านได้วางแผนร่วมกับเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ในการตรวจสุขภาพของนักเรียน	2.38	1.08	ปานกลาง
2	ท่านได้ให้ความร่วมมือและเอื้ออำนวยความสะดวกแก่เจ้าหน้าที่สาธารณสุขในการตรวจสุขภาพนักเรียน	2.88	0.95	มาก
3	ท่านได้ชี้แจงให้นักและวิคส่วนสูงของนักเรียน เพื่อดูพัฒนาการเป็นระยะ ๆ	2.39	1.15	ปานกลาง
4	ท่านได้ตรวจสอบสายต่านักเรียน เพื่อจะได้หาทางช่วยเหลือในรายที่สายตาผิดปกติ	1.82	1.16	ปานกลาง
5	ท่านได้ตรวจสอบการได้ยินของนักเรียน เพื่อกันหานักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน	1.61	1.14	ปานกลาง

ตาราง 6 (ต่อ)

ข้อที่	ข้อความ	x̄	s	ระดับความ
6	ท่านได้ตรวจสอบความสะอาดร่างกายและเครื่องแต่งกายของนักเรียน	3.14	0.73	มาก
7	ท่านเป็นผู้รับผิดชอบในการเก็บรักษาบัตรสุขภาพของนักเรียน	1.55	1.46	ปานกลาง
8	ท่านบันทึกผลการตรวจสุขภาพของนักเรียนลงในบัตรบันทึกสุขภาพทุกครั้งที่มีการตรวจ	1.67	1.45	ปานกลาง
9	ท่านแจ้งภาวะสุขภาพของนักเรียนที่มีปัญหาให้ผู้ปกครองทราบ	1.84	1.36	ปานกลาง
10	ท่านจดบันทึกสถิติการเจ็บป่วยของนักเรียนด้วยโรคต่าง ๆ และอุบัติเหตุไว้อย่างมีระบบ	1.63	1.40	ปานกลาง
11	ท่านจัดให้มีการแนะนำและให้คำปรึกษาทางสุขภาพแก่นักเรียนและบุคลากรในโรงเรียน	2.07	1.10	ปานกลาง
12	ท่านได้วางมาตรการในการป้องกันและควบคุมโรคติดต่อที่เกิดขึ้นในโรงเรียน	2.37	1.10	ปานกลาง
13	ท่านได้แยกนักเรียนที่ป่วยด้วยโรคติดต่อออกจากนักเรียนปกติ	2.40	1.19	ปานกลาง
14	ท่านได้ชี้แจงให้นักเรียนเข้าใจถึงวัตถุประสงค์ของการใช้ภูมิคุ้มกันโรค	2.84	0.80	ปานกลาง
15	ท่านได้ชี้แจงให้นักเรียนปฏิบัติตัวให้ถูกต้องทั้งก่อนและหลังการรับภูมิคุ้มกันโรค	2.63	0.94	มาก
16	ท่านได้ควบคุม ดูแล เกี่ยวกับสวัสดิภาพของนักเรียนในการเดินทางมาโรงเรียนและกลับบ้าน	2.88	0.92	มาก
17	ท่านได้แนะนำให้นักเรียนใช้อุปกรณ์การเล่นกีฬาและออกกำลังกายอย่างถูกวิธี	3.47	0.80	มาก

ตาราง 6 (ต่อ)

ข้อที่	ข้อความ	$\bar{x}$	s	ระดับพหุ
18	ท่านเป็นผู้ให้การปฐมพยาบาล เมื่อนักเรียนหรือบุคลากร ในโรงเรียนได้รับอุบัติเหตุ	2.82	1.04	มาก
19	ท่านได้สังเกตพฤติกรรมในการรับประทานอาหาร กลางวันของนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ	2.57	0.99	มาก
20	ท่านได้ควบคุม ดูแล คุณภาพของอาหารที่จำหน่ายใน โรงเรียนให้มีคุณค่าตามหลักโภชนาการ	2.12	1.23	ปานกลาง
21	ท่านได้ควบคุม ดูแล ความสะอาดของอาหารและภาชนะ บรรจุอาหารที่จำหน่ายในโรงเรียนให้ถูกสุขลักษณะ	2.10	1.21	ปานกลาง
22	ท่านช่วยเหลือนักเรียนที่ยากจนให้มีอาหารกลางวัน รับประทาน	1.87	1.33	ปานกลาง
23	ท่านส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมสันทนาการขึ้น ในโรงเรียน	2.90	0.99	ปานกลาง
24	ท่านเป็นผู้รับผิดชอบในการจัดห้องพยาบาลหรือมุมพยาบาล	1.48	1.42	น้อย
25	ท่านได้เตรียมยาและเวชภัณฑ์ที่จำเป็นในการรักษาพยาบาล เบื้องต้นให้พร้อมที่จะใช้การได้	1.82	1.45	ปานกลาง
26	ท่านเป็นผู้ให้การรักษาพยาบาลเบื้องต้น เมื่อนักเรียน หรือ บุคลากรในโรงเรียนเจ็บป่วยเล็กน้อย ๆ	2.31	1.19	ปานกลาง
27	ท่านรายงานให้ผู้บังคับบัญชาทราบ เมื่อการเจ็บป่วยของ นักเรียนเกินความสามารถที่ตนจะให้การพยาบาลได้	2.25	1.25	ปานกลาง

ตาราง 6 (ต่อ)

ข้อที่	ข้อความ	$\bar{x}$	s	ระดับบทบาท
28	ท่านติดตามผลการรักษาพยาบาลของนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ	2.11	1.13	ปานกลาง
29	ท่านบันทึกผลการติดตามการรักษาพยาบาลทุกครั้ง	1.76	1.32	ปานกลาง
	รวมคะแนนเฉลี่ย	2.27	1.28	ปานกลาง

จากการวิเคราะห์ บทบาทของครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีห้องงานสุขศึกษา ในโรงเรียน เฉพาะด้านการสอนสุขศึกษา พบว่า มีค่าคะแนนเฉลี่ยรวม 2.75 ($\bar{x} = 2.75$) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.87 ($s = 0.87$) เมื่อเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ถือได้ว่า ครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาปฏิบัติงานทางด้านการสอนสุขศึกษา โดยส่วนรวมอยู่ในระดับมาก แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าบางหัวข้อที่จัดอยู่ในระดับปานกลาง คือมีคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.51 - 2.50 สามารถจัดเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ การจัดทำกิจกรรมเสริมหลักสูตร เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้การสอนสุขศึกษา การจัดหาวัสดุและอุปกรณ์ การเรียนการสอนสุขศึกษาขึ้นใช้เอง การส่งเสริมและสนับสนุนให้นักเรียนประดิษฐ์สื่อการเรียนการสอนสุขศึกษา การจัดทำเอกสารประกอบการเรียนการสอนสุขศึกษาและลำดับสุดท้ายที่มีคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ การเปิดโอกาสให้นักเรียนประเมินผลการสอนของครู

สิ่งที่น่าสังเกตคือ ในด้านการสอนสุขศึกษา พบว่า ครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา ทั่วไปปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยค่อนข้างสูง ตั้งแต่ 3.00 ขึ้นไป สามารถจัดเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ในการสอนสุขศึกษาได้สอดแทรกเหตุการณ์ทางสุขภาพและสวัสดิภาพที่สังคมกำลังประสบปัญหา ในการสอนสุขศึกษาแต่ละครั้งได้กำหนดวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมไว้อย่างชัดเจน ในการสอนสุขศึกษาได้กระตุ้นให้นักเรียนมีส่วนร่วมในบทเรียน ในการสอนสุขศึกษา ได้เน้นถึงความสำคัญทางด้าน อารมณ์ สังคมและจิตใจ พอ ๆ กับ สุขภาพทางกาย กระจายละเอียดในตาราง 7

ตาราง 7 ค่าเฉลี่ยของบทบาทครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา ที่มีผลงานสุขศึกษาใน
โรงเรียน ด้านการสอนสุขศึกษา

ข้อที่	ข้อความ	$\bar{x}$	s	ระดับบทบาท
<u>การสอนสุขศึกษา</u>				
1	ท่านศึกษาและวิเคราะห์หลักสูตรสุขศึกษาก่อนสอนเสมอ	2.80	0.78	มาก
2	ท่านวางแผนการสอนสุขศึกษาทั้งในระยะสั้นและระยะยาว	2.84	0.76	มาก
3	ท่านเตรียมการสอนสุขศึกษาไว้ล่วงหน้าก่อนสอนจริง	2.86	0.83	มาก
4	ในการสอนสุขศึกษาแต่ละครั้ง ท่านได้กำหนดวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมไว้อย่างชัดเจน	3.12	0.77	มาก
5	ท่านได้ใช้กิจกรรมนำเข้าสู่บทเรียน เพื่อสร้างความสนใจให้นักเรียนอยากเรียนสุขศึกษา	2.84	0.81	มาก
6	ในการสอนสุขศึกษา ท่านได้คำนึงถึงความสนใจความต้องการของนักเรียน	2.93	0.77	มาก
7	ในการสอนสุขศึกษา ท่านได้คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล	2.89	0.81	มาก
8	ในการสอนสุขศึกษา ท่านได้เน้นให้นักเรียนปฏิบัติมากกว่าการท่องจำเนื้อหา	2.97	0.87	มาก
9	ในการสอนสุขศึกษา ท่านได้กระตุ้นให้นักเรียนมีส่วนร่วมในบทเรียน	3.05	0.77	มาก
10	ในการสอนสุขศึกษา ท่านได้เน้นถึงความสำคัญทางด้านอารมณ์ สังคม และจิตใจ พอ ๆ กับสุขภาพทางกาย	3.04	0.76	มาก
11	ในการสอนสุขศึกษาท่านเน้นพฤติกรรมทางด้านสุขภาพมากกว่าสุขภาพ	2.99	0.77	มาก

ตาราง 7 (ต่อ)

ข้อที่	ข้อความ	x̄	s	ระดับบทบาท
12	ท่านได้ดำเนินการสอนสุชศึกษาให้สอดคล้อง สัมพันธ์กับวิชาอื่น ๆ	2.93	0.81	มาก
13	ในการสอนสุชศึกษา ท่านได้สอดแทรกเหตุการณ์ทางสุขภาพ และสวัสดิภาพที่สังคมกำลังประสบปัญหา	3.17	0.75	มาก
14	ในการสอนสุชศึกษา ท่านได้ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ในการสร้างเสริมบุคลิกภาพและสุนทรีย์	3.05	0.74	มาก
15	ในการสอนสุชศึกษา ท่านส่งเสริมให้นักเรียนค้นคว้าทดลอง เพื่อหาความจริงด้วยตนเอง	2.63	0.80	มาก
16	ท่านได้วางแผนการใช้อุปกรณ์ และสถานที่ให้เหมาะสม กับเนื้อหาที่สอน	2.59	0.72	มาก
17	ท่านได้ศึกษาและนำเทคนิคใหม่ ๆ มาใช้ในท้องเรียน	2.64	0.79	มาก
18	ท่านได้จัดทำเอกสารประกอบการเรียนการสอนสุชศึกษา	2.18	0.87	ปานกลาง
19	ท่านได้จัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร เพื่อส่งเสริมการเรียน การสอนสุชศึกษา	2.37	0.89	ปานกลาง
20	ท่านได้จัดหาวัสดุและอุปกรณ์การเรียนการสอนสุชศึกษา ขึ้นใช้เอง	2.30	0.85	ปานกลาง
21	ท่านส่งเสริมและสนับสนุนให้นักเรียนประดิษฐ์สื่อ การเรียนการสอนสุชศึกษา	2.29	0.96	ปานกลาง
22	ท่านติดตามผลการเรียนการสอนสุชศึกษาอย่างสม่ำเสมอ	2.66	0.82	มาก
23	ท่านได้ประเมินผลการเรียนการสอนสุชศึกษาเป็นระยะ ๆ	2.82	0.74	มาก

ตาราง 7 (ต่อ)

ข้อที่	ข้อความ	$\bar{x}$	s	ระดับบาท
24	ท่านเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ประเมินผลการสอนของท่าน	2.16	1.11	ปานกลาง
25	ท่านได้ประเมินผลการสอนสุจริตของตัวท่านเองอยู่เสมอ	2.61	0.85	มาก
	รวมคะแนนเฉลี่ย	2.75	0.87	มาก

จากการวิเคราะห์บาทของครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีห้องงานสุจริตศึกษา
ในโรงเรียน ในกิจกรรมทั้งสามด้าน คือ การจัดสิ่งแวดลอมในโรงเรียนให้ถูกสุขลักษณะ
การบริการสุภาพในโรงเรียน การสอนสุจริตศึกษา โดยส่วนรวม พบว่า มีค่าคะแนนเฉลี่ยรวม
2.55 ($\bar{x} = 2.55$) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.06 ($s = 1.06$) เมื่อเทียบกับ
เกณฑ์ที่กำหนดไว้ ถือได้ว่า ครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาปฏิบัติงานสุจริตศึกษาในโรงเรียน
อยู่ในระดับค่อนข้างมาก เมื่อพิจารณาถึงกิจกรรมในแต่ละด้าน พบว่า การสอนสุจริตศึกษา มีค่า
คะแนนเฉลี่ยมากที่สุด คือ 2.75 ($\bar{x} = 2.75$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.87 ($s = 0.87$)
รองลงมาได้แก่ การจัดสิ่งแวดลอมในโรงเรียนให้ถูกสุขลักษณะ มีค่าคะแนนเฉลี่ย 2.65
($\bar{x} = 2.65$) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.04 ($s = 1.04$) และการบริการสุภาพ
ในโรงเรียน มีค่าคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด 2.27 ($\bar{x} = 2.27$) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
1.28 ($s = 1.28$) ดูรายละเอียดในตาราง 8

บทสรุป: ผลการวิจัยพบว่า ครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีห้องงานสุจริตศึกษา

ตาราง 8 ค่าเฉลี่ยของบทบาทครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา ที่มีต่องานสุขศึกษาใน
โรงเรียน ด้านต่าง ๆ ทั้งสามด้าน

ลำดับที่	กิจกรรม	จำนวน คำถาม/ข้อ	$\bar{x}$	s	ระดับบทบาท
1	ด้านการจัดสิ่งแวดล้อมใน โรงเรียนให้ถูกสุขลักษณะ	29	2.65	1.04	มาก
2	ด้านบริการสุขภาพในโรงเรียน	29	2.27	1.28	ปานกลาง
3	ด้านการสอนสุขศึกษา	25	2.75	0.87	มาก
	รวมค่าคะแนนเฉลี่ย	83	2.55	1.06	มาก

ตอนที่ 3 วิเคราะห์บทบาทของครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา ที่มีต่องาน
สุขศึกษาในโรงเรียน เพื่อทดสอบสมมติฐานในการวิจัยครั้งนี้ โดยจำแนกเป็นรายด้าน
เรียงตามลำดับตัวแปรที่กำหนดไว้ดังนี้

1. ครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา เพศชายและเพศหญิง มีบทบาทต่องาน
สุขศึกษาในโรงเรียน แตกต่างกัน
2. ครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา ที่มีอายุต่างกัน มีบทบาทต่องานสุขศึกษา
ในโรงเรียน แตกต่างกัน
3. ครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา ที่มีคุณวุฒิทางการศึกษาต่างกัน มีบทบาท
ต่องานสุขศึกษาในโรงเรียน แตกต่างกัน
4. ครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา ที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานทางด้าน
สุขศึกษาต่างกัน มีบทบาทต่องานสุขศึกษาในโรงเรียน แตกต่างกัน

5. ครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา ที่เคยได้รับการฝึกอบรมทางด้านสุขศึกษา และที่ไม่เคยได้รับการฝึกอบรมทางด้านสุขศึกษา มีบทบาทต่องานสุขศึกษาในโรงเรียนแตกต่างกัน

6. ครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา ที่มีขนาดโรงเรียนต่างกัน มีบทบาทต่องานสุขศึกษาในโรงเรียน แตกต่างกัน

จากการวิเคราะห์บทบาทของครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา ที่มีต่องานสุขศึกษา ในโรงเรียน จำแนกเป็นเพศชายและเพศหญิง เพื่อทดสอบสมมติฐานในข้อที่ 1 พบว่า ครูพลศึกษา ในโรงเรียนมัธยมศึกษา เพศชายและเพศหญิง มีบทบาทต่องานสุขศึกษาในโรงเรียน แตกต่างกัน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 หรือกล่าวอีกนัยก็คือ ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องตาม สมมติฐานที่ตั้งไว้ ถึงแม้ว่าค่าคะแนนเฉลี่ย ด้านการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้ถูกสุขลักษณะ การบริการสุขภาพในโรงเรียน การสอนสุขศึกษาของเพศชายและเพศหญิงจะแตกต่างกันก็ตาม แต่เป็นการแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดูรายละเอียดในตาราง 9

ตาราง 9 ผลการวิเคราะห์บทบาทของครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีต่องานสุขศึกษา ในโรงเรียน จำแนกตามเพศ

บทบาท	ชาย $N_1 = 112$		หญิง $N_2 = 35$		df	t
	$\bar{x}$	s	$\bar{x}$	s		
ด้านการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้ถูกสุขลักษณะ	2.71	0.58	2.48	0.63		1.9009
ด้านบริการสุขภาพในโรงเรียน	2.25	0.72	2.32	0.85		-0.4195
ด้านการสอนสุขศึกษา	2.75	0.53	2.76	0.48	145	-0.0939
รวม	2.56	0.55	2.51	0.57	145	

จากการวิเคราะห์ ความแปรปรวนพบาพของครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา
ที่มีต่องานสุขศึกษาในโรงเรียน เฉพาะด้านการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้ถูกสุขลักษณะ
จำแนกตามกลุ่มอายุ 20 - 25 ปี 26 - 30 ปี 31 - 35 ปี และ 36 ปีขึ้นไป พบว่า
ครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา มีบทบาทต่อการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้ถูกสุขลักษณะ
แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ไม่แตกต่างกัน
ซึ่งไม่สอดคล้องความสมมติฐานที่ตั้งไว้ กรุณายละเอียดในตาราง 10

ตาราง 10 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนพบาพของครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา
ที่มีต่องานสุขศึกษาในโรงเรียน ด้านการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้ถูกสุขลักษณะ
จำแนกตามกลุ่มอายุ

ที่มาของความแปรปรวน	SS	df	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	620.06	3	206.69	0.6860
ภายในกลุ่ม	43083.40	143	301.28	
รวม	43703	146		

Source: วิเคราะห์ข้อมูลด้วย SPSS 17.0 for Windows

จากการวิเคราะห์ บทบาทของครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา ที่มีทีมงาน
 สุขศึกษาในโรงเรียน เฉพาะด้านการบริการสุขภาพในโรงเรียน จำแนกตามกลุ่มอายุ
 20 - 25 ปี 26 - 30 ปี 31 - 35 ปี และ 36 ปีขึ้นไป พบว่า ครูพลศึกษาในโรงเรียน
 มัธยมศึกษาที่มีอายุต่างกัน มีบทบาทต่อการบริการสุขภาพในโรงเรียน แตกต่างกันอย่างไม่มี
 นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องตาม
 สมมติฐานที่ตั้งไว้ ดูรายละเอียดในตาราง 11

ตาราง 11 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนบทบาทของครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา
 ที่มีทีมงานสุขศึกษาในโรงเรียน ด้านการบริการสุขภาพในโรงเรียน จำแนกตามกลุ่มอายุ

ที่มาของความแปรปรวน	SS	df	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	292.69	3	97.56	0.2046
ภายในกลุ่ม	68182.20	143	476.80	
รวม	68474.89	146		

จากการวิเคราะห์ความแปรปรวน บทบาทของครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา
ที่มีห้องงานสุขศึกษาในโรงเรียน เฉพาะด้านการสอนสุขศึกษา จำแนกตามกลุ่มอายุ 20 - 25 ปี
26 - 30 ปี 31 - 35 ปี และ 36 ปีขึ้นไป พบว่า ครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มี
อายุต่างกัน มีบทบาทต่อการสอนสุขศึกษา แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ สรุปละเอียด
ในตาราง 12

ตาราง 12 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน บทบาทของครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา
ที่มีห้องงานสุขศึกษาในโรงเรียน ด้านการสอนสุขศึกษา จำแนกตามกลุ่มอายุ

ที่มาของความแปรปรวน	SS	df	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	156.88	3	52.29	0.3055
ภายในกลุ่ม	24478.90	143	171.18	
รวม	24635.78	146		

จากการวิเคราะห์ความแปรปรวน บทบาทของครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา ที่มีต่องานสุขศึกษาในโรงเรียน ในกิจกรรมทั้งสามด้าน คือ การจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ให้ถูกสุขลักษณะ การบริการสุขภาพในโรงเรียน การสอนสุขศึกษา จำแนกตามกลุ่มอายุ 20 - 25 ปี 26 - 30 ปี 31 - 35 ปี และ 36 ปีขึ้นไป พบว่า ครูพลศึกษาในโรงเรียน มัธยมศึกษา ที่มีอายุต่างกัน มีบทบาทต่องานสุขศึกษาในโรงเรียน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05 หรืออีกนัยหนึ่งก็คือ ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องตามสมมติฐานที่ตั้งไว้
ดูรายละเอียดในตาราง 13

ตาราง 13 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน บทบาทของครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา ที่มีต่องานสุขศึกษาในโรงเรียน ในด้านต่าง ๆ ทั้ง 3 ด้าน

ที่มาของความแปรปรวน	SS	df	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	1975.00	3	658.33	0.3091
ภายในกลุ่ม	304526.00	143	2129.55	
รวม	306501.00	146		

จากการวิเคราะห์ บทบาทของครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีต่องานสุขศึกษา
ในโรงเรียน จำแนกตามคุณวุฒิทางการศึกษา ซึ่งแบ่งออกเป็น ตำกว่าปริญญตรี ปริญญาตรี
และปริญญาโท แต่เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างไม่มีคุณวุฒิตะดับปริญญาโท ฉะนั้นในนี้จึงวิเคราะห์
เฉพาะคุณวุฒิตำกว่าปริญญตรี ปริญญาตรี พบว่า ครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา ที่มีคุณวุฒิ
ทางการศึกษาต่างกัน มีบทบาทต่องานสุขศึกษาในโรงเรียน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทาง
สถิติที่ระดับ .05 หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องตามสมมติฐานที่
ตั้งไว้ ถึงแม้ว่า ค่าคะแนนเฉลี่ย ด้านการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้ถูกสุขลักษณะ
การบริการสุขภาพในโรงเรียน การสอนสุขศึกษา ของครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา
ที่มีคุณวุฒิปริญญาตรีสูงกว่า ครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีคุณวุฒิตำกว่าปริญญตรีก็ตาม
ทั้งนี้ก็เป็นความแตกต่างอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดูรายละเอียดในตาราง 14

ตาราง 14 ผลการวิเคราะห์บทบาทของครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีต่องานสุขศึกษา
ในโรงเรียนในด้านต่าง ๆ ทั้ง 3 ด้าน จำแนกตามคุณวุฒิทางการศึกษา

บทบาท	ตำกว่าปริญญตรี ($N_1 = 13$)		ปริญญาตรี ($N_2 = 134$)		df	t
	$\bar{x}$	s	$\bar{x}$	s		
ด้านการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ให้ถูกสุขลักษณะ	2.40	0.53	2.68	0.63		-1.7946
ด้านการบริการสุขภาพ	2.16	0.58	2.28	0.76	145	-0.6416
ด้านการสอนสุขศึกษา	2.74	0.53	2.75	0.52		-0.0500
รวม	2.42	0.42	2.56	0.56	145	

จากการวิเคราะห์ความแปรปรวน บทบาทของครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา ที่มีต่องานสุขศึกษาในโรงเรียน เฉพาะด้านการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้ถูกสุขลักษณะ จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงานทางด้านสุขศึกษา 1 - 5 ปี 6 - 10 ปี 11 - 15 ปี และ 16 ปีขึ้นไป พบว่า ครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา ที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน ทางด้านสุขศึกษาต่างกัน มีบทบาทต่องานสุขศึกษาในโรงเรียน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05 หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องตามสมมติฐาน ที่ตั้งไว้ ดูรายละเอียดในตาราง 15

ตาราง 15 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน บทบาทของครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา ที่มีต่องานสุขศึกษาในโรงเรียน ด้านการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้ถูกสุขลักษณะ จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงานทางด้านสุขศึกษา

ที่มาของความแปรปรวน	SS	df	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	353.13	3	117.71	0.3883
ภายในกลุ่ม	43350.40	143	3030.15	
รวม	43703.53	146		

จากการวิเคราะห์ความแปรปรวน บทบาทของครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา ที่มีต่องานสุขศึกษาในโรงเรียน เฉพาะด้านการบริการสุขภาพในโรงเรียน จำแนกตาม ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานทางด้านสุขศึกษา 1 - 5 ปี 6 - 10 ปี 11 - 15 ปี และ 16 ปีขึ้นไป พบว่า ครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา ที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน ทางด้านสุขศึกษาต่างกัน มีบทบาทต่อการบริการสุขภาพในโรงเรียน แตกต่างกันอย่างไม่มี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องตาม สมมติฐานที่ตั้งไว้ ดูรายละเอียดในตาราง 16

ตาราง 16 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน บทบาทของครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา ที่มีต่องานสุขศึกษาในโรงเรียน ด้านการบริการสุขภาพในโรงเรียน จำแนกตามประสบการณ์ ในการปฏิบัติงานทางด้านสุขศึกษา

ที่มาของความแปรปรวน	SS	df	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	246.25	3	82.08	0.1720
ภายในกลุ่ม	68228.6	143	477.12	
รวม	68474.8	146		

จากการวิเคราะห์ความแปรปรวน บทบาทของครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา
ที่มีต่องานสุขศึกษาในโรงเรียน เฉพาะด้านการสอนสุขศึกษา จำแนกตามประสบการณ์
ในการปฏิบัติงานทางด้านสุขศึกษา 1 - 5 ปี 6 - 10 ปี 11 - 15 ปี และ 16 ปีขึ้นไป
พบว่า ครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา ที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานทางด้านสุขศึกษา
ต่างกัน มีบทบาทต่อการสอนสุขศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ กระจายละเอียด
ในตาราง 17

ตาราง 17 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน บทบาทของครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา
ที่มีต่องานสุขศึกษาในโรงเรียน ด้านการสอนสุขศึกษา จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน
ทางด้านสุขศึกษา

ที่มาของความแปรปรวน	SS	df	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	665.88	3	221.96	1.3242
ภายในกลุ่ม	23969.80	143	167.62	
รวม	24735.68	146		

จากการวิเคราะห์ความแปรปรวน บทบาทของครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา ที่มีต่องานสุขศึกษาในโรงเรียน ในกิจกรรมทั้งสามด้าน คือ การจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ให้ถูกสุขลักษณะ การบริการสุขภาพในโรงเรียน การสอนสุขศึกษา จำแนกตามประสบการณ์ ในการปฏิบัติงานทางด้านสุขศึกษา 1 - 5 ปี 6 - 10 ปี 11 - 15 ปี และ 16 ปีขึ้นไป พบว่า ครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา ที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานทางด้านสุขศึกษา ต่างกัน มีบทบาทต่องานสุขศึกษาในโรงเรียน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ดูรายละเอียดในตาราง 18

ตาราง 18 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน บทบาทของครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา ที่มีต่องานสุขศึกษาในโรงเรียน ในด้านต่าง ๆ ทั้ง 3 ด้าน จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงานทางด้านสุขศึกษา

ที่มาของความแปรปรวน	SS	df	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	2188.50	3	729.50	
ภายในกลุ่ม	304313.00	143		
รวม	306501.50	146		

จากการวิเคราะห์ บทบาทของครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา ที่มีต่องาน
 สุขศึกษาในโรงเรียน จำแนกตามการเคยได้เข้ารับการฝึกอบรมทางด้านสุขศึกษา และ
 ไม่เคยเข้ารับการฝึกอบรมทางด้านสุขศึกษา พบว่า ครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่เคย
 ได้เข้ารับการฝึกอบรมทางด้านสุขศึกษา และที่ไม่เคยได้เข้ารับการฝึกอบรมทางด้านสุขศึกษา
 มีบทบาทต่องานสุขศึกษาในโรงเรียน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 หรือ
 กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ถึงแม้ว่า ค่าคะแนนเฉลี่ย
 ด้านการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้ถูกสุขลักษณะ การบริการสุขภาพในโรงเรียน การสอน
 สุขศึกษา ของครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่เคยได้เข้ารับการฝึกอบรมทางด้านสุขศึกษา
 สูงกว่า ครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ไม่เคยได้เข้ารับการฝึกอบรมทางด้านสุขศึกษา
 ก็ตาม ทั้งนี้ก็เป็นความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดูรายละเอียดใน
 ตาราง 19

ตาราง 19 ผลการวิเคราะห์บทบาทของครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา ที่มีต่องาน
 สุขศึกษาในโรงเรียน จำแนกตามการฝึกอบรมทางด้านสุขศึกษา

บทบาท	เคยได้รับการฝึกอบรม ด้านสุขศึกษา N = 89		ไม่เคยได้รับการฝึกอบรม ด้านสุขศึกษา N = 58		df	t
	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S		
ด้านการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ให้ถูกสุขลักษณะ	2.69	0.60	2.59	0.59	145	0.9891
ด้านการบริการสุขภาพในโรงเรียน	2.31	0.73	2.20	0.77		0.8120
ด้านการสอนสุขศึกษา	2.77	0.52	2.72	0.52		0.5647
รวม	2.58	0.54	2.49	0.57	145	0.7806

จากการวิเคราะห์ความแปรปรวน บทบาทของครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา
ที่มีห้องงานสุขศึกษาในโรงเรียน เฉพาะด้านการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนที่ถูกสุขลักษณะ
จำแนกตาม โรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนขนาดกลาง โรงเรียนขนาดใหญ่ พบว่า ครูพลศึกษา
ในโรงเรียนมัธยมศึกษาทั้ง 3 ขนาด มีบทบาทต่อการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนที่ถูกสุขลักษณะ
แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือไม่แตกต่างกัน
จึงไม่สอดคล้องตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ขยายละเอียดในตาราง 20

ตาราง 20 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน บทบาทของครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา
ที่มีห้องงานสุขศึกษาในโรงเรียน ด้านการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนที่ถูกสุขลักษณะ จำแนก
ตามขนาดของโรงเรียน

ที่มาของความแปรปรวน	SS	df	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	985.25	2	492.63	1.6606
ภายในกลุ่ม	42718.30	144	296.65	
รวม	43703.55	146		

จากการวิเคราะห์ความแปรปรวน บทบาทของครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา เฉพาะด้านบริการสุขภาพในโรงเรียน จำแนกตาม โรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดใหญ่ พบว่า ครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาทั้ง 3 ขนาด มีบทบาทต่อการบริการสุขภาพในโรงเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ดูรายละเอียดในตาราง 21

ตาราง 21 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน บทบาทของครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา ที่มีต่องานสุขภาพในโรงเรียน ด้านบริการสุขภาพในโรงเรียน จำแนกตามขนาดของโรงเรียน

ที่มาของความแปรปรวน	SS	df	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	3810.75	2	1905.38	4.2431**
ภายในกลุ่ม	64664.10	144	449.06	
รวม	68474.85	146		

**มีนัยสำคัญที่ระดับ .01

จากการเปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ย บทบาทของครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา ที่มีห้องนันทนาการในโรงเรียน เฉพาะด้านการบริการสุขภาพ จำแนกตามขนาดของโรงเรียน พบว่า ครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ กับครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา ขนาดกลาง มีบทบาทต่อการบริการสุขภาพในโรงเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือแตกต่างกัน และครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง กับ ครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก มีบทบาทต่อการบริการสุขภาพในโรงเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือแตกต่างกัน ครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก กับครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ มีบทบาทต่อการบริการสุขภาพแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 หรือกล่าว อีกนัยหนึ่งก็คือแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ในข้อ 6 ขุรายละเอียดในตาราง 22

ตาราง 22 ผลการเปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ย บทบาทของครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา
ที่มีห้องงานสุขศึกษาในโรงเรียน ด้านการบริการสุขภาพในโรงเรียน จำแนกตามขนาดของ
โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่าง	$\bar{x}$	ครูพลศึกษาในโรงเรียน ครูพลศึกษาในโรงเรียน ครูพลศึกษาในโรงเรียน		
		ขนาดกลาง	ขนาดใหญ่	ขนาดเล็ก
ครูพลศึกษาในโรงเรียน มัธยมศึกษาขนาดกลาง	2.07	2.07	2.25	2.48
ครูพลศึกษาในโรงเรียน มัธยมศึกษาขนาดใหญ่	2.25	-	0.19**	0.48**
ครูพลศึกษาในโรงเรียน มัธยมศึกษาขนาดเล็ก	2.48	-	-	0.23**
	r	2	3	
$\sqrt{\frac{MS_{error}}{n}}$	q .01 (r, 144)	0.12	0.14	
	q .05 (r, 144)	0.09	0.11	

**มีนัยสำคัญที่ระดับ .01

จากการวิเคราะห์ความแปรปรวน บทบาทของครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา
ที่มีห้องงานสุขศึกษาในโรงเรียน เฉพาะด้านการสอนสุขศึกษา จำแนกตาม โรงเรียนขนาดเล็ก
โรงเรียนขนาดกลาง โรงเรียนขนาดใหญ่ พบว่า ครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาทั้ง
3 ขนาด มีบทบาทต่อการสอนสุขศึกษา แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ดูรายละเอียดใน
ตาราง 23

ตาราง 23 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน บทบาทของครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา
ที่มีห้องการสอนสุขศึกษา จำแนกตามขนาดของโรงเรียน

ที่มาของความแปรปรวน	SS	df	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	593.63	2	296.81	1.7778
ภายในกลุ่ม	24042.10	144	166.96	
รวม	24635.73			

จากการวิเคราะห์ความแปรปรวน บทบาทของครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา
ที่มีต่องานสุขศึกษาในโรงเรียน ในกิจกรรมทั้ง 3 ด้าน จำแนกตาม โรงเรียนขนาดเล็ก
โรงเรียนขนาดกลาง โรงเรียนขนาดใหญ่ พบว่า ครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาทั้ง
3 ขนาด มีบทบาทต่องานสุขศึกษาในโรงเรียน ในกิจกรรมทั้ง 3 ด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มี
นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องตาม
สมมติฐานที่ตั้งไว้ ดูรายละเอียดในตาราง 24

ตาราง 24 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน บทบาทของครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา
ที่มีต่องานสุขศึกษาในโรงเรียนทั้ง 3 ด้าน จำแนกตามขนาดของโรงเรียน

ที่มาของความแปรปรวน	SS	df	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	11926.50	2	5963.25	2.9151
ภายในกลุ่ม	294575.00	144	2045.66	
รวม	306501.50	146		

นอกจากนี้ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามปลายเปิด (Open Ended) ในตอนท้ายของแบบสอบถามแต่ละด้าน เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานแต่ละด้าน ซึ่งพอจะสรุปได้ดังนี้

1. ด้านการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้ถูกสุขลักษณะ

ปัญหาอุปสรรค

งบประมาณในการดำเนินงานมีไม่เพียงพอ ขาดการส่งเสริมและสนับสนุนจากผู้บริหารโรงเรียน ตลอดจนขาดความร่วมมือและประสานงานระหว่างคณะครู อาจารย์ ในโรงเรียน รวมทั้งสิ่งแวดล้อมไม่เอื้ออำนวยต่อการปฏิบัติงาน เช่น ขาดแคลนน้ำ

ข้อเสนอแนะ

หน่วยราชการต้นสังกัด ควรพิจารณาจัดสรรงบประมาณให้แก่โรงเรียนที่ยังขาดแคลนทางด้านสาธารณูปโภคให้เพียงพอ นอกจากนี้ผู้บริหารโรงเรียนควรให้ความสำคัญต่องานสุขศึกษาในโรงเรียนและโน้มน้าวให้คณะครู อาจารย์ และนักเรียนร่วมกันปฏิบัติงานทางด้านนี้ อย่างจริงจัง ประการสุดท้ายคือ โรงเรียนควรจัดทำโครงการดำเนินงานสุขศึกษาในโรงเรียนขึ้นอย่างเป็นทางการเป็นกิจลักษณะ

2. ด้านการบริการสุขภาพในโรงเรียน

ปัญหาอุปสรรค

อุปกรณ์และเวชภัณฑ์ที่ใช้ในการปฐมพยาบาลและการรักษาพยาบาลเบื้องต้น มีจำนวนไม่เพียงพอ ขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้ทางด้านการพยาบาลโดยตรง ตลอดจนการร่วมมือและประสานงานกับหน่วยงานสาธารณสุขยังไม่ดีเท่าที่ควร เนื่องจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุขไม่ค่อยได้ออกเยี่ยมโรงเรียน

ข้อเสนอแนะ

โรงเรียนควรจัดสรรงบประมาณไว้จำนวนหนึ่ง สำหรับจัดซื้อวัสดุและเวชภัณฑ์จำเป็นในการให้บริการพยาบาล กระทรวงศึกษาธิการควรกำหนดมาตรการไว้ให้แน่นอนว่า ให้แต่ละโรงเรียนมีพยาบาลไว้ทำหน้าที่ด้านบริการสุขภาพในโรงเรียนโดยตรง นอกจากนี้ โรงเรียนควรติดต่อขอความร่วมมือจากหน่วยงานสาธารณสุขอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ในการจัดส่งเจ้าหน้าที่ออกตรวจสอบสุขภาพนักเรียน ในการนี้ให้ถือเป็นหน้าที่รับผิดชอบอย่างหนึ่งของหน่วยงานสาธารณสุขที่จะต้องส่งเจ้าหน้าที่เข้าสู่โรงเรียนเป็นประจำ โดยมีต้องรอให้ทางโรงเรียนเรียกร้องจึงจะเข้าไป

3. ด้านการสอนสุขศึกษา

ปัญหาอุปสรรค

ขาดแคลนอุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอนสุขศึกษา ขาดแคลนบุคลากรที่มีคุณวุฒิทางด้านสุขศึกษาโดยตรงจึงมอบให้ครูพลศึกษาทำหน้าที่สอนสุขศึกษา เนื่องจากครูพลศึกษาไม่ได้เรียนทางด้านสุขศึกษามาโดยตรงทำให้เข้าใจเนื้อหาได้ไม่ถ่องแท้ นอกจากนี้ผู้บริหารการศึกษาระดับสูง และผู้บริหารโรงเรียน ตลอดจนครู อาจารย์ไม่ให้ความสำคัญของวิชาสุขศึกษาเท่าที่ควร

ข้อเสนอแนะ

ทางโรงเรียนควรจัดส่งครู อาจารย์ ไปอบรมเกี่ยวกับการประดิษฐ์สื่อการเรียนการสอนสุขศึกษา กรมสามัญศึกษาควรบรรจุครู อาจารย์ ที่มีคุณวุฒิทางด้านสุขศึกษาโดยตรง ทำหน้าที่สอนสุขศึกษา นอกจากนี้ผู้บริหารการศึกษาระดับสูง ผู้บริหารโรงเรียนควรให้ความสำคัญต่อวิชาสุขศึกษาให้มากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อทราบถึงบทบาทของครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา ว่าครูพลศึกษาเพศชายและเพศหญิง มีบทบาทต่องานสุขศึกษาในโรงเรียนแตกต่างกันหรือไม่
2. เพื่อทราบถึงบทบาทของครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีอายุล่างกัน ว่ามีบทบาทต่องานสุขศึกษาในโรงเรียนแตกต่างกันหรือไม่
3. เพื่อทราบถึงบทบาทของครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีคุณวุฒิทางการศึกษาต่างกัน ว่ามีบทบาทต่องานสุขศึกษาในโรงเรียนแตกต่างกันหรือไม่
4. เพื่อทราบถึงบทบาทของครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานทางด้านสุขศึกษาต่างกัน ว่ามีบทบาทต่องานสุขศึกษาในโรงเรียนแตกต่างกันหรือไม่
5. เพื่อทราบถึงบทบาทของครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่เคยได้รับการฝึกอบรมทางด้านสุขศึกษา และที่ไม่เคยได้เข้ารับการฝึกอบรมทางด้านสุขศึกษา ว่ามีบทบาทต่องานสุขศึกษาในโรงเรียนแตกต่างกันหรือไม่
6. เพื่อทราบถึงบทบาทของครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา ที่มีขนาดโรงเรียนต่างกัน ว่ามีบทบาทต่องานสุขศึกษาในโรงเรียนแตกต่างกันหรือไม่

ประชากร

กลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ ครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 12 จำนวน 274 คน จาก 7 จังหวัดในภาคตะวันออก ได้กลุ่มประชากรมาโดยการสำรวจข้อมูลเบื้องต้น เกี่ยวกับครูพลศึกษาที่ทำหน้าที่รับผิดชอบงานสุขศึกษาในโรงเรียน โดยการส่งแบบสำรวจไปยังผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 12 ทุกโรงเรียน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ ครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 12 จำนวน 160 คน (ขนาดของกลุ่มตัวอย่างกำหนดจากตารางกำหนดขนาดตัวอย่างของ เมคคอลล์ เชสเตอร์ (McCall Chester. 1982 : 330) ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบง่าย (Simple Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเอง แบ่งออกเป็น

2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของกลุ่มตัวอย่าง

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทของครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา ที่มีต่องานสุขศึกษาในโรงเรียน เป็นมาตราส่วนประเมินค่า ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นทั้งหมด 105 ข้อ หลังจากนั้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 6 ท่าน ตรวจสอบพิจารณาความถูกต้องเหมาะสม คงเหลือแบบสอบถามที่ใช้ได้เพียง 83 ข้อ หลังจากนั้นได้นำไปทดลองใช้ (Try Out) กับครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีใช้กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 30 ท่าน โดยการหาค่าความเชื่อมั่นแบบสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งหมด 0.93

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัยถึงหน่วยราชการต้นสังกัดของกลุ่มตัวอย่าง คือ กรมสามัญศึกษา เพื่อขออนุญาตและขอความอนุเคราะห์แจ้งขอความร่วมมือไปยังผู้บริหาร โรงเรียน และครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 12 ที่เลือกเป็นกลุ่มตัวอย่างทุกโรงเรียน ส่งแบบสอบถามไปทางไปรษณีย์ โดยเจ้าหน้าที่ของถึงตัวผู้วิจัยพร้อมติดแสตมป์เรียบร้อย ส่งแบบสอบถามไปเมื่อ วันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2529 และให้ส่งกลับภายใน วันที่ 15 มีนาคม 2529 บปรากฏว่า ได้รับแบบสอบถามคืน คิดเป็นร้อยละ 91.88

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้วิธีการทางสถิติเพื่อกำหนดค่าต่าง ๆ ดังนี้

1. ใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ วิเคราะห์สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ค่าคะแนนเฉลี่ย ($\bar{x}$) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (s) วิเคราะห์บทบาทของครูพลศึกษา ในโรงเรียนมัธยมศึกษา ที่มีต่องานสุขศึกษาในโรงเรียนในแต่ละด้าน

2. ใช้ t - test ทดสอบสมมติฐานใน ข้อ 1 ข้อ 3 ข้อ 5

ใช้ F - test ทดสอบสมมติฐานใน ข้อ 2 ข้อ 4 ข้อ 6

ผลการศึกษาค้นคว้า

จากการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลได้ดังนี้

ตอนที่ 1 เกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง คือเพศชาย ร้อยละ 76.19 เพศหญิง ร้อยละ 23.81 มีอายุอยู่ในช่วงระหว่าง 26 - 30 ปีมากที่สุด และอายุตั้งแต่ 36 ปีขึ้นไปมีน้อยที่สุด มีความรู้ระดับปริญญาตรีมากที่สุด ร้อยละ 91.16 มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานทางด้านสุขศึกษาช่วงเวลาระหว่าง 6 - 10 ปีมากที่สุด ส่วนใหญ่เคยได้รับการเข้าฝึกอบรมทางด้านสุขศึกษามาแล้ว นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ สอนอยู่ในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง มีความรู้ทางด้านพลศึกษาโดยตรงมากที่สุด ร้อยละ 91.83 สอนวิชาสุขศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นมากที่สุด ร้อยละ 64.62 และสอนวิชาสุขศึกษา 6 - 10 คาบต่อสัปดาห์มากที่สุด

ตอนที่ 2 เกี่ยวกับบทบาทของครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา ที่มีต่องานสุขศึกษาในโรงเรียน โดยส่วนรวม ครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา ปฏิบัติงาน ด้านการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้ถูกสุขลักษณะ การบริการสุขภาพในโรงเรียน การสอนสุขศึกษา อยู่ในระดับค่อนข้างมาก โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยรวม 2.55 ($\bar{x} = 2.55$) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.06 ($s = 1.06$) แต่เมื่อแยกพิจารณาเป็นด้าน ๆ พบว่า ครูพลศึกษาในโรงเรียน

มัธยมศึกษา ได้ปฏิบัติงานด้านการสอนสุขศึกษามากเป็นอันดับ 1 โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ย 2.75 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.87 รองลงมาเป็นการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้ถูกสุขลักษณะ มีค่าคะแนนเฉลี่ย 2.65 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.04 และอันดับสุดท้ายเป็นการบริการสุขภาพในโรงเรียน มีค่าคะแนนเฉลี่ย 2.27 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.28 ในที่นี้จึงใคร่ขอสรุปเป็นด้าน ๆ ดังนี้

1. การจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้ถูกสุขลักษณะ

การจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้ถูกสุขลักษณะ พบว่า ครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา ปฏิบัติงานด้านการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้ถูกสุขลักษณะ โดยส่วนรวมอยู่ในระดับค่อนข้างมาก โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยรวม 2.65 ($\bar{x} = 2.65$) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.04 ($s = 1.04$) แต่เมื่อพิจารณาให้ละเอียดลงไปโดยแบ่งสิ่งแวดล้อมออกเป็น 3 ด้าน คือ สิ่งแวดล้อมทางด้านกายภาพ สิ่งแวดล้อมทางด้านจิตใจและสิ่งแวดล้อมทางการปฏิบัติ พบว่า ครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาได้ปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมทางด้านจิตใจมากเป็นอันดับ 1 โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยรวม 3.22 ($\bar{x} = 3.22$) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.73 ($s = 0.73$) รองลงมาเป็นสิ่งแวดล้อมทางด้านกายภาพ มีค่าคะแนนเฉลี่ยรวม 2.62 ($\bar{x} = 2.62$) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.99 ($s = 0.99$) และสิ่งแวดล้อมทางการปฏิบัติ มีค่าคะแนนเฉลี่ยรวม 2.37 ($\bar{x} = 2.37$) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.86 ($s = 0.86$) ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.1 สิ่งแวดล้อมทางด้านกายภาพ พบว่า ครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา ปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ อยู่ในระดับค่อนข้างมาก มีค่าคะแนนเฉลี่ยรวม 2.62 ($\bar{x} = 2.62$) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.99 ($s = 0.99$) แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีบางหัวข้อที่ครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.51 - 2.50 สามารถจัดเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ ดังนี้

1.1.1 ท่านได้ตรวจตรา ห้องน้ำ ห้องส้วม ให้อยู่ในสภาพที่ถูกต้องลักษณะ
อย่างสม่ำเสมอ

1.1.2 ท่านได้รณรงค์ให้มีการปลูกไม้ดอกไม้ประดับในบริเวณโรงเรียน

1.1.3 ท่านได้ควบคุม ดูแล ให้มีการกำจัดน้ำโสโครกอย่างถูกวิธี

1.1.4 ท่านได้ขอความช่วยเหลือจากหน่วยงานอื่นในการปรับปรุงสิ่ง
แวดล้อมในโรงเรียนให้ร่มรื่น น่าอยู่ นอกจากนี้ในหัวข้ออื่น ๆ จัดอยู่ในระดับมาก

1.2 สิ่งแวดล้อมทางด้านจิตใจ พบว่า ครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา
ปฏิบัติงานทางด้านนี้ อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยโดยส่วนรวมและส่วนย่อยเป็น
รายข้ออยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างสูง คือมีค่าคะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 2.90 ขึ้นไป แสดงว่า ครูพลศึกษา
ได้ปฏิบัติงานหรือมีบทบาทต่องานทางด้านสิ่งแวดล้อมทางด้านจิตใจอยู่ในเกณฑ์ดี

1.3 สิ่งแวดล้อมทางการปฏิบัติ พบว่า ครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา
ปฏิบัติงานทางด้านนี้ โดยส่วนรวมอยู่ในระดับปานกลาง ถึงแม้พิจารณาเป็นรายข้อ ก็พบว่า
ส่วนใหญ่แล้วอยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้น ในหัวข้อที่ว่า ในการจัดตารางเรียน ท่านได้คำนึง
ถึงกิจกรรมที่นักเรียนต้องเคลื่อนไหวและกิจกรรมที่อยู่กับที่ ท่านได้จัดแบ่งเวลาให้นักเรียนทำ
กิจกรรมและมีการพักผ่อนตามความเหมาะสม ซึ่งทั้ง 2 ข้อนี้จัดอยู่ในระดับมาก มีค่าคะแนน
เฉลี่ยระหว่าง 2.51 - 3.50 นอกจากนั้นอยู่ในระดับปานกลาง แสดงว่า ครูพลศึกษาในโรงเรียน
มัธยมศึกษาปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมทางปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์พอใช้ได้

2. การบริการสุขภาพในโรงเรียน

การบริการสุขภาพในโรงเรียน พบว่า ครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาปฏิบัติงาน
ทางด้านนี้โดยส่วนรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าคะแนนเฉลี่ยรวม 2.27 ($\bar{x} = 2.27$)
ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.28 ($s = 1.28$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อก็พบว่า
ส่วนใหญ่จัดอยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้นในบางหัวข้อที่ครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา
ได้ปฏิบัติอยู่ในระดับมากและระดับน้อย หัวข้อที่จัดอยู่ในระดับมากโดยมีค่าคะแนนเฉลี่ย
ระหว่าง 2.51 - 3.50 สามารถจัดเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ ดังนี้ ท่านได้แนะนำให้
นักเรียนใช้อุปกรณ์การเล่นกีฬาและออกกำลังกายอย่างถูกวิธี ท่านได้ตรวจความสะอาดของ

และเครื่องแต่งกายของนักเรียน ท่านส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมสันทนาการขึ้นในโรงเรียน ท่านทำให้ให้ความร่วมมือและเอื้ออำนวยความสะดวกแก่เจ้าหน้าที่สาธารณสุขในการตรวจสุขภาพนักเรียน ท่านให้ความคุม ดูแล เกี่ยวกับสวัสดิภาพของนักเรียนในการเดินทางมาโรงเรียนและกลับบ้าน

สิ่งน่าสังเกตคือ พบว่า ครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา มีบทบาทหรือปฏิบัติงานด้านบริการสุขภาพในโรงเรียน เกี่ยวกับการแนะนำให้นักเรียนใช้อุปกรณ์การเล่นกีฬาและออกกำลังกายอย่างถูกวิธี อยู่ในระดับมากและมีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด คือ 3.47 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.80 และสิ่งที่ครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา มีบทบาทหรือปฏิบัติงานอยู่ในระดับน้อย ได้แก่ การเป็นผู้รับผิดชอบในการจัดมุมพยาบาลหรือห้องพยาบาล โดยมีคะแนนเฉลี่ย 1.48 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.42

นอกจากนี้หัวข้ออื่น ๆ จัดอยู่ในระดับปานกลาง และในบางหัวข้อพบว่า มีค่าคะแนนเฉลี่ยปานกลางค่อนข้างน้อย โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ย ตั้งแต่ 1.70 ลงมา สามารถจัดเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ท่านเป็นผู้รับผิดชอบในการเก็บรักษาน้ตรสุขภาพของนักเรียน ท่านได้ตรวจสอบการได้ยินของนักเรียน เพื่อค้นหาเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ท่านบันทึกผลการตรวจสุขภาพของนักเรียนลงในบัตรบันทึกสุขภาพทุกครั้งที่มีการตรวจ ท่านจดบันทึกสถิติการเจ็บป่วยของนักเรียนด้วยโรคต่าง ๆ และอุบัติเหตุไว้อย่างมีระบบ

3. การสอนสุขศึกษา

การสอนสุขศึกษา พบว่า ครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาปฏิบัติงานทางด้านนี้ โดยส่วนรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยรวม 2.75 ($\bar{x} = 2.75$) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.87 ($s = 0.87$) แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีบางหัวข้อที่ครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาได้ปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง คือมีคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.51 - 2.50 สามารถจัดเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ท่านได้จัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร เพื่อส่งเสริมการเรียนการสอนสุขศึกษา ท่านได้จัดหาวัสดุและอุปกรณ์การเรียนการสอน มาประกอบการสอนสุขศึกษา ท่านส่งเสริมและสนับสนุนให้นักเรียนประดิษฐ์สื่อ

การเรียนการสอนสุขศึกษา ท่านจัดทำเอกสารประกอบการเรียนการสอนสุขศึกษา ท่านเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ประเมินผลการสอนของท่าน

นอกจากนั้นในหัวข้ออื่น ๆ ครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา ปฏิบัติอยู่ในระดับมาก คือมีคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 2.51 - 3.50 และมีบางหัวข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงตั้งแต่ 3.00 ขึ้นไป สามารถจัดเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ในการสอนสุขศึกษาท่านได้สอดแทรก เหตุการณ์ทางสุขภาพและสวัสดิภาพที่สังคมกำลังประสบปัญหา ในการสอนสุขศึกษาแต่ละครั้ง ท่านได้กำหนดวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมไว้อย่างชัดเจน ในการสอนสุขศึกษา ท่านได้กระตุ้นให้นักเรียนมีส่วนร่วมในบทเรียน ในการสอนสุขศึกษา ท่านได้เน้นถึงความสำคัญทางด้าน อารมณ์ สังคม และจิตใจ พอ ๆ กับสุขภาพทางกาย

ตอนที่ 3 การทดสอบสมมติฐาน สรุปผลได้ดังนี้

1. ครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา เพศชายและเพศหญิง มีบทบาทต่องานสุขศึกษาในโรงเรียน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นั่นคือ เพศ ไม่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานสุขศึกษาในโรงเรียน ทั้งในด้านการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ให้ถูกสุขลักษณะ การบริการสุขภาพในโรงเรียน การสอนสุขศึกษา ของครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ในข้อ 1
2. ครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีอายุต่างกัน มีบทบาทต่องานสุขศึกษาในโรงเรียน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นั่นคือ อายุ ไม่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานสุขศึกษาในโรงเรียน ทั้งในด้าน การจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้ถูกสุขลักษณะ การบริการสุขภาพในโรงเรียน การสอนสุขศึกษา ของครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา ซึ่งไม่สอดคล้องตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ในข้อ 2
3. ครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีคุณวุฒิทางการศึกษาต่างกัน มีบทบาทต่องานสุขศึกษาในโรงเรียน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นั่นคือ คุณวุฒิทางการศึกษา ไม่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานสุขศึกษาในโรงเรียน ทั้งในด้านการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้ถูกสุขลักษณะ การบริการสุขภาพในโรงเรียน การสอนสุขศึกษาของครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ในข้อ 3

4. ครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานด้านสุขศึกษาต่างกัน มีบทบาทต่องานสุขศึกษาในโรงเรียน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นั่นคือ ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานด้านสุขศึกษา ไม่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานสุขศึกษาในโรงเรียน ทั้งในด้าน การจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้ถูกสุขลักษณะ การบริการสุขภาพในโรงเรียน การสอนสุขศึกษา ของครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ในข้อ 4

5. ครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่เคยได้รับการฝึกอบรมทางด้านสุขศึกษา และที่ไม่เคยได้รับการฝึกอบรมทางด้านสุขศึกษา มีบทบาทต่องานสุขศึกษาในโรงเรียน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นั่นคือ การฝึกอบรมทางด้านสุขศึกษา ไม่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานสุขศึกษาในโรงเรียน ทั้งในด้าน การจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้ถูกสุขลักษณะ การบริการสุขภาพในโรงเรียน การสอนสุขศึกษา ของครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ในข้อ 5

6. ครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีขนาดโรงเรียนต่างกัน มีบทบาทต่องานสุขศึกษาในโรงเรียน โดยส่วนรวม แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่เมื่อพิจารณาเป็นด้าน ๆ พบว่า ครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ มีบทบาทต่อการบริการสุขภาพในโรงเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นั่นคือ ขนาดของโรงเรียนมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานด้านการบริการสุขภาพในโรงเรียนของครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา และเมื่อเปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยพบว่า ครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ มีบทบาทต่อการบริการสุขภาพในโรงเรียน มากกว่าครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง และครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก มีบทบาทต่อการบริการสุขภาพในโรงเรียนมากกว่าครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง นอกจากนี้ ครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กมีบทบาทต่อการบริการสุขภาพในโรงเรียนมากกว่าครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ นั่นคือ ครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก มีบทบาทต่อการบริการสุขภาพในโรงเรียนมากที่สุด ส่วนด้านการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้ถูกสุขลักษณะ การสอนสุขศึกษา แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

จากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ทำให้ทราบถึงบทบาทของครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีต่องานสุขศึกษาในโรงเรียน พอที่จะสรุปและอภิปรายได้ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลจากการวิเคราะห์ บทบาทของครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา

ที่มีต่องานสุขศึกษาในโรงเรียน พบว่า ครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา มีบทบาทต่องานสุขศึกษาในโรงเรียน อยู่ในระดับค่อนข้างมาก แสดงว่า ครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาปฏิบัติงานด้านการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้ถูกสุขลักษณะ การบริการสุขภาพในโรงเรียน การสอนสุขศึกษา อยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างดีแต่ไม่ถึงกับดีทีเดียว ทั้งนี้เนื่องจากลักษณะของงานสุขศึกษาในโรงเรียนมีขอบข่ายกว้าง จึงเป็นเหตุให้ครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาปฏิบัติงานได้ไม่ทั่วถึง โดยเฉพาะด้านการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้ถูกสุขลักษณะ การบริการสุขภาพในโรงเรียน ซึ่งจะต้องปรับปรุงแก้ไขให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เหตุที่เป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะว่าครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา มีภาระหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบมาก เพราะนอกเหนือจากงานสุขศึกษาในโรงเรียนแล้วยังมีงานทางด้านพลศึกษาที่ต้องรับผิดชอบโดยตรงและหน้าที่หลักก็คือ การสอนพลศึกษา นอกจากนี้ครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา ยังมีกิจกรรมพิเศษอื่น ๆ ที่ต้องปฏิบัติอีกมาก เช่น การควบคุมนักเรียนฝึกซ้อมกีฬา จัดการแข่งขันกีฬภายในโรงเรียน จัดนักกีฬาไปแข่งขันกีฬานอกโรงเรียน เป็นกรรมการตัดสินกีฬา จัดกิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี และยุวกาชาด จึงไม่มีเวลาทุ่มเทให้กับงานสุขศึกษาในโรงเรียนเท่าที่ควร ผลงานที่ออกมาจึงไม่สู้จะดีนัก และผลจากการวิเคราะห์เกี่ยวกับสถานการณ์ของผู้ตอบแบบสอบถามในครั้งนี้นักพบว่า ส่วนใหญ่มีความรู้ทางด้านพลศึกษาโดยตรง คิดเป็นร้อยละ 91.83 เมื่อพิจารณาถึงลักษณะงานสุขศึกษาที่ครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาต้องรับผิดชอบ ก็เห็นว่าไม่ตรงตามสาขาวิชาที่ได้ศึกษามา ด้วยเหตุนี้อาจทำให้มองสภาพของปัญหาได้ไม่ลึกซึ้ง หรือไม่ว่าจะมีเจตคติต่องานสุขศึกษาในโรงเรียนไปในทางลบ จึงไม่เห็นคุณค่าและความสำคัญของการดำเนินงานเท่าที่ควร เลยมองข้ามสิ่งที่เป็นต้องปฏิบัติไป ซึ่งสอดคล้องกับ สุปัทม์ อีรเวชเจริญชัย ที่ได้ให้ความเห็นว่า ปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งของความล้มเหลวของงานสุขศึกษาในโรงเรียนเนื่องจากผู้สอนสุขศึกษาไม่มีคุณวุฒิทางสุขศึกษาโดยตรง ทำให้ไม่มีความรู้อย่างแท้จริง ไม่เห็นคุณค่าของวิชาสุขศึกษา

ย่อมทำให้นักเรียนหรือผู้อื่นเห็นคุณค่าของวิชาสุขศึกษาได้ยาก (สุพัฒน์ อีรเวชเจริญชัย
2521 : 26 - 27)

แต่อย่างไรก็ดี นับว่าครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา ต้องรับภาระหน้าที่
ค่อนข้างหนัก เพราะนอกจากจะรับผิดชอบงานสุขศึกษาในโรงเรียนแล้วยังต้องรับผิดชอบงาน
ทางด้านพลศึกษาอีกด้วย ดังจะเห็นได้จากผลการวิจัยของ เย็นฤดี วงศ์พุ่ม พบว่า ครูพลศึกษา
ในโรงเรียนมัธยมศึกษา ต้องสอนวิชาพลศึกษาทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติมากกว่า 20 คาบต่อสัปดาห์
(เย็นฤดี วงศ์พุ่ม 2529 : 12) และจากการวิเคราะห์สถานการณ์ของผู้ตอบแบบสอบถาม
ในครั้งนี้ก็พบว่า ครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาส่วนใหญ่ต้องสอนวิชาสุขศึกษา 6 - 10
คาบต่อสัปดาห์ จะเห็นว่าเฉพาะงานด้านการสอนเพียงอย่างเดียวก็มีปริมาณงานที่ต้องปฏิบัติมาก
อยู่แล้วและยังจะต้องปฏิบัติงานด้านอื่น ๆ อีก อาจทำให้ครูพลศึกษาในโรงเรียนมัศึกษามี
ปริมาณงานที่ต้องรับผิดชอบมากเกินไป ในเรื่องนี้ บุชเชอร์ และ โคทนิ่ง (Bucher and
Koenig) กล่าวว่า อัตราการทำงานของครูพลศึกษาต้องเหมาะสมกับกิจกรรมทั้งภายนอก
และภายในชั้นเรียน ครูจะทำงานได้ดีต้องไม่ทำงานเกินกำลังความสามารถ (Bucher
and Koenig. 1974 : 109) ฉะนั้นสมควรที่ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาจะได้พิจารณา
จัดสรรปริมาณงานให้เหมาะสมตามความสามารถและความถนัดของครูแต่ละคน เพราะถ้าคน
เราใช้ปฏิบัติงานตรงตามความสามารถและความถนัดที่ตนมีอยู่ย่อมทำให้เกิดความสนุกและ
เพลิดเพลินกับการปฏิบัติงาน ผลงานที่ออกมาจะเป็นไปในทางที่ดี มีประสิทธิภาพ

เมื่อพิจารณาถึงการปฏิบัติงานสุขศึกษาในโรงเรียนทั้ง 3 ด้าน พบว่า ครูพลศึกษาใน
โรงเรียนมัธยมศึกษา ใช้ปฏิบัติงานด้านการสอนสุขศึกษามากเป็นอันดับ 1 รองลงมาเป็นการ
จัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้ถูกสุขลักษณะ และการบริการสุขภาพในโรงเรียน ตามลำดับ
จึงใคร่ขออภิปรายเป็นด้าน ๆ ดังนี้

การจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้ถูกสุขลักษณะ

1. ผลจากการวิจัยพบว่า ครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา ปฏิบัติงานด้าน
การจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้ถูกสุขลักษณะอยู่ในระดับค่อนข้างมาก โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ย
2.65 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.04 แต่เมื่อพิจารณาให้ละเอียดลงไป โดยแบ่งสิ่งแวดล้อม

ออกเป็น 3 ด้านคือ สิ่งแวดล้อมทางด้านกายภาพ สิ่งแวดล้อมทางด้านจิตใจ และสิ่งแวดล้อมทางด้านการปฏิบัติ พบว่า ครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาได้ปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมทางจิตใจมากเป็นอันดับ 1 โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ย 3.22 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.73 รองลงมาเป็นสิ่งแวดล้อมทางด้านกายภาพ มีค่าคะแนนเฉลี่ย 2.62 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.99 และสิ่งแวดล้อมทางด้านการปฏิบัติ มีค่าคะแนนเฉลี่ย 2.37 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.86

2. การที่ครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา ปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมทางด้านจิตใจ จัดอยู่ในระดับมากและมีค่าคะแนนเฉลี่ยมากกว่า สิ่งแวดล้อมทางด้านกายภาพ และสิ่งแวดล้อมทางด้านการปฏิบัติ ทั้งนี้เนื่องจาก ครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาจากสถานการศึกษาที่ผลิตครูโดยตรง จึงได้รับความรู้ทางด้านจิตวิทยาการศึกษา และจิตวิทยาการเรียนรู้ ตลอดจนหลักการเรียนการสอนมาเป็นอย่างดี ประกอบกับการที่ครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาสามารถนำเอาความรู้ต่าง ๆ มาประยุกต์ในการจัดสิ่งแวดล้อมทางด้านจิตใจได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกประการหนึ่งหลักของวิชาพลศึกษาซึ่งครูพลศึกษาทำหน้าที่ฝึกสอนมุ่งเน้นทักษะทางด้านการปฏิบัติมากกว่าทฤษฎี จึงทำให้ครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา มีความใกล้ชิดสนิทสนมกับนักเรียนมากกว่าครูในสาขาวิชาอื่น ๆ ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา เข้าใจถึงธรรมชาติการเรียนรู้ของผู้เรียนได้ดี จึงสามารถปรับปรุงสิ่งแวดล้อมทางด้านจิตใจให้สอดคล้องกับความต้องการและความสนใจของผู้เรียน ดังที่ คิลแลนเดอร์ (Kilander) กล่าวว่า สุขภาพจิตในห้องเรียนจะคงอยู่หรือพัฒนาให้ดีขึ้นก็ต้องประกอบด้วยประสบการณ์ ซึ่งนักเรียนและครูมีส่วนร่วมกันไม่ว่าในระดับการศึกษาชั้นใด สำหรับบทเรียนเรื่องสุขภาพจิตที่ครูสอนไปนั้นยังนับว่าเป็นรองคุณค่าที่ได้จากการอยู่ร่วมกันภายในสิ่งแวดล้อมหรือบรรยากาศที่เต็มไปด้วยสุขภาพจิตหรืออารมณ์ที่ดีงาม (Kilander. 1970 : 15)

3. สิ่งแวดล้อมทางด้านกายภาพ พบว่า ครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาปฏิบัติงานทางด้านนี้อยู่ในระดับค่อนข้างมาก แต่ยังไม่ถึงขั้นดีทีเดียว ทั้งนี้อาจเป็นเพราะลักษณะของงานด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพมีขอบข่ายกว้าง เช่น เกี่ยวกับทำเลที่ตั้งบริเวณโรงเรียน

อาคารสถานที่ การจัดน้ำดื่ม น้ำใช้ การระบายอากาศ แสงสว่าง ตลอดจนการกำจัดขยะมูลฝอย และสิ่งโสโครก จึงทำให้ดูแลได้ไม่ทั่วถึงและงานในบางส่วนอาจอยู่ในความรับผิดชอบของครู อาจารย์ฝ่ายอื่น เลยทำให้ครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาไม่ได้เข้าไปมีบทบาทเท่าที่ควร และจากการวิจัยครั้งนี้พบว่า ครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา ปฏิบัติในเรื่องเหล่านี้ไม่สู้ดี และต้องปรับปรุงแก้ไขในโอกาสต่อไป คือ การตรวจตราห้องน้ำ ห้องส้วม ให้อยู่ในสภาพที่ถูกสุขลักษณะอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วิทย์ แก้วเกษม พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีห้องน้ำ ห้องส้วม แต่จำนวนไม่เพียงพอกับจำนวนนักเรียน และการรักษาความสะอาด ห้องน้ำ ห้องส้วมยังไม่ดี (วิทย์ แก้วเกษม 2525 : 92) ในเรื่องนี้ครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา อาจปล่อยปละละเลย ไม่เอาใจใส่เท่าที่ควร โดยยกให้เป็นหน้าที่ของคณาธิการโรงเรียนเป็นผู้รับผิดชอบ ซึ่งไม่ถูกต้องนัก ถึงแม้จะมีคณาธิการโรงเรียนดูแลก็จริงอยู่ แต่ครูพลศึกษาก็ควรจะให้ความสนใจตรวจตราความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยด้วย ในการนี้ครูอาจมอบหมายให้นักเรียนร่วมกันรับผิดชอบในการรักษาความสะอาด ก็จะเป็นการฝึกสุขบัญญัติที่ดีให้นักเรียน ถ้าพบว่านักเรียนปฏิบัติตนไม่ถูกต้องหรือขาดความรับผิดชอบก็จะว่ากล่าวตักเตือนได้ นอกจากนี้ผลเสียที่จะตามมาหากห้องน้ำ ห้องส้วม อยู่ในสภาพที่ไม่ถูกสุขลักษณะ คือ อาจกลายเป็นแหล่งแพร่กระจายของเชื้อโรคได้ ฉะนั้นครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาจึงควรตระหนักถึงสิ่งเหล่านี้ พร้อมกับนั้นก็ห้องนั้นเอาใจใส่ และกวดขันในเรื่องความสะอาด ความปลอดภัย และความเป็นระเบียบ ของห้องน้ำ ห้องส้วมอย่างจริงจัง

นอกจากนี้พบว่า การกำจัดน้ำโสโครกอย่างถูกวิธี ก็ได้รับการเอาใจใส่น้อย ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ กาญจนา บุญมี พบว่า การระบายน้ำโสโครกในโรงเรียน **เพียงร้อยละ 28.36 มีท่อระบายน้ำใต้ดิน ร้อยละ 32.73 ระบายน้ำใต้เพียงบางส่วน** นอกจากนี้ร้อยละ 38.91 ไม่สามารถกำจัดน้ำเสียได้หรือไม่มีท่อระบาย (กาญจนา บุญมี 2527 : 93) ในเรื่องนี้ก็เช่นกันถ้าปฏิบัติไม่ถูกวิธีอาจก่อให้เกิดเหตุรำคาญ ส่งกลิ่นเหม็น ทั้งอาจกลายเป็นแหล่งเพาะพันธุ์แมลงและยุง ซึ่งอาจมีผลกระทบถึงสุขภาพของนักเรียนและบุคลากรในโรงเรียนทั้งทางตรงและทางอ้อม จึงสมควรที่ครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาจะต้องตื่นตัวและชวนชวนศึกษาหาความรู้ในเรื่องการกำจัดน้ำโสโครกอย่างถูกวิธี พร้อมทั้งรับดำเนินการและปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้องตามหลักสุขาภิบาล

4. สิ่งแวดล้อมทางด้านการปฏิบัติ พบว่า ครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา ปฏิบัติงานทางด้านนี้อยู่ในระดับปานกลาง ทั้ง ๆ ที่งานทางด้านนี้ก็มีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าสิ่งแวดล้อมทางด้านอื่น ๆ แสดงว่า ครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาไม่ให้ความสำคัญและไม่เอาใจใส่เท่าที่ควร ทั้ง ๆ ที่สิ่งแวดล้อมทางด้านการปฏิบัติส่งผลต่อสุขภาพของนักเรียนโดยตรง เช่น การตรวจการบ้านของนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ การประสานงานกับครูคนอื่น ๆ ในการให้การบ้านนักเรียน กิจกรรมเหล่านี้ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอนซึ่งจะช่วยให้บทเรียนสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ถ้าหากว่าครูพลศึกษาในโรงเรียนมัศึกษามองข้ามสิ่งเหล่านี้ไป อาจก่อให้เกิดผลเสียต่อนักเรียนได้ เช่น ในการให้การบ้านของครูแต่ละวิชาต่างคนต่างก็มอบงานให้นักเรียนทำ โดยที่ไม่ได้ปรึกษารื้อในคณะครูด้วยกันว่าได้มอบหมายงานอะไรให้นักเรียนกลับไปทำที่บ้านบ้าง ซึ่งในบางครั้งอาจเป็นการระหนักเกินไปสำหรับนักเรียนที่ต้องช่วยเหลือผู้ปกครองทำงานบ้าน อาจทำให้นักเรียนมีเวลาพักผ่อนไม่เพียงพอ และถ้าหากว่างานที่ได้รับมอบหมายเสร็จไม่ทันตามกำหนดที่ครูวางไว้ อาจจะทำให้นักเรียนมีความทุกข์และกังวลใจได้ อันจะส่งผลกระทบต่อสุขภาพจิตของนักเรียนโดยตรง

ฉะนั้นในเรื่องนี้สมควรที่ครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา และครูคนอื่น ๆ ควรจะได้ใคร่ครวญให้ทันถึงถึงความเหมาะสมด้วยประการทั้งปวง ตลอดจนพิจารณาถึงกำลังความสามารถของผู้เรียนด้วยก็จะช่วยให้การเรียนการสอนมีชีวิตชีวายิ่งขึ้น

การบริการสุขภาพในโรงเรียน

1. ผลจากการวิจัยพบว่า ครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา ปฏิบัติงานด้านบริการสุขภาพในโรงเรียน โดยส่วนรวมและส่วนน้อยเป็นรายชื่อจัดอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เนื่องจากโรงเรียนมัธยมศึกษาจำนวนหนึ่ง มีครูพยาบาล หรือครูอนามัย เป็นผู้รับผิดชอบในการจัดบริการสุขภาพในโรงเรียน จึงทำให้ครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา เข้าไปมีบทบาทในด้านนี้น้อย ดังจะเห็นได้จากการวิจัยในครั้งนี้ พบว่า ครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา มีบทบาทหรือปฏิบัติงานในส่วนที่เป็นผู้รับผิดชอบในการจัดมุมพยาบาลหรือห้องพยาบาลอยู่ในระดับน้อย โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด ในจำนวนแบบสอบถามทั้งหมด 83 ข้อ

นี้ก็แสดงให้เห็นว่า ครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาส่วนหนึ่งก็ไม่ได้เป็นผู้รับผิดชอบในการจัดบริหารพยาบาลโดยตรง จะเป็นแต่เพียงผู้ให้การส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานทางด้านนี้เท่านั้น เช่น ให้คำแนะนำแก่นักเรียนให้ปฏิบัติตนให้ถูกต้องทั้งก่อนและหลังการรับภูมิคุ้มกันโรค ตลอดจนเฝ้าอำนวยความสะดวกแก่เจ้าหน้าที่สาธารณสุขในการตรวจสุขภาพนักเรียน ซึ่งส่วนมากแล้วจะเป็นในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ ซึ่งอยู่ตามย่านใจกลางเมือง ส่วนโรงเรียนมัธยมศึกษาที่อยู่ในชนบทหรือที่อยู่ห่างไกลในท้องถิ่นทุรกันดาร ยังขาดแคลนพยาบาล หรือครูอนามัยโรงเรียน จึงเป็นหน้าที่ของครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา เป็นผู้รับผิดชอบในการจัดบริการสุขภาพในโรงเรียนแต่เพียงผู้เดียว เพราะว่ามีโรงเรียนมัธยมศึกษาเป็นจำนวนมากที่ยังขาดแคลนครูพยาบาล และครูอนามัยโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ มานิต แก้วมทิธี พบว่า ปัญหาอุปสรรคในด้านการจัดบริการสุขภาพในโรงเรียน ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนทั้งสามขนาดระบุไว้ตรงกัน คือไม่มีบุคลากรที่มีความรู้ความชำนาญในสายงาน (มานิต แก้วมทิธี 2526 : 122)

ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า ครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาจำนวนหนึ่งก็ต้องปฏิบัติหน้าที่ในการให้บริการสุขภาพในโรงเรียน แต่ปรากฏว่าผลการปฏิบัติงานยังไม่อยู่ในเกณฑ์ที่น่าพอใจเนื่องจากงานทางด้านนี้ต้องอาศัยความละเอียด ความรอบคอบในการปฏิบัติงาน เนื่องจากลักษณะของงานเกี่ยวกับสุขภาพโดยตรง ฉะนั้นผู้ที่ปฏิบัติงานได้ดีย่อมจำเป็นต้องมีความรู้ ความเข้าใจทางด้านกายวิภาคศาสตร์และสรีรวิทยาเป็นพื้นฐานอยู่บ้าง ตลอดจนสามารถให้การปฐมพยาบาลและให้การพยาบาลเบื้องต้นได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ ตลอดจนมีใจรักที่จะทำหน้าที่ในด้านนี้ด้วย เพราะถ้าปราศจากสิ่งเหล่านี้แล้วย่อมทำให้การปฏิบัติงานเป็นไปแบบลุ่ม ๆ ดอน ๆ นอกจากนั้นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาปฏิบัติงานด้านบริการสุขภาพอยู่ในเกณฑ์ไม่สู้ดี อาจเป็นเพราะมีความรู้เกี่ยวกับการจัดดำเนินงานทางด้านนี้น้อย และไม่พยายามศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม ตลอดจนขาดความกระตือรือร้นที่จะพัฒนางานด้านนี้ก้าวหน้าก็เป็นได้

2. เมื่อพิจารณาการปฏิบัติงานเป็นรายข้อ พบว่า ครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาให้ปฏิบัติเกี่ยวกับการแนะนำให้แก่นักเรียนใช้อุปกรณ์การเล่นกีฬาและออกกำลังกายอย่างถูกต้อง มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงที่สุดในจำนวนข้อคำถามทั้งหมดที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ทั้งนี้เนื่องจากว่าครูพลศึกษาในโรงเรียนมัศึกษาล้วนแล้วแต่มีความรู้และทักษะทาง

การกีฬาอยู่แล้วจึงสามารถที่จะถ่ายทอดวิชาความรู้ หรือให้คำแนะนำในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางพลศึกษาได้ดีเพราะเป็นวิชาชีพที่ได้ศึกษามาโดยตรง

นอกจากนี้พบว่า ครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา ได้ทำการตรวจความสะอาดร่างกายและเครื่องแต่งกายนักเรียน ตลอดจนส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมนันทนาการขึ้นในโรงเรียน เอื้ออำนวยความสะดวกแก่เจ้าหน้าที่สาธารณสุขในการตรวจสุขภาพนักเรียนควบคุมดูแลเกี่ยวกับสวัสดิภาพของนักเรียนในการเดินทางมาโรงเรียนและกลับบ้าน ที่กล่าวมาทั้งหมดล้วนแล้วแต่เป็นสิ่งที่ครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาปฏิบัติอยู่ในระดับมาก แสดงว่าครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาได้ให้ความสนใจและเอาใจใส่ในเรื่องเหล่านี้ดี เช่น การตรวจความสะอาดร่างกายของนักเรียน เป็นสิ่งที่ควรกระทำอย่างยิ่งเพราะจะช่วยให้ครูทราบถึงพฤติกรรมและเห็นข้อบกพร่องของนักเรียนได้ ดังที่ สลยหยุด ชมานนท์ พยอม ต้นมณี และ อรรวรรณ ชมชัยยา กล่าวถึงการตรวจสุขภาพโดยครูว่า ครูต้องสอนเด็กและมีความใกล้ชิดกับเด็กมาก ดังนั้นถ้าหากครูตรวจสุขภาพของนักเรียนอย่างสม่ำเสมอจะเป็นการช่วยเหลือเด็กในเรื่องโรคภัยไข้เจ็บได้มาก และในการตรวจสุขภาพของนักเรียนนั้นครูไม่จำเป็นต้องวินิจฉัยว่านักเรียนเป็นโรคอะไร เพียงแค่ใช้การสังเกตและใช้วิธีการตรวจแบบง่าย ๆ เพื่อบันทึกไว้เป็นหลักฐานเมื่อพบข้อบกพร่องเพื่อจะได้ส่งให้แพทย์ทำการตรวจรักษาต่อไป (สลยหยุด ชมานนท์ พยอม ต้นมณี และอรรวรรณ ชมชัยยา 2521 : 46)

การสอนสุขศึกษา

1. ผลจากการวิจัยพบว่า ครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาปฏิบัติงานด้านการสอนสุขศึกษา อยู่ในระดับมาก แสดงว่า ปฏิบัติงานด้านนี้ได้ค่อนข้างดี ทั้งนี้เนื่องจากงานด้านการเรียนการสอนเป็นหน้าที่โดยตรงที่ครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาปฏิบัติเป็นประจำอยู่แล้ว ถึงแม้เนื้อหาวิชาสุขศึกษาจะต่างกับวิชาอื่น ๆ ก็ตาม แต่หลักการหรือแนวทางในการสอนก็คล้ายคลึงกัน จะต่างกันก็ตรงจุดมุ่งหมายและจุดเน้นของแต่ละวิชา นอกจากนี้มีครูพลศึกษาจำนวนหนึ่งซึ่งได้เรียนวิชาสุขศึกษาเป็นวิชาโท จึงมีความรู้ทางด้านสุขศึกษาอยู่บ้างแล้ว ประกอบกับเนื้อหาวิชาสุขศึกษาและพลศึกษามีความสัมพันธ์กันมาก ซึ่งทั้งสองวิชาต่างก็มุ่งให้ผู้เรียนมีสุขภาพทั้งทางร่างกายและจิตใจ ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาปฏิบัติงานด้านการสอนสุขศึกษาได้ผลน่าพอใจ

2. แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษายังปฏิบัติงานในบางหัวข้ออยู่ในระดับปานกลาง กล่าวคือ ยังไม่อยู่ในเกณฑ์และต้องปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมในโอกาสต่อไป เช่น การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้การสอนสุขศึกษา ทั้งนี้อาจเนื่องจากเนื้อหาวิชาสุขศึกษามีมาก แต่จำนวนคาบที่ใช้สอนมีน้อย จึงทำให้ไม่มีเวลาพอที่จะจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรได้ หรือไม่อาจเป็นเพราะครูพลศึกษาไม่สนใจและไม่เห็นความสำคัญของกิจกรรมเสริมหลักสูตร เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้การสอนสุขศึกษา เพราะตนเองก็มีความรู้ทางด้านสุขศึกษาไม่ลึกซึ้งเท่าที่ควร แต่อย่างไรก็ดีถ้าเป็นไปได้ ครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาควรจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรบ้าง เพราะกิจกรรมที่จัดขึ้นจะช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ ได้รับประสบการณ์ตลอดจนมีส่วนร่วมในบทเรียนซึ่งจะช่วยให้บทเรียนมีความสมบูรณ์และบรรลุผลยิ่งขึ้น

3. นอกจากนี้ในด้านการจัดทำวัสดุและอุปกรณ์การเรียนการสอน พบว่า ครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษายังปฏิบัติกันไม่มากนัก ทั้งนี้อาจเนื่องจาก ครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาไม่เห็นคุณค่าและความสำคัญของสื่อการเรียนการสอน จึงไม่ตื่นขวนขวายที่จะจัดทำมาประกอบการเรียนการสอนสุขศึกษา หรือไม่บางกรณีก็โรงเรียนมีสื่อการเรียนการสอนอยู่แล้ว แต่ครูผู้สอนไม่ได้นำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ เพราะขาดความรู้และเทคนิคการใช้สื่อการเรียนการสอนในเรื่องนี้ เกรียง เอี่ยมสกุล กล่าวว่า การสอนที่ดีจำเป็นต้องมีอุปกรณ์การสอน เพราะอุปกรณ์การสอนช่วยทั้งครูและนักเรียน ช่วยให้ครูพูดน้อยลงเป็นการผ่อนคลาย ช่วยให้นักเรียนที่มีสติปัญญาสูงให้เรียนรู้และเข้าใจยิ่งขึ้น ช่วยให้นักเรียนที่มีสติปัญญาค่ำทำให้สามารถเรียนได้ดี มีความเข้าใจแจ่มแจ้ง เพราะนักเรียนได้พบกับประสบการณ์หลาย ๆ อย่างนอกเหนือจากแบบเรียนและกระดานดำ (เกรียง เอี่ยมสกุล 2511 : 154)

4. ครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา เปิดโอกาสให้นักเรียนประเมินผลการสอนของตนน้อย ทั้งนี้อาจเนื่องจากครูพลศึกษาในโรงเรียนมัศึกษามุ่งสอนเนื้อหาวิชาตามหลักสูตรกำหนดไว้ เมื่อสอนจบหลักสูตรก็ถือว่าทำหน้าที่ได้สมบูรณ์ และจะประเมินผลการสอนของตนโดยดูจากผลการเรียนของนักเรียน ซึ่งถ้านักเรียนสอบข้อเขียนได้คะแนนที่ดีถือว่า การเรียนการสอนนั้นประสบผลสำเร็จ ซึ่งเป็นการเข้าใจผิดอย่างมาก เพราะการเรียนการสอนสุขศึกษา มิใช่มุ่งแต่ให้นักเรียนท่องจำเนื้อหาวิชาเป็นนกแก้วนกขุนทองอย่างที่ครู

จำนวนไม่น้อยปฏิบัติกันอยู่ ตลอดจนมองวิชาสุขศึกษาเป็นวิชาที่ง่ายใคร ๆ ก็สอนได้ ซึ่งเป็น
การมองอย่างผิวเผิน อันที่จริงแล้วการเรียนการสอนสุขศึกษามุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดการ
เปลี่ยนแปลงทั้ง ความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติที่ถูกต้องเหมาะสมอันจะนำไปสู่การมีสุขภาพที่
ทั้งที่ ธนวรรณ อัมสมบูรณ์ ได้ให้แนวคิดในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมสุขภาพว่า
การเปลี่ยนแปลงในลักษณะนี้จะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัย องค์ประกอบที่สำคัญ 3 ด้าน คือ
องค์ประกอบโน้มน้าว องค์ประกอบสนับสนุน และองค์ประกอบเสริมสร้าง แต่การเรียนการสอน
สุขศึกษาที่กระทำกันอยู่ปัจจุบัน ไม่ได้คำนึงว่าจะมีผลในการเปลี่ยนแปลงในทางปฏิบัติทั้งใน
ระยะสั้นและระยะยาว ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้องนัก เพราะการเรียนรู้กับการเรียนเพื่อให้
เกิดการปฏิบัติมีกระบวนการเรียนการสอนที่ต่างกัน (ธนวรรณ อัมสมบูรณ์ 2527 :
81 - 82)

ดังนั้นการที่ครูผู้สอนจะประเมินผลการสอนของตน โดยดูจากคะแนนการสอบข้อเขียน
ของนักเรียนเป็นหลักก็ไม่ถูกต้องนัก เพราะนักเรียนที่สอบได้คะแนนดี มิได้หมายความว่า
เขาเหล่านั้นจะมีพฤติกรรมทางสุขภาพที่ดีด้วย ฉะนั้นวิธีทางหนึ่งซึ่งครูสามารถจะทราบถึงผล
การสอนของตนก็คือ การสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนทางด้านเจตคติ และการปฏิบัติว่าก่อนและ
หลังการเรียนสุขศึกษาไปแล้วนักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในด้านใดบ้าง ซึ่งครูอาจจะ
สังเกตจากการปฏิบัติตนของนักเรียนขณะอยู่ในโรงเรียน

ตอนที่ 2 ผลการทดสอบสมมติฐานตามตัวแปรที่ตั้งไว้ พอลจะสรุปได้ดังนี้

1. ครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา เพศชายและเพศหญิง มีบทบาทต่องาน
สุขศึกษาในโรงเรียนไม่แตกต่างกัน แสดงว่า เพศ ไม่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานสุขศึกษาใน
โรงเรียนของครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา ทั้งนี้อาจเนื่องจาก ลักษณะงานที่ต้องรับผิดชอบ
มีความคล้ายคลึงกัน คือ การจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้ถูกสุขลักษณะ การบริการสุขภาพใน
โรงเรียน การสอนสุขศึกษา หรือไม่อาจเป็นเพราะสภาพสังคมในปัจจุบันทำให้ผู้หญิงต้องดิ้นรน
ต่อสู้กับชีวิตเพื่อความอยู่รอด พร้อมกันนั้นก็ได้ออกแสดงถึงความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และสามารถ
ปฏิบัติภารกิจต่าง ๆ ได้ทัดเทียมกับผู้ชายและสังคมก็ยอมรับในความสามารถของผู้หญิง
จึงทำให้ครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาทั้งชายและหญิงปฏิบัติงานสุขศึกษาในโรงเรียนได้

ไม่แตกต่างกัน อีกประการหนึ่ง การปฏิบัติงานอยู่ภายใต้กฎระเบียบและข้อบังคับของต้นสังกัดเดียวกันคือ กรมสามัญศึกษา จึงเป็นเหตุให้ครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาทั้งชายและหญิงปฏิบัติงานสุขศึกษาในโรงเรียนไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เซอร์จิโอแวนนี (Sergiovanni) พบว่า เพศของครูในเขตการศึกษาของมอนโรเคาน์ตี มลรัฐนิวเจอร์ซีย์ ไม่มีผลทำให้ปัจจัยที่ทำให้เกิดความพึงพอใจในการปฏิบัติงานต่างกัน (Sergiovanni, 1973 : 191 - 201) ตรงกับผลการวิจัยของ นิธิ สตะเวทิน พบว่า ครูชายและครูหญิง มีบทบาทต่อการเผยแพร่เรื่องความสะอาดให้แก่ประชาชนไม่แตกต่างกัน (นิธิ สตะเวทิน 2525 : 121)

2. ครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีอายุต่างกัน มีบทบาทต่องานสุขศึกษาในโรงเรียน ไม่แตกต่างกัน แสดงว่า อายุ ไม่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานสุขศึกษาในโรงเรียนของครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา ทั้งนี้เนื่องจาก ครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา ได้รับการปลูกฝังให้มีทักษะในการออกกำลังกาย โดยอาศัยกิจกรรมทางพลศึกษา เป็นแนวทางในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน จึงทำให้มีร่างกายแข็งแรงสมบูรณ์ ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีอายุมากแต่ก็สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าครูพลศึกษาที่มีอายุน้อย นอกจากนี้ลักษณะของงานที่รับผิดชอบคล้ายคลึงกัน คือ การจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้ถูกสุขลักษณะ การบริการสุขภาพในโรงเรียน การสอนสุขศึกษา และการปฏิบัติงานต่าง ๆ อยู่ภายใต้กฎระเบียบและข้อบังคับของต้นสังกัดเดียวกัน คือ กรมสามัญศึกษา จึงทำให้ครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีอายุต่างกัน มีบทบาทต่องานสุขศึกษาในโรงเรียนไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ นิธิ สตะเวทิน พบว่า ครูที่มีอายุมากและครูที่มีอายุน้อย มีบทบาทในการเผยแพร่ข่าวสารเรื่องการรักษาความสะอาดแก่ประชาชนไม่แตกต่างกัน (นิธิ สตะเวทิน 2525 : 121)

3. ครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีคุณวุฒิทางการศึกษาต่างกัน มีบทบาทต่องานสุขศึกษาในโรงเรียนไม่แตกต่างกัน แสดงว่า คุณวุฒิทางการศึกษา ไม่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานสุขศึกษาในโรงเรียน ของครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา ทั้งนี้เนื่องจาก กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ส่วนใหญ่มีคุณวุฒิทางการศึกษาระดับปริญญาตรีถึงร้อยละ 91.16 ส่วนคุณวุฒิต่ำกว่าปริญญามีเพียงร้อยละ 8.84 ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ครูพลศึกษาใน

โรงเรียนมัธยมศึกษาที่มุ่งเน้นทางการศึกษาค่ากว่าปริญญตรีและปริญญตรี ปฏิบัติงานสุขศึกษา
 ในโรงเรียนได้ไม่แตกต่างกัน ประกอบกับในแต่ละเขตการศึกษามีแผนในการดำเนินการศึกษา
 อยู่ในรูปแบบเดียวกัน จึงทำให้ครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีคุณค่าทางการศึกษาค่าต่างกัน
 มีบทบาทต่องานสุขศึกษาในโรงเรียนไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เย็นฤดี
 วงศ์พุ่ม พบว่า ครูพลศึกษาที่มีคุณค่าทางการศึกษาค่าต่างกัน ไม่มีอิทธิพลต่อการจัดการเรียน
 การสอนให้แตกต่างกัน (เย็นฤดี วงศ์พุ่ม 2529 : 13) และตรงกับผลการวิจัยของ
 วิลาศ จันทรินทร์ พบว่า ครูใหญ่ที่มีคุณค่าต่ำกว่าปริญญตรี ปริญญตรีหรือสูงกว่า เข้าใจ
 การบริหารงานสุขภาพในโรงเรียนไม่แตกต่างกัน (วิลาศ จันทรินทร์ 2524 : 91)

4. ครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานด้านสุขศึกษา
 ค่านาน มีบทบาทต่องานสุขศึกษาในโรงเรียน ไม่แตกต่างกัน แสดงว่า ประสบการณ์ในการ
 ปฏิบัติงานด้านสุขศึกษาในโรงเรียน ไม่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานสุขศึกษาในโรงเรียนของ
 ครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา ทั้งนี้อาจเนื่องจาก ครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา
 ไม่มีความรู้ทางด้านสุขศึกษาโดยตรง จึงไม่เห็นคุณค่าและความสำคัญของงานสุขศึกษาใน
 โรงเรียน ตลอดจนขาดความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงาน จึงทำให้ครูพลศึกษาในโรงเรียน
 มัธยมศึกษาไม่ว่าจะมีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานมากหรือน้อย ก็ปฏิบัติงานสุขศึกษาในโรงเรียน
 ได้ไม่แตกต่างกัน ซึ่งอาจเป็นเพราะลักษณะของงานคล้ายคลึงกันก็ได้ อีกประการหนึ่งอาจเป็น
 เพราะการปฏิบัติงานสุขศึกษาในโรงเรียนอาจเห็นผลช้า จึงทำให้ครูพลศึกษาในโรงเรียน
 มัธยมศึกษาที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานด้านสุขศึกษามากเกิดความเบื่อหน่าย ในทางตรงข้าม
 ครูพลศึกษาที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานด้านสุขศึกษาน้อย มีความตื่นตัวและกระตือรือร้น
 ที่จะปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมาย จึงเป็นเหตุให้ครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีประสบการณ์
 ค่านานปฏิบัติงานสุขศึกษาในโรงเรียนไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ มานิต
 แก้วมทิธี พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสบการณ์ในการบริหารต่างกัน มีความคิดเห็น
 เกี่ยวกับการบริหารงานสุขภาพในโรงเรียนไม่แตกต่างกัน (มานิต แก้วมทิธี 2526 :
 119) แต่ไปขัดแย้งกับผลการวิจัยของ ชลิต พูนศิษฐ์ พบว่า ครูที่มีประสบการณ์ในการทำงาน
 มาก มีความพอใจในการทำงานตามปัจจัยค่าจ้างและปัจจัยกระตุ้นแตกต่างกับครูที่มีประสบการณ์
 ในการทำงานน้อย (ชลิต พูนศิษฐ์ 2527 : 171)

5. ครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา ที่เคยได้รับการฝึกอบรมทางด้านสุขศึกษา และที่ไม่เคยได้รับการฝึกอบรมทางด้านสุขศึกษา มีบทบาทต่องานสุขศึกษาในโรงเรียน ไม่แตกต่างกัน แสดงว่า การเข้ารับการฝึกอบรมทางด้านสุขศึกษา ไม่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานสุขศึกษาในโรงเรียนของครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา แต่ทั้งนี้มิได้หมายความว่า การจัดการฝึกอบรมทางด้านสุขศึกษาของหน่วยราชการหรือเอกชนก็ดี ไม่มีประสิทธิภาพหรือไม่บรรลุวัตถุประสงค์ ซึ่งจะเห็นได้จาก การติดตามการประเมินผลโครงการอบรมงาน สุขภาพในโรงเรียนแก่เจ้าหน้าที่สาธารณสุขและครู ของกองอนามัยโรงเรียน พบว่า ด้านเจตคติ ทั้งผู้ที่เข้ารับการฝึกอบรมและไม่ได้รับการฝึกอบรมต่างก็มี เจตคติที่ดีต่องานสุขภาพในโรงเรียน เหมือนกัน (กรมอนามัย กองอนามัยโรงเรียน 2520 : 47) อย่างไรก็ตามก็ตีผลจากการวิจัย ในครั้งนี้พบว่า ครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา ที่เคยได้เข้ารับการฝึกอบรมทางด้าน สุขศึกษาและที่ไม่เคยเข้ารับการฝึกอบรมทางด้านสุขศึกษา มีบทบาทต่องานสุขศึกษาในโรงเรียน ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเนื่องจาก ผู้ที่เข้ารับการฝึกอบรมไม่ได้นำความรู้ที่ได้รับมาปรับปรุงหรือ พัฒนางานสุขศึกษาในโรงเรียนให้ก้าวหน้าขึ้น หรืออาจเป็นเพราะขาดการสนับสนุนจากผู้บริหาร โรงเรียน หรือเป็นเพราะครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่เข้ารับการฝึกอบรมขาดความ สนใจและไม่กระตือรือร้นที่จะปฏิบัติงานทางด้านนี้ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ส่วนผู้ที่ไม่เคยได้รับ การฝึกอบรมทางด้านสุขศึกษา ก็สามารถที่จะศึกษาหาความรู้ได้จาก ข่าวสาร วารสาร เอกสารทางวิชาการหรือรายงานการประชุมที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งจากสื่อมวลชนต่าง ๆ จึงเป็น เหตุให้ครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ไม่เคยเข้ารับการฝึกอบรมทางด้านสุขศึกษา ปฏิบัติงานสุขศึกษาในโรงเรียนได้ทัดเทียมกับผู้ที่ได้เข้ารับการฝึกอบรมทางด้านสุขศึกษา คือ ไม่แตกต่างกันนั่นเอง ซึ่งขัดแย้งกับผลการวิจัยของ ปรีชา กิจวัฒนชัย พบว่า หลังการอบรม ผู้เข้ารับการอบรมปฏิบัติงานด้านสุขภาพอนามัยในโรงเรียนเพิ่มขึ้นจากก่อนการอบรม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ปรีชา กิจวัฒนชัย 2523 : 128)

6. ครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีขนาดโรงเรียนต่างกัน มีบทบาทต่องาน สุขศึกษาในโรงเรียน โดยส่วนรวมไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ มีบทบาทต่อการบริการ สุขภาพในโรงเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ

แตกต่างกันนั้นคือ ขนาดของโรงเรียน มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานด้านบริการสุขภาพในโรงเรียนของครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา ทั้งนี้อาจเนื่องจาก สภาพภูมิประเทศที่จะเอื้ออำนวยต่อการปฏิบัติงานด้านบริการสุขภาพในโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ต่างกัน หรือไม่อาจเป็นเพราะนโยบายในการบริหารด้านบริการสุขภาพในโรงเรียนของโรงเรียนทั้งสามขนาดต่างกัน พร้อมทั้งงบประมาณในการจัดซื้อวัสดุ เวชภัณฑ์ต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการให้บริการพยาบาล มีปริมาณมากน้อยต่างกัน ทั้งนี้เนื่องจากจำนวนนักเรียนมีมากน้อยต่างกัน จำนวนงบประมาณที่ได้รับจึงแตกต่างกันไป นอกจากนี้บุคลากรที่ทำหน้าที่รับผิดชอบในด้าน การจัดการบริการสุขภาพในโรงเรียน มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานต่างกัน เช่น ในโรงเรียนขนาดใหญ่ ซึ่งอยู่ตามย่านใจกลางเมืองอาจมีพยาบาลเป็นผู้รับผิดชอบด้านนี้โดยตรง ส่วนโรงเรียนขนาดกลาง หรือขนาดเล็กที่อยู่ห่างไกล หรืออยู่ตามชนบทยังขาดแคลนพยาบาลที่จะทำหน้าที่ทางด้านนี้ พร้อมทั้งขาดแคลนครูที่มีวุฒิสุขศึกษา จึงเป็นหน้าที่ของครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่จะต้องทำหน้าที่ทางด้านนี้ ด้วยเหตุผลดังกล่าว จึงอาจเป็นเหตุให้ครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ มีบทบาทต่อการบริการสุขภาพในโรงเรียนแตกต่างกัน

6.1 จากการวิจัยในครั้งนี้พบว่า ครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ มีบทบาทต่อการบริการสุขภาพในโรงเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แต่เมื่อพิจารณาถึงค่าคะแนนเฉลี่ย พบว่า ครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก มีค่าคะแนนเฉลี่ย 2.48 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.25 ครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง มีค่าคะแนนเฉลี่ย 2.07 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.30 ส่วนโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ มีค่าคะแนนเฉลี่ย 2.25 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.24

6.2 จากการวิจัยครั้งนี้สรุปได้ว่า ครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ มีบทบาทต่อการบริการสุขภาพในโรงเรียนมากกว่าครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง และครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กมีบทบาทต่อการบริการสุขภาพในโรงเรียนมากกว่าครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง และนอกจากนี้พบว่า ครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กมีบทบาทต่อการบริการสุขภาพในโรงเรียนมากกว่า ครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่

6.3 การที่ครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ มีบทบาทต่อการบริการสุขภาพในโรงเรียนมากกว่า ครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง ทั้งนี้เนื่องจากโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ส่วนมากจะตั้งอยู่ในย่านใจกลางเมือง หรืออำเภอหัวเมือง จึงมีความสะดวกในการติดต่อขอความช่วยเหลือจากหน่วยงานสาธารณสุข ที่จะร่วมกันดำเนินการบริการสุขภาพในโรงเรียนให้บรรลุเป้าหมาย อีกทั้งโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่มีจำนวนนักเรียนมาก ฉะนั้นโอกาสที่จะของบประมาณในการจัดซื้อวัสดุ เวชภัณฑ์ต่าง ๆ เกี่ยวกับการจัดบริการสุขภาพย่อมมีมากกว่าโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง จึงทำให้มีความพร้อมในการดำเนินงานมากกว่าโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่มีบทบาทต่อการบริการสุขภาพในโรงเรียนมากกว่าครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง

6.4 จากผลการวิจัยพบว่า ครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก มีบทบาทต่อการบริการสุขภาพในโรงเรียนมากกว่าครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง ทั้งนี้เนื่องจาก โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กมีจำนวนนักเรียนน้อย ครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาสามารถที่จะดูแลสุขภาพของนักเรียนได้อย่างทั่วถึง นอกจากนี้โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กส่วนมากจะตั้งอยู่ในสถานที่ที่ห่างไกลจากตัวเมือง หรืออยู่ในชนบทเป็นส่วนใหญ่ ประกอบกับโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก มีเฉพาะนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งส่วนมากก็ยังเป็นเด็กอยู่ จึงทำให้การที่จะช่วยตัวเองโดยการไปรับบริการตรวจสุขภาพในสถานพยาบาลได้ฝอย ด้วยความไม่สะดวกทั้งปวงจึงต้องพึ่งบริการสุขภาพของโรงเรียนเป็นหลัก เมื่อนักเรียนให้ความสนใจและเข้ารับบริการในโรงเรียนมากก็เป็นที่ที่ครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาต้องตื่นตัวและพยายามจัดบริการให้ได้มาตรฐานเพื่อให้เป็นที่ยอมรับของนักเรียนและบุคลากรในโรงเรียน ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก มีบทบาทต่อการบริการสุขภาพในโรงเรียนมากกว่าครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง

6.5 จากการศึกษารายงานพบว่า ครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก มีบทบาทต่อการบริการสุขภาพในโรงเรียนมากกว่า ครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ ทั้งนี้เนื่องจาก โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ส่วนมากจะตั้งอยู่ในใจกลางเมือง

การติดต่อขอความช่วยเหลือจากหน่วยงานสาธารณสุขทำได้สะดวก และมีโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่จำนวนหนึ่ง ที่มีครูพยาบาล ซึ่งมีวุฒิทางการพยาบาลโดยตรงเป็นผู้รับผิดชอบในการดำเนินการบริการสุขภาพในโรงเรียน จึงทำให้ครูพลศึกษาในโรงเรียนขนาดใหญ่มีบทบาทน้อย เมื่อเปรียบเทียบกับครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก ทั้งนี้เนื่องจากโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก ส่วนมากจะอยู่ในชนบท พ่อแม่ ผู้ปกครอง ของนักเรียนมีระดับการศึกษา และภาวะเศรษฐกิจไม่สู้จะดีนัก บางครั้งการปฏิบัติตนเกี่ยวกับเรื่องสุขภาพอาจมีความบกพร่อง เนื่องจากรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ดังที่ อมร นนทสุต กล่าวถึง แนวนโยบายการพัฒนาสาธารณสุขในอนาคต ว่า “สิ่งที่เป็ปัญหามากในยุคแรกของการพัฒนา คือ โดยส่วนใหญ่แล้วชุมชนที่ได้รับเทคโนโลยีใหม่ปฏิบัติเพื่อประโยชน์สุขของคน คือ คนที่อยู่ในเมืองใหญ่ คนที่มีการศึกษา และมีฐานะดีในสังคมเกือบทั้งสิ้น ส่วนคนในชนบทส่วนใหญ่จะไม่ได้รับประโยชน์นั้น (อมร นนทสุต 2528 : 11) นี่ก็แสดงให้เห็นถึงช่องว่างระหว่างคนที่อยู่ในเมืองใหญ่กับคนที่อยู่ในชนบท อย่างไรก็ตาม ในส่วนของสถานศึกษาที่เข่นเดียวกัน โรงเรียนที่อยู่ในเมืองย่อมมีความพร้อมในด้านต่าง ๆ มากกว่าในโรงเรียนชนบท ฉะนั้นจึงเห็นได้ว่าในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก ส่วนใหญ่จะไม่มีครูพยาบาลทำหน้าที่ในด้านบริการสุขภาพในโรงเรียน แม้แต่ครูสุขศึกษาก็ยังไม่มีเลย จะต้องเป็นหน้าที่ของครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่จะต้องรับผิดชอบทางด้านนี้ ประกอบกับโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กมีจำนวนนักเรียนน้อย ทำให้ครูได้รู้จักกับนักเรียนอย่างทั่วถึง และเนื่องจากความเป็นอยู่ที่ไม่ค่อยถูกสุขลักษณะ ปัญหาทางด้านสุขภาพของนักเรียนในชนบทจึงมีมาก และการที่จะไปรับบริการ ณ สถานบริการของรัฐบาลก็ไม่สะดวก นักเรียนส่วนใหญ่จึงต้องพึ่งบริการสุขภาพในโรงเรียนเป็นหลัก ด้วยเหตุผลทั้งหลายนี้ จึงทำให้ครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กมีบทบาทต่อการบริการสุขภาพในโรงเรียนมากกว่าครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่

ตอนที่ 3 จากผลการวิเคราะห์ เกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงานสุขศึกษาในโรงเรียน ของครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา พอที่จะสรุปและนำมาอภิปรายได้ดังนี้

ด้านการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้ถูกสุขลักษณะ พบว่า ครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา มีปัญหาเกี่ยวกับ ขาดการส่งเสริมและสนับสนุนจากผู้บริหารโรงเรียน ตลอดจน

ขาดความร่วมมือจากคณะครูอาจารย์ในโรงเรียน จึงทำให้การดำเนินงานไม่บรรลุผลเท่าที่ควร ซึ่งสอดคล้องกับ ผลการประชุมทางวิชาการ เรื่อง "สุขศึกษากับการพัฒนาประเทศ" ที่คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล สรุปได้ว่า ปัญหาด้านบริหาร ผู้บริหารไม่เห็นความสำคัญของงานสุขศึกษาจึงไม่จัดให้มีโครงการสุขศึกษา (มหาวิทยาลัยมหิดล คณะสาธารณสุขศาสตร์ 2518 : 4) แสดงว่าปัญหาดังกล่าวไม่ได้รับการเอาใจใส่จากผู้บริหารเท่าที่ควรจึงปล่อยปละละเลยมาจนถึงปัจจุบัน ส่วนทางด้านสิ่งแวดล้อม สายหยุด สมานนท์ พยอม ตันมณี และ อรรพรรณ ชมชัยยา ได้ให้เหตุผลที่โรงเรียนในระดับต่าง ๆ ต้องประสบความล้มเหลวในการจัดสิ่งแวดล้อมให้ถูกสุขลักษณะว่า เนื่องจากผู้บริหารโรงเรียนขาดความรู้ ความเข้าใจอย่างแท้จริงเกี่ยวกับลักษณะของโรงเรียนที่ดี มีความคิดว่าโรงเรียนที่ดีจะต้องดีเลิศทางด้านวิชาการ ส่วนด้านอื่น ๆ นั้นไม่ถือเป็นเรื่องสำคัญ (สายหยุด สมานนท์ พยอม ตันมณี และ อรรพรรณ ชมชัยยา 2521 : 19) ด้วยเหตุนี้เอง การดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมจึงไม่รุดหน้าเท่าที่ควร เพราะผู้บริหารเปรียบเสมือนตัวจักรใหญ่ที่คอยสั่งงานให้ออกมาในรูปแบบใดก็ได้ เนื่องจากผู้บริหารโรงเรียนมีอำนาจในการพิจารณาอนุมัติงานให้แก่ครูผู้รับผิดชอบ จัดสรรงบประมาณ และวางนโยบาย ซึ่งถ้าหากผู้บริหารไม่เห็นความสำคัญของการจัดสิ่งแวดล้อม โอกาสที่จะให้การสนับสนุนก็มีน้อย ปัญหาด้านสุขภาพอนามัยก็จะลดลงได้ยาก จึงเห็นสมควรที่ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องคำนึงถึงผลที่จะตามมาด้วย ไม่เพียงแต่มุ่งด้านวิชาการเพียงอย่างเดียว เพื่อหวังที่จะนำชื่อเสียงมาสู่โรงเรียน แต่ที่จริงแล้วนักเรียนจะเรียนหนังสือได้ดี ก็จะต้องมีพื้นฐานทางสุขภาพที่ดีด้วย

นอกจากนี้ครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษายังประสบปัญหาเกี่ยวกับขาดงบประมาณในการดำเนินงานสิ่งแวดล้อม ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ มานิต แก้วมพิทธิ์ พบว่า ปัญหาอุปสรรคในการบริหารงานด้านสุขภาพในโรงเรียน ของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ ในด้านการจัดสิ่งแวดล้อม คือ งบประมาณที่ได้รับไม่เพียงพอ สภาพแวดล้อมโรงเรียนไม่เหมาะสม ยากที่จะปรับปรุงให้ถูกสุขลักษณะ (มานิต แก้วมพิทธิ์ 2526 : 90, 92) สำหรับในเรื่องงบประมาณมักจะประสบปัญหากันทุกฝ่าย ทั้งนี้เนื่องจากโรงเรียนจัดสรรให้ได้ไม่เพียงพอ อย่างไรก็ตามการที่จะรื้อถอนงบประมาณหรือเงินบำรุงการศึกษาเพียงอย่างเดียวย่อมทำให้งานสุ่มเสี่ยงไม่ได้ยาก เพราะต้องแจกจ่ายในด้านอื่น ๆ อีกมาก

ฉะนั้นผู้รับผิดชอบงานจะต้องมีความกระตือรือร้นอย่างจริงจัง และอาจขอความช่วยเหลือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและชุมชน โดยเฉพาะชุมชนกับโรงเรียนมีความสัมพันธ์กันมาก โรงเรียนต้องประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนเห็นความสำคัญของการจัดตั้งแวคสลอม และพร้อมที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานอย่างเต็มเม็ดเต็มหน่วย ซึ่งอาจช่วยประหยัดงบประมาณไปได้บ้าง

ด้านการบริการสุขภาพในโรงเรียน พบว่า ครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา ประสบปัญหา การขาดแคลน ยา อุปกรณ์และเวชภัณฑ์ในการปฐมพยาบาล ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ มานิต แก้วมทิธี พบว่า โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลาง ส่วนใหญ่จัดเป็นมุมพยาบาล ส่วนโรงเรียนขนาดใหญ่มีห้องพยาบาล แต่เวชภัณฑ์และอุปกรณ์ที่จำเป็นไม่ครบ (มานิต แก้วมทิธี 2526 : 63) ซึ่งตรงกับ วิลาศ จันทรัตน์ พบว่า ปัญหาอุปสรรคที่โรงเรียนประสบอยู่ในระดับสูง ด้านการจักระบบบริการสุขภาพในโรงเรียน คือ ความไม่เพียงพอเกี่ยวกับ เวชภัณฑ์ อนามัยโรงเรียน หรือยาชุดปฐมพยาบาล (วิลาศ จันทรัตน์ 2524 : 88) แสดงว่าปัญหาดังกล่าว ยังไม่ได้ปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากขาดงบประมาณ หน่วยงานที่สังกัดหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่ได้ให้ความช่วยเหลืออย่างจริงจัง นอกจากนี้ยังเป็นเพราะว่าครูผู้รับผิดชอบ ขาดความรู้ความสามารถและขาดมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ในการที่จะติดต่อขอความช่วยเหลือจากบุคลากรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องก็เป็นได้

นอกจากนี้ยังมีปัญหาหนึ่งซึ่งครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา ประสบปัญหา คือ การขาดแคลนผู้ที่มีความรู้ทางด้านพยาบาลโดยตรง มาทำหน้าที่รับผิดชอบการจักระบบบริการสุขภาพในโรงเรียน ไม่ก็แสดงว่า ครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาเอง ก็ไม่สนใจในการปฏิบัติงานทางด้านนี้ หรืออาจเป็นเพราะเห็นว่าโรงเรียนมัธยมศึกษาบางแห่งก็มีพยาบาลทำหน้าที่บริการสุขภาพในโรงเรียน บางโรงเรียนก็ไม่มี จึงเกิดความลักลั่นกัน อย่างไรก็ตามการที่จะให้โรงเรียนมัธยมศึกษาจัดให้มีพยาบาลเป็นผู้รับผิดชอบงานด้านนี้อย่างทั่วถึง ย่อมเป็นไปได้น้อย เพราะจำนวนพยาบาลมีน้อยและส่วนมากก็จะประจำอยู่ในสถานพยาบาลของรัฐและเอกชน จะมีก็แต่ผู้ที่มีครอบครัวแล้วจึงต้องการไปทำงานในสถานศึกษาเพราะไม่มีห้องอยู่ เวยามค่ากิน ซึ่งส่วนใหญ่อีกจะอยู่ในโรงเรียนใกล้ใจกลางเมืองหรือที่ที่เจริญแล้ว สำหรับในเรื่องนี้อาจแก้ไขได้โดยส่งครูในโรงเรียนไปเข้ารับการฝึกอบรมทางด้านสุขศึกษาหรือศึกษาต่อทางด้านพยาบาล

ถึงอย่างไรก็ตามก็พิพาทก็มีใช่ผู้ที่ทำการรักษา เป็นแต่เพียงผู้ให้การพยาบาลเบื้องต้นเท่านั้น
 ดังที่ เทพวณี หอมสนิท กล่าวถึง การดำเนินงานโครงการสุขภาพในโรงเรียนในสหรัฐอเมริกา
 ว่า ในด้านการจัดบริการสุขภาพในโรงเรียน กฎหมายไม่อนุญาตให้พยาบาลของโรงเรียน
 ทำหน้าที่รักษานักเรียน พยาบาล มีหน้าที่เพียงดูแลมิให้อาการเจ็บป่วยเพิ่มมากขึ้น หรืออาการ
 เลวลง (เทพวณี หอมสนิท 2527 : 52)

นอกจากนี้ยังมีปัญหาเกี่ยวกับ คณะครูอาจารย์และบุคลากรในโรงเรียนไม่ให้ความ
 ร่วมมือเท่าที่ควร ทั้งนี้อาจเนื่องจาก ครู อาจารย์แต่ละคนต่างก็มีภาระหน้าที่ของตนเองที่ต้อง
 รับผิดชอบอยู่แล้ว หรือไม่อาจขาดการพบปะสังสรรค์ระหว่างคณะครู อาจารย์ด้วยกัน ตลอดจน
 ขาดการประชาสัมพันธ์ที่ดีก็เป็นได้ ฉะนั้นผู้บริหารโรงเรียนควร เป็นผู้ประสานสัมพันธ์และ
 โต้แย้งว่าให้บรรดาครู อาจารย์เห็นคุณค่าและความสำคัญของการบริการสุขภาพให้มากกว่า
 ที่เป็นอย่างในขณะนี้ และปัญหาสุดท้าย คือ ทางโรงเรียนยังไม่ได้ได้รับความร่วมมือจากหน่วยงาน
 สาธารณสุขเท่าที่ควร ทั้งนี้อาจเนื่องจากบุคลากรผู้รับผิดชอบงาน ด้านสาธารณสุขไม่เข้าใจ
 วัตถุประสงค์ของการบริการสุขภาพในโรงเรียนอย่างถ่องแท้ หรือไม่ทางโรงเรียนยังขาด
 ความกระตือรือร้นที่จะขอความช่วยเหลือจากหน่วยงานอื่นอย่างจริงจัง ฉะนั้นจึงสมควรที่
 โรงเรียนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องหันหน้ามาปรึกษากัน เพื่อลดปัญหาดังกล่าวข้างต้น

ด้านการสอนสุขศึกษา พบว่า ครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา ประสบปัญหาเกี่ยวกับการ
 การขาดแคลนครูการเรียนการสอนสุขศึกษา และขาดแคลนครูที่มีวุฒิศึกษาโดยตรงที่จะ
 ทำหน้าที่สอนสุขศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ บุญขึ้น เตชะกัมพูช พบว่า โรงเรียน
 มัธยมศึกษา สังเกตการณ์สามัญศึกษา ยังขาดแคลนครูการเรียนการสอนสุขศึกษาและครูประจำชั้นเป็น
 ผู้สอนสุขศึกษา (บุญขึ้น เตชะกัมพูช 2519 : 67) เช่นเดียวกับที่ มานิต แก้วมหิทธิ พบว่า
 ปัญหาอุปสรรคในการบริหารสุขภาพในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ผู้บริหารโรงเรียนระบุไว้ตรงกัน
 คือ ขาดสื่อการเรียนการสอนสุขศึกษา และขาดครูอาจารย์วุฒิศึกษาโดยตรงที่จะทำหน้าที่
 สอนสุขศึกษา (มานิต แก้วมหิทธิ 2526 : 123)

จะเห็นว่าปัญหาเหล่านี้มีมานานแล้ว และไม่ได้รับการเอาใจใส่จากผู้บริหารโรงเรียน
 เท่าที่ควร ซึ่งถ้ายังไม่ปล่อยทิ้งเอาไว้โดยไม่ได้ทำการแก้ไข อาจส่งผลกระทบท่อการเรียน
 การสอนในโรงเรียนได้ ส่วนการขาดแคลนครูการ และขาดแคลนครูสุขศึกษา อาจทำให้ครู

ไม่สามารถสอนให้นักเรียนมีพฤติกรรมตามที่กำหนดไว้ในจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ซึ่งจะทำให้เกิดการสูญเสียทางการศึกษา เกี่ยวกับอุปกรณ์การสอน เบรื่อง กุมุท กล่าวว่า ครูที่ดีมีคุณภาพจะต้องสอนดี การสอนที่ดีจำเป็นจะต้องมีอุปกรณ์การสอน เพราะอุปกรณ์การสอนช่วยทั้งครูและนักเรียน อุปกรณ์การสอนเป็นส่วนหนึ่งของการสอน จะช่วยให้กระบวนการสอนประสบผลสำเร็จสมบูรณ์ ทำให้เกิดบูรณาการขึ้นแก่การสอน (เบรื่อง กุมุท 2515 : 15) สำหรับปัญหาเรื่องการขาดแคลนอุปกรณ์การสอน อาจเนื่องจาก โรงเรียนไม่มีงบประมาณในการจัดซื้อ หรืออุปกรณ์มีอยู่แต่ครูผู้สอนไม่ได้นำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ หรือเป็นเพราะครูผู้สอนไม่มีเทคนิคในการใช้อุปกรณ์ จึงต้องพิจารณาถึงสาเหตุต่าง ๆ เหล่านี้เพื่อจะได้หาทางปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น นอกจากนี้ สุชาติ โสภประยูร ได้ให้แง่คิดว่า วัสดุอุปกรณ์ย่อมมีความสำคัญต่อวิชาสุขศึกษามากไม่แพ้วิชาอื่น ๆ ครูจำเป็นต้องรู้จักเตรียมจัดหาและใช้อุปกรณ์การสอนให้เหมาะสมกับบทเรียนและสภาพการเรียนรู้ของเด็ก (สุชาติ โสภประยูร 2528 : 19)

นอกจากนี้ปัญหาด้านการขาดแคลนครูสุขศึกษาทำหน้าที่สอนสุขศึกษาโดยตรง วิลาศ จันทรทัต กล่าวว่า หากให้ครูที่ไม่มีความรู้ทางด้านสุขศึกษา มาสอนวิชาสุขศึกษา อาจจะทำให้ความรู้ที่ผิด ๆ แก่นักเรียน อันจะส่งผลกระทบต่อสุขภาพของนักเรียนในระยะยาว ซึ่งก่อให้เกิดความล้มเหลวในการลงทุนพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นอย่างยิ่ง (วิลาศ จันทรทัต 2524 : 88) นอกจากนี้ นิรัตน์ อิมามิ ได้ให้แง่คิดในเรื่องนี้ว่า การจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ ทั้งในระดับประถมและมัธยมศึกษา จะต้องต้องมีผู้ที่มีคุณวุฒิเหมาะสมตามสาขานั้น ๆ เป็นผู้รับผิดชอบในการวางแผนและดำเนินการสอน สำหรับสุขศึกษาที่เข่นเดียวกันจำเป็นที่จะต้องต้องมีครูที่มีคุณวุฒิทางด้านสุขศึกษา และในกรณีที่ครูผู้สอนจะเป็นคนรับผิดชอบการบริหารจัดการโครงการอนามัยโรงเรียนด้วยแล้วยังจำเป็นมากยิ่งขึ้นที่ครูคนนั้น ๆ จะต้องมีความรู้ทางด้านสุขศึกษาโดยตรง เพราะจะต้องเป็นผู้รับผิดชอบ งานอนามัยสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน การบริการอนามัยในโรงเรียน การสอนสุขศึกษา (นิรัตน์ อิมามิ 2528 : 57) นอกจากนี้การที่โรงเรียนมัธยมศึกษายังไม่สามารถจัดบุคลากรให้ตรงตามสายงานได้เป็นการขัดแย้งกับนโยบาย ของคณะกรรมการสุขภาพศึกษาแห่งชาติ ในคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ ซึ่งวางมาตรฐานขั้นต่ำของการจัดบุคลากรทางสุขศึกษา ในสถานศึกษาว่า ครูสอนสุขศึกษาควรมีวุฒิ ป.กศ.สูงสุขศึกษา สอนวิชาสุขศึกษาในชั้น

มัธยมศึกษาตอนต้น และครูผู้ปฏิบัติหน้าที่ทางสุขศึกษา สอนวิชาสุขศึกษา ในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (คณะกรรมการสุขภาพศึกษาธิการศึกษา ในคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ 2525 : 2) ด้วยเหตุนี้ผู้บริหารการศึกษาในระดับสูง และผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาไม่ควรจะวางเฉยอีกต่อไป ควรจะได้พิจารณาถึงปัญหาเหล่านี้และหาทางแก้ไขโดยด่วน

ข้อเสนอแนะ

1. จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ทำให้ทราบถึงบทบาทของครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา ที่มีต่องานสุขศึกษาในโรงเรียน ซึ่งพบว่า ครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาปฏิบัติงานด้านการสอนสุขศึกษาได้ค่าคะแนนเฉลี่ยมากกว่า ด้านการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ใ้ถูกสุขลักษณะ และการบริการสุขภาพในโรงเรียน แต่เมื่อพิจารณาให้ละเอียดลงไปในรายละเอียดพบว่า ครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาใช้ปฏิบัติเกี่ยวกับการแนะนำให้นักเรียนใช้อุปกรณ์การเล่นกีฬาและออกกำลังกายอย่างถูกวิธี มีค่าคะแนนเฉลี่ย 3.47 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.80 นับเป็นค่าคะแนนเฉลี่ยที่สูงที่สุด ซึ่งแสดงให้เห็นว่า การที่ครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาปฏิบัติในสิ่งที่ตนได้ศึกษามาโดยตรง ก็จะปฏิบัติได้ดี เพราะตรงตามความรู้ ความสามารถและความถนัดที่ตนเองมีอยู่ ย่อมเข้าใจในสภาพการณ์ได้ดีซึ่งกว่าครูสาขาวิชาอื่น ๆ ในทำนองเดียวกัน การปฏิบัติงานทางด้านสุขศึกษาก็เช่นกัน ถ้าหากจัดให้มีครูที่มีความรู้ ความสามารถ ความถนัดตรงตามสายงานก็จะปฏิบัติงานได้ดีมีประสิทธิภาพ เพราะผู้ที่ปฏิบัติงานตรงตามสายงานย่อมมองปัญหาได้ดีซึ่งกว่าผู้ที่ไม่ได้ศึกษามาเลย หรือมีบ้างเล็กน้อย จะให้สมควรอย่างยิ่งที่ผู้บริหารการศึกษาในระดับสูง และผู้บริหารโรงเรียนควรจะได้พิจารณาถึงปัญหาที่ยังไม่สามารถจัดการให้ตรงกับสายงานได้ และควรหาทางปรับปรุงแก้ไขให้จริงจังเพราะปัญหานี้มีมานานแล้ว แต่ไม่ได้รับความสนใจจากผู้บริหารเท่าที่ควรจึงยังคงอยู่ในสภาพเดิม

2. ควรจัดให้มีการประชุมสัมมนา ผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้รับผิดชอบงานสุขศึกษาในโรงเรียนระดับเขต และระหว่างเขตการศึกษาอื่น ๆ เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ตลอดจนจะเป็นแนวทางในการปรับปรุงการดำเนินงานสุขศึกษาในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพต่อไป

3. กรมสามัญศึกษา ควรจะได้ติดต่อประสานงานกับกรมอนามัย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานสุขศึกษาในโรงเรียน ให้เห็นคุณค่าและความสำคัญของงาน-สุขศึกษาในโรงเรียนและพร้อมที่จะให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงานอย่างจริงจัง

4. ผู้บริหารโรงเรียน คณะครู อาจารย์ ในโรงเรียน ควรจะตื่นตัวและให้ความสนใจต่องานสุขศึกษาในโรงเรียนให้มากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน พร้อมกันนั้นก็ต้องให้ความร่วมมือและประสานงานกับเจ้าหน้าที่สาธารณสุขอย่างจริงจัง เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไป ด้วยที่มีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยในครั้งต่อไป

ในการทำวิจัยในครั้งต่อไป ควรจะพิจารณาทำในเรื่องต่อไปนี้

1. ควรศึกษาถึงสาเหตุที่ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ไม่สามารถจัดบุคลากร ผู้รับผิดชอบงานสุขศึกษาในโรงเรียน ให้ตรงตามสายงานได้
2. ควรศึกษาถึงบทบาทของครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา ที่มีต่องานสุขศึกษา ในโรงเรียน ในเขตการศึกษาอื่น ๆ และควรศึกษาให้ครอบคลุมถึงคุณภาพของการปฏิบัติงานด้วย
3. ควรศึกษาเปรียบเทียบประสิทธิภาพการปฏิบัติงานสุขศึกษาในโรงเรียนของครูพลศึกษาและครูสุขศึกษา เฉพาะด้าน เช่น การจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้ถูกสุขลักษณะ การบริการสุขภาพในโรงเรียน การสอนสุขศึกษา เป็นต้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กาญจนา บุญมี สภาพปัญหาและความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดโครงการสุขภาพในโรงเรียน
ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ปรินทิพนิพนธ์ กศ.ม.
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2527, 215 หน้า อัดสำเนา
เกรียง เอี่ยมสกุล โรงเรียนประถมศึกษาภาคปฏิบัติ โรงเรียนการช่างวุฒศึกษา
(แผนกการพิมพ์) 2511, 303 หน้า
- โกวิท ประวาทพุกษ์ การตัดเกรด โรงพิมพ์เจริญพันธ์ 2518, 100 หน้า
คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงานฯ แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520
กองส่งเสริมและเผยแพร่การศึกษา ม.ป.ป., 38 หน้า
- คณะอนุกรรมการสุศึกษาสายการศึกษา ในคณะกรรมการสุศึกษาแห่งชาติ มาตรฐานขั้นต่ำ
ของงานสุศึกษา 2525, 21 หน้า
- จรินทร์ ธาณิรัตน์ สุศาสตร์ในโรงเรียน โรงเรียนมหาวิทยาลัยรามคำแหง 2518,
205 หน้า
- จริยา บัณฑิตกุล การศึกษาการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตการศึกษา 10
วิทยานิพนธ์ วทม. มหาวิทยาลัยมหิดล 2522, 101 หน้า อัดสำเนา
- เจตีย์ บุรีภักดี และคณะ ลักษณะของครูที่ดี โรงพิมพ์ตำรวจ 2520, 425 หน้า
- ฉัตร หวีสุข การจัดโครงการสุขภาพของโรงเรียนในนครหลวงกรุงเทพธนบุรี
วิทยานิพนธ์ ค.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2515, 47 หน้า อัดสำเนา
- ชลิต พุทธิศิลป์ ความพึงพอใจในการทำงานของข้าราชการครูโรงเรียนประถมศึกษา
สังกัดกรุงเทพมหานคร ปรินทิพนิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
2527, 198 หน้า
- ขึ้น พัฒม บทบาทของครูอนามัยโรงเรียน วิทยานิพนธ์ คงมจ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2502, 42 หน้า อัดสำเนา
- ชูศรี วงศ์รัตนะ เทคนิคการใช้สถิติในการวิจัย พิมพ์ครั้งที่ 3 โรงพิมพ์เจริญผล 2527,
370 หน้า

- ณัฐยา วิสุทธิสิน การสอนสุขศึกษา เอกสารประกอบการสอน ภาควิชาสุขศึกษา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พลศึกษา 2523, 159 หน้า อักขรภาพ
- ทวีพงษ์ กลิ่นหอม ปัญหาของครูพลศึกษานัยเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรวิชาพลศึกษานัยประโยชน์มัธยมศึกษาตอนปลาย ฉบับปี พ.ศ. 2518 ของโรงเรียนรัฐบาล ในเขตการศึกษา 1
วิทยานิพนธ์ คม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2518, 98 หน้า อักขรภาพ
- ทวีโชค เกษมศรี, ม.ร.ว. ลักษณะครูที่สังคมต้องการ โรงพิมพ์สามมิตร 2518, หน้า 1
เทพวดี หอมสนิท "โครงการสุขภาพในโรงเรียนในสหรัฐอเมริกา" สุขศึกษา พลศึกษา
นันทนาการ 10 : 1 มกราคม 2527
- ธนวรรณ อัมสมบุญ "การพัฒนาการบริหารสุขศึกษาในสถานศึกษา" สุขศึกษา พลศึกษา
นันทนาการ 10 : 1 มกราคม 2527
- _____ "การประเมินผลงานสุขศึกษาในโรงเรียน : กระบวนการวิเคราะห์อย่างเป็น
ระบบ วารสารสุขศึกษา 8 : 29 มกราคม - เมษายน 2528
- ธีระชัย บุรณโชติ และคณะ "ความสับสนเบี่ยงเบนทางการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา" รายงาน
การวิจัย 2523, หน้า 78 - 84
- นิธิ สตะเวทิน บทบาทของครูในการเผยแพร่ข่าวสารเรื่องการรักษาความสะอาด :
การศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอโคกพระ จังหวัดนครสวรรค์ วิทยานิพนธ์ ค.ม. ภาควิชา
การประชาสัมพันธ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 175 หน้า อักขรภาพ
- นิภา มนูญ และ วสันต์ ศิลปสุวรรณ บริการอนามัยโรงเรียน โรงพิมพ์ศรีอินทร์
2520, 314 หน้า
- นิรัตน์ อัมมานิ "จริงหรือที่ใครก็สอนวิชาสุขศึกษาได้โดยไม่จำเป็นต้องมีวุฒิสุศึกษา"
สุขศึกษา พลศึกษา นันทนาการ 8 : 32 ตุลาคม - ธันวาคม 2528
- บัญญัติ ฤกษ์สถาพร "ประสิทธิภาพในการจัดการศึกษา" ประมวลบทความการวางแผน
การศึกษาฉบับที่ 4 กองวางแผนการศึกษา สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ 2512,
หน้า 244
- บุญชิ้น เตชะกัมพูช โครงการสุขภาพในโรงเรียนประถมศึกษาของสี่จังหวัดชายแดนภายใต้
ปริญาวิทยานิพนธ์ คศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2519, 108 หน้า
อักขรภาพ

- บุญนำ เลาสถิตย์ บทบาทของหัวหน้าหมวดวิชาโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่
ในเขตการศึกษา 5 วิทยานิพนธ์ ค.ม. ภาควิชาบริหารการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 2525, 135 หน้า อุดรธานี
- ประภาเพ็ญ สุวรรณ การสอนสุขศึกษาทฤษฎีและการประยุกต์ ไทยวัฒนาพานิช 2523,
 203 หน้า
- ปัญญา สมบูรณ์ศิลป์ หลักการจัดโครงการสุขภาพในโรงเรียน อักษรเจริญทัศน์ 2523,
 215 หน้า
- _____ "การผลิตครูพลศึกษา" ข่าวสารกรมพลศึกษา 7 : 30 กันยายน
 ปราณี สวัสดิ์ ประสิทธิผลการสอนวิชาสุขศึกษาของครูสุขศึกษาและครูพลศึกษาระดับมัธยมศึกษา
ตอนต้น ในเขตกรุงเทพมหานคร วิทยานิพนธ์ วท.ม. มหาวิทยาลัยมหิดล 2525,
 110 หน้า อุดรธานี
- ปรีชา หานะมัย บทบาทของครูโรงเรียนเทศบาลในการทำงานเป็นกลุ่มตามทัศนะผู้บริหาร
โรงเรียนเทศบาล ในเขตภาคเหนือ วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
พิษณุโลก 2526, 134 หน้า อุดรธานี
- ปรีชา กิจวัฒน์ชัย การศึกษาผลการปฏิบัติงานอนามัยโรงเรียนของผู้ผ่านการอบรมงาน
อนามัยโรงเรียน จัดโดยศูนย์อนามัยโรงเรียนเขต 3 จังหวัดนครราชสีมา ปี พ.ศ.
2520 วิทยานิพนธ์ วท.ม. มหาวิทยาลัยมหิดล 2523, 191 หน้า
- เป็รื่อง กุมท โสทัศน์ศึกษาับการศึกษา โรงพิมพ์สหมิตรการพิมพ์ 2515, 47 หน้า
- พลศึกษา, กรม กองส่งเสริมพลศึกษาและสุขภาพ โครงการสุขภาพในโรงเรียน พิมพ์ที่
โรงพิมพ์การศาสนา ม.ป.ป. 98 หน้า
- พัชรา กาญจนารัตน์ "การสาธารณสุขในทัศนะของนักการศึกษา" การอนามัยและสิ่งแวดล้อม
6 : 2 พฤษภาคม - สิงหาคม 2526
- พัชริน วรกวิน จิตวิทยาสังคม โรงพิมพ์สถานสงเคราะห์หญิงปากเกร็ด 2522, 175 หน้า
- ปัญญา สาร หลักบริการการศึกษา พิมพ์ครั้งที่ 3 สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช 2519,
 536 หน้า

- ภูมิพลอดุลยเดช, พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว "พระบรมราโชวาทพระราชทานแก่ครูใหญ่ และนักเรียน ณ ตำนานจักรวรรดิคารโหราน" มิตรครู 19 : 15 สิงหาคม 2520
- บุญ บุญเชิด ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์ ฝ่ายสามัญศึกษาประจำจังหวัด
วิทยานิพนธ์ ค.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2519, 152 หน้า อุดສຳເນາ
- มหาวิทยาลัยมหิดล, คณะสาธารณสุขศาสตร์ สรุปผลการประชุมวิชาการเรื่อง สุขศึกษากับ
การพัฒนาประเทศ เอกสารอุดສຳເນາ 2518
- มานิต โกศลอินทรี บทบาทของครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร
วิทยานิพนธ์ ค.ม. ภาควิชาพลศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2522, 92 หน้า
อุดສຳເນາ
- มานิต แก้วมหิทธิ การบริหารงานด้านสุขภาพในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา
เขตการศึกษา 3 ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
2526, 163 หน้า อุดສຳເນາ
- มานี ชูไทย วิชาการสุขศึกษา โรงพิมพ์เจริญผล 2523, 164 หน้า
- มาโนชน์ ดันชนวนิชย์ "ครูกับการปลูกฝังค่านิยมที่พึงประสงค์" วารสารศึกษาศาสตร์ มข.
7 : 2 กุมภาพันธ์ - พฤษภาคม 2526
- เย็นฤดี วงศ์พูน "ความล้มเหลวทางพลศึกษาและสุขภาพ ปัญหาอุปสรรคที่ทำให้การพลศึกษา
ในโรงเรียนมัธยมศึกษาไม่เจริญก้าวหน้าเท่าที่ควร" วารสารวิจัยสนเทศ 6 : 66
มีนาคม 2529
- วรศักดิ์ เพียรชอบ หลักและวิธีสอนวิชาพลศึกษา ไทยวัฒนาพานิช 2523, 170 หน้า
- วิทย์ แก้วเกษม "การสำรวจการประปาและห้องส้วมโรงเรียน ในโรงเรียนประถมศึกษา
นอกเขตเทศบาลนครขอนแก่น" สุขศึกษา พลศึกษา นันทนาการ
8(5) : 92 - 93 ตุลาคม - ธันวาคม 2525
- วิลาศ จันทรัตน์ การบริหารงานสุขภาพอนามัยในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน
การประถมศึกษา จังหวัดสงขลา ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร 2524, 133 หน้า อุดສຳເນາ

- ศึกษาธิการ, กระทรวง กรมการฝึกหัดครู นโยบายและแนวการจัดการฝึกหัดครูของ
กรมการฝึกหัดครู ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ระยะที่ 4 พ.ศ. 2520 -
2524 โรงพิมพ์คุรุสภา 2520
- สนอง สกุลพราหมณ์ และ พิชิต สกุลพราหมณ์ อนามัยโรงเรียน พิมพ์ครั้งที่ 3 โรงพิมพ์
 สามมิตร 2524, 190 หน้า
- สาธารณสุข, กระทรวง กรมอนามัย หลักการสุขาภิบาลโรงเรียน โรงพิมพ์สำนักข่าวสาร
 พาณิชย 2523, 89 หน้า
- สามัญศึกษา, กรม เกณฑ์มาตรฐานในโรงเรียนมัธยมศึกษา พ.ศ. 2521 กองการมัธยมศึกษา
 2521, 34 หน้า
- สายหยุด ชมานนท์ พยอม ตันมณี และ อรวรรณ ชมชัยยา โครงการสุขภาพในโรงเรียน
 วิทยาลัยครูสวนกุหลาบ 2521, 286 หน้า
- สุชาติ โสภประยูร การบริหารงานสุขศึกษาในโรงเรียน ไทยวัฒนาพานิช 2526,
 166 หน้า
- _____ การสอนสุขศึกษา พิมพ์ครั้งที่ 2 ไทยวัฒนาพานิช 2520, 162 หน้า
- _____ โปรแกรมสุขภาพในโรงเรียน พิมพ์ครั้งที่ 3 ไทยวัฒนาพานิช 2519,
 209 หน้า
- สุชิน พงษ์วิจิตร บทบาทของครูที่เลี้ยงในโรงเรียนตามโครงการฝึกสอนของวิทยาลัยครู
พระนครศรีอยุธยา ปรินญาพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก
 2524, 146 หน้า อัครสำเนา
- สุนีย์ สันธูเคชะ "บทบาทและสถานภาพของครู" วารสารครูศาสตร์ 12 - 2 ตุลาคม -
 ธันวาคม 2526
- สุพัฒน์ อีรเวชเจริญชัย "งานสุขศึกษากับการพัฒนากำลังคน" วารสารสุขศึกษา พลศึกษา
และสหนาการ 4 : 24 - 27 กรกฎาคม 2521
- สุรางค์ จันทน์เอม จิตวิทยาสังคม พิมพ์ครั้งที่ 3 ห้างหุ้นส่วนจำกัดอักษรบัณฑิต 2524,
 130 หน้า

- สุวรรณ เนตรยากร ความคิดเห็นของนักเรียนและผู้ปกครองเกี่ยวกับขอบเขตหน้าที่และลักษณะที่พึงปรารถนาของครูในระดับมัธยม วิทยานิพนธ์ ค.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2520, 95 หน้า อัดสำเนา
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์ การพัฒนาชุมชน ไทยวัฒนาพานิชย์ 2523, 286 หน้า
- โสภา ชูพิบูลย์ และ อรทัย ชื่นมณูญ จิตวิทยาสังคม โรงพิมพ์คุรุสภา 2525, 236 หน้า
- สมศักดิ์ ศรีมานอน การศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาชนบท กรมการฝึกหัดครู 2523, หน้า 75, 82
- เหรียญ แก้วประการ บทบาทของครูสอนนักศึกษาผู้ใหญ่ตามภาระของผู้บริหารโรงเรียนผู้ใหญ่ ครูสอน และนักศึกษาผู้ใหญ่ในเขตการศึกษา 8 ปริญญาโท กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก 2526, 95 หน้า อัดสำเนา
- อนุชา กิตติชาญชัย สภาพการจัดและบริหารงานสุขศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในจังหวัดเชียงใหม่ วิทยานิพนธ์ วท.ม. มหาวิทยาลัยมหิดล 2527, 198 หน้า อัดสำเนา
- อมร นนทสุต "แนวนโยบายการพัฒนาสาธารณสุขในอนาคต" เอกสารประกอบการประชุมสัมมนาวิชาการสุขศึกษาแห่งชาติครั้งที่ 2 เรื่องการสุขศึกษาเพื่อพัฒนาสุขภาพ โรงพิมพ์ศรีอนันต์ 2528, 221 หน้า
- อำไพ วิทย์วิโรจน์ บทบาทของครูต่อการวางแผนครอบครัว : การศึกษาเฉพาะกรณีในเขตธนบุรี วิทยานิพนธ์ สังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2521, 99 หน้า อัดสำเนา
- อินทรา ลาวัณกุล บทบาทของอาจารย์สาขาพลศึกษา ในสถาบันผลิตครูพลศึกษา วิทยานิพนธ์ ค.บ. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2525, 107 หน้า
- Bucher, Charles A. and Koenig, Constance. Method and Materials for Secondary School Physical Education. 4th. ed. Co., 1974.
- Bucher, Charles A. Administration of Health and Physical Education Programs. 5th. ed., Saint Louis, Mosby Co., 1971. 657 p.

- Byrd, Oliver E. Oliver E. School Health Administration. Philadelphia, W.B. Saunders Co., 1964. 491 p.
- Callahan, Joseph F. and Leonard H. Clark. Foundation of education. 2nd. ed., New York, Mac Millan Publishing. 1983. 363 p.
- Crobach lee Joseph. Essention of Psychology Testing. 3nd. ed., New York, Harpen and Row, 1970. 752 p.
- Davis Keith. Human Relation at work. New York, McGraw-Hill, 1962. 642 p.
- Good, Carter V. Dictionary of Education. 3rd. ed., New York, McGraw-Hill, 1973. 681 p.
- Kilander, H.F. School Health Education. 2nd. ed., New York, The Macmillan Co., 1970. 500 p.
- McCall Chester H, Jr. Sampling and Statisties Handbook for Research. Iowa, The Iowa State University Press, 1982. 340 p.
- McDonald, Richard R. and Schellenberg, James A., Selected Reading and Projects in Social Psychology. New York, McGraw-Hill Book Co., Inc., 1971. 243 p.
- Sergiovanni, Thomas J. "Factors which Effect Statisfaction and Dissatisfaction of Teachers," Explanation in Educational Administration. University of Queensland Press, St Louise 1973. 237 p.
- Turner C.E. Planning for Health Education in School. London Butler Tauner, Ltd., 1966. 157 p.

ภาคผนวก

สรุป บทบาทของครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา ที่มีต่องานสุขศึกษาในโรงเรียน

ผลจากการศึกษาครั้งนี้ ทำให้ทราบว่า ครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา มีบทบาทต่องานสุขศึกษาในโรงเรียน อยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างมาก โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ย 2.55 ($\bar{x} = 2.55$) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.06 ($s = 1.06$) แต่เมื่อแยกพิจารณาเป็นด้าน ๆ พบว่า ครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา มีบทบาทต่อการสอนสุขศึกษา มากเป็นอันดับ 1 โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ย 2.75 ($\bar{x} = 2.75$) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.87 ($s = 0.87$) รองลงมาเป็นการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้ถูกสุขลักษณะ มีค่าคะแนนเฉลี่ย 2.65 ($\bar{x} = 2.65$) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.04 ($s = 1.04$) และอันดับสุดท้ายคือ การบริการสุขภาพในโรงเรียน มีค่าคะแนนเฉลี่ย 2.27 ($\bar{x} = 2.27$) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.28 ($s = 1.28$)

ที่ ศธ 0806/02235

กรมสามัญศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการ กทม. 10300

19 กุมภาพันธ์ 2529

เรื่อง ขอความร่วมมือในการทำวิจัย

เรียน

ด้วย นางอารีย์ ศรีสังวาลย์ นิสิตปริญญาโท วิชาเอกสุขศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กำลังดำเนินการวิจัยเรื่อง "บทบาทของครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีห้องงานสุขศึกษาในโรงเรียน" ในการนี้จึงมีความประสงค์จะขอความร่วมมือจากครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 12 ในการตอบแบบสอบถาม เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการทำวิจัย

กองการมัธยมศึกษาพิจารณาแล้ว เห็นว่าการทำวิจัยดังกล่าวจะเป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอนวิชาสุขศึกษา สมควรให้การสนับสนุน

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(นายประจวบ วัจนะรัตน์)

ผู้ช่วยผู้อำนวยการกอง ปฏิบัติราชการแทน

ผู้อำนวยการกองการมัธยมศึกษา

ฝ่ายมาตรฐานโรงเรียน

โทร. 2811392

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

18 กุมภาพันธ์ 2529

เรื่อง ขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล

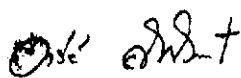
เรียน คุณครู อาจารย์ พลศึกษา

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

ด้วยดิฉัน นางอารีย์ ศรีสังวาลย์ นิสิตปริญญาโท วิชาเอกสุขศึกษา คณะพลศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มีความประสงค์จะทำการวิจัย เรื่อง "บทบาทของครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีต่องานสุขศึกษาในโรงเรียน" เพื่อนำผลมาประกอบ การทำวิทยานิพนธ์ในการศึกษาชั้นมหาบัณฑิต ดิฉันขอรับรองว่าจะไม่มีผลเสียหายต่อตำแหน่งหน้าที่การงานและโรงเรียนของท่านแต่อย่างใด ดิฉันจึงใคร่ขอความอนุเคราะห์และความร่วมมือจากท่านในการตอบแบบสอบถามที่ได้แนบมาด้วยแล้ว พร้อมทั้งขอความกรุณาให้ท่านส่งแบบสอบถามกลับคืน ภายในวันที่ 15 มีนาคม 2529

หวังว่าคงได้รับความอนุเคราะห์และความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามในครั้งนี้เป็นอย่างดี ดิฉันขอขอบพระคุณทุกท่านที่ได้ให้ความร่วมมือด้วยดีมาในโอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถืออย่างสูง

(นางอารีย์ ศรีสังวาลย์)

นิสิตปริญญาโท คณะพลศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

แบบสอบถาม

"บทบาทของครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีต่องานสุขศึกษาในโรงเรียน"

คำชี้แจง แบบสอบถามชุดนี้มี 2 ตอน

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบ ซึ่งมีคำถามอยู่ 9 ข้อ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทของครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีต่องานสุขศึกษาในโรงเรียน ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรม 3 ด้าน คือ การจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้ถูกสุขลักษณะ การบริการสุขภาพในโรงเรียน การสอนสุขศึกษาตามสภาพที่เป็นจริง พร้อมทั้งให้ท่านได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะ

หมายเหตุ การประเมินค่าการปฏิบัติงานให้ถือเกณฑ์ดังนี้

มากที่สุด	เทียบกับคะแนน	4
มาก	เทียบกับคะแนน	3
ปานกลาง	เทียบกับคะแนน	2
น้อย	เทียบกับคะแนน	1
ไม่มีเลย	เทียบกับคะแนน	0

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ☐ ที่ตรงตามสภาพความเป็นจริงของท่านในปัจจุบัน

1. เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง

2. อายุ

☐ 20 - 25 ปี

☐ 26 - 30 ปี

☐ 31 - 35 ปี

☐ 36 ปีขึ้นไป

3. ประสบการณ์ในการทำงานทางด้านสุขศึกษา

☐ 1 - 5 ปี

☐ 6 - 10 ปี

☐ 11 - 15 ปี

☐ 16 ปีขึ้นไป

4. คุณวุฒิขั้นสูงสุดทางการศึกษา

☐ ต่ำกว่าปริญญาตรี

☐ ปริญญาตรี

☐ ปริญญาโท

5. ความรู้พื้นฐานทางการศึกษา

☐ วิชาเอก พลศึกษา

☐ วิชาโท พลศึกษา

☐ อื่น ๆ (ระบุ)

6. ได้รับการฝึกอบรม/สัมมนาทางด้านสุขศึกษา

☐ เคย

☐ ไม่เคย

7. โรงเรียนของท่านมีจำนวนนักเรียน

- ☐ 500 คนลงมา
- ☐ 501 - 1,500 คน
- ☐ 1,501 คนขึ้นไป

8. ระดับชั้นที่ท่านสอนสูงสุดศึกษา

- ☐ มัธยมศึกษาตอนต้น
- ☐ มัธยมศึกษาตอนปลาย
- ☐ ทั้งมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย

9. จำนวนคาบที่ท่านสอนสูงสุดศึกษาต่อสัปดาห์

- ☐ 1 - 5 คาบ/สัปดาห์
- ☐ 6 - 10 คาบ/สัปดาห์
- ☐ 11 - 15 คาบ/สัปดาห์
- ☐ 16 - 20 คาบ/สัปดาห์
- ☐ อื่น ๆ (ระบุ)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทของครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีห้องงานสุขศึกษา
ในโรงเรียน

คำชี้แจง โปรดอ่านแบบสอบถามทีละข้อและทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องใดช่องหนึ่งเพียง
ช่องเดียว ตามความเป็นจริงของท่าน

ข้อความ	การปฏิบัติงาน				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่มีเลย
<u>การจัดสิ่งแวดลอมในโรงเรียนให้ถูกสุขลักษณะ</u>					
ก. สิ่งแวดลอมทางดานกายภาพ					
1. ท่านได้ตรวจตราพื้นที่ในบริเวณโรงเรียนให้อยู่ ในสภาพที่ใชการได้และปลอดภัยอยู่เสมอ					
2. ท่านได้ติดต่อขอความช่วยเหลือจากหน่วยงาน อื่นในการปรับปรุงสิ่งแวดลอมในโรงเรียนให้ ร่มรื่น น่ายู่					
3. ท่านได้รณรงค์ให้มีการปลูกไมดอกไมประดับ ในบริเวณโรงเรียน					
4. ท่านได้รณรงค์ให้มีการปลูกไมยืนต้นเพื่อเป็น ร่มเงาในบริเวณโรงเรียน					
5. ท่านได้วางมาตรการในการรักษาความ สะอาดในบริเวณโรงเรียน					
6. ท่านได้เอาใจใส่ดูแลความปลอดภัยและ ความมั่นคงของอาคารเรียนและอาคาร ประกอบ					

ข้อความ	การปฏิบัติงาน				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่มีเลย
7. ท่านได้เอาใจใส่ดูแล ห้องเรียนและ ห้องกิจกรรมต่าง ๆ ให้อยู่ในสภาพที่ถูกต้องลักษณะ					
8. ท่านได้จัดสภาพห้องเรียนให้มีการระบาย ถ่ายเทอากาศได้สะดวก					
9. ท่านได้จัดสภาพห้องเรียนและห้องกิจกรรม ต่าง ๆ ให้มีแสงสว่างที่เหมาะสม					
10. ท่านได้ควบคุมดูแล ความสะอาด ความเป็น ระเบียบเรียบร้อยของโรงอาหาร					
11. ท่านได้เสนอแนะให้โรงเรียน จัดหาน้ำดื่ม วางไว้ตามจุดต่าง ๆ ตามความเหมาะสม					
12. ท่านได้ควบคุมดูแล ให้มีภาชนะบรรจุน้ำดื่ม ที่ถูกต้องลักษณะ					
13. ท่านได้ตรวจตรา ห้องน้ำ ห้องส้วมให้อยู่ใน สภาพที่ถูกต้องลักษณะอย่างสม่ำเสมอ					
14. ท่านได้แนะนำและให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้ ห้องน้ำ ห้องส้วมอย่างถูกวิธีแก่นักเรียน					
15. ท่านได้มอบหมายให้นักเรียนมีส่วนร่วม รับผิดชอบ ในการรักษาความสะอาดห้องน้ำ ห้องส้วม					
16. ท่านได้เสนอแนะให้โรงเรียนจัดภาชนะ รองรับขยะมูลฝอย ไว้ตามจุดต่าง ๆ ตาม ความเหมาะสม					

ข้อความ	การปฏิบัติงาน				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่มีเลย
17. ท่านได้ควบคุม ดูแล ให้มีการกำจัดขยะมูลฝอย อย่างถูกวิธี					
18. ท่านได้ควบคุม ดูแล ให้มีการกำจัดน้ำโสโครก อย่างถูกวิธี					
19. ท่านได้ควบคุม ดูแล สวมหน้ากากอนามัยให้อยู่ใน สภาพที่ปลอดภัย สะอาด					
ข. สิ่งแวดล้อมทางด้านจิตใจ					
20. ในการปกครองนักเรียนท่านคำนึงถึงความ แตกต่างระหว่างบุคคล					
21. ท่านได้สร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างครูกับ นักเรียน					
22. ท่านให้ความสำคัญกับตนเองกับนักเรียนและ เปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็น อย่างอิสระ					
23. ท่านปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอนให้ เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการ ความสนใจของนักเรียน					
ค. สิ่งแวดล้อมทางด้านการปฏิบัติ					
24. ในการจัดการเรียนการสอนท่านคำนึงถึงกิจกรรม ที่นักเรียนต้องเคลื่อนไหวและกิจกรรมที่อยู่กับที่					
25. ท่านได้จัดแบ่งเวลาให้นักเรียนทำกิจกรรมและ มีการพักผ่อนตามความเหมาะสม					

ข้อความ	การปฏิบัติงาน				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่มีเลย
26. ท่านได้ประสานงานกับครูอื่น ๆ ในการให้ การบ้านนักเรียน					
27. ท่านตรวจการบ้านของนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ					
28. ท่านได้วางมาตรการในการป้องกันอัคคีภัยใน โรงเรียนอย่างรัดกุม					
29. ท่านได้ชี้แจงให้นักเรียนและบุคลากรใน โรงเรียนเข้าใจเกี่ยวกับข้อปฏิบัติเมื่อเกิด อัคคีภัยขึ้นในโรงเรียน					

ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ข้อความ	การปฏิบัติงาน				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่มีเลย
<u>การบริการสุขภาพในโรงเรียน</u>					
1. ท่านได้วางแผนร่วมกับเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ในการตรวจสุขภาพของนักเรียน					

ข้อความ	การปฏิบัติงาน				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่มีเลย
2. ท่านได้ให้ความร่วมมือและเอื้ออำนวยความสะดวกแก่เจ้าหน้าที่สาธารณสุขในการตรวจสอบสุขภาพนักเรียน					
3. ท่านได้ซื้อน้ำดื่มและวัสดุส่วนสูงของนักเรียน เพื่อพัฒนาการเป็นระยะ ๆ					
4. ท่านได้ตรวจสอบสายตาศูนย์นักเรียน เพื่อให้หาทางช่วยเหลือในรายที่สายตามีผิดปกติ					
5. ท่านได้ตรวจสอบการได้ยินของนักเรียน เพื่อค้นหานักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน					
6. ท่านได้ตรวจดูความสะอาดของร่างกายและเครื่องแต่งกายของนักเรียน					
7. ท่านเป็นผู้รับผิดชอบในการเก็บรักษาบัตรสุขภาพของนักเรียน					
8. ท่านบันทึกผลการตรวจสุขภาพของนักเรียนลงในบัตรบันทึกสุขภาพทุกครั้งที่มีการตรวจ					
9. ท่านแจ้งภาวะสุขภาพของนักเรียนที่มีปัญหาให้ผู้ปกครองทราบ					
10. ท่านจัดบันทึกสถิติการเจ็บป่วยของนักเรียนด้วยโรคต่าง ๆ และอุบัติเหตุไว้อย่างมีระบบ					
11. ท่านจัดให้มีการแนะนำและให้คำปรึกษาทางสุขภาพแก่นักเรียนและบุคลากรในโรงเรียน					
12. ท่านได้วางมาตรการในการป้องกันและควบคุมโรคติดต่อที่เกิดขึ้นในโรงเรียน					

ข้อความ	การปฏิบัติงาน				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่มีเลย
13. ท่านได้แยกนักเรียนที่ป่วยด้วยโรคติดต่อออกจากนักเรียนปกติ					
14. ท่านได้ชี้แจงให้นักเรียนเข้าใจถึงวัตถุประสงค์ของการให้ภูมิคุ้มกันโรค					
15. ท่านได้ชี้แจงให้นักเรียนปฏิบัติตัวให้ถูกต้องทั้งก่อนและหลังการรับภูมิคุ้มกันโรค					
16. ท่านได้ควบคุม ดูแล เกี่ยวกับสวัสดิภาพของนักเรียนในการเดินทางมาโรงเรียนและกลับบ้าน					
17. ท่านได้แนะนำให้นักเรียนใช้อุปกรณ์การเล่นกีฬาและออกกำลังกายอย่างถูกวิธี					
18. ท่านเป็นผู้ให้การปฐมพยาบาล เมื่อนักเรียนหรือบุคลากรในโรงเรียนได้รับอุบัติเหตุ					
19. ท่านได้สังเกตพฤติกรรมในการรับประทานอาหารกลางวันของนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ					
20. ท่านได้ควบคุม ดูแล คุณภาพของอาหารที่จำหน่ายในโรงเรียนให้มีคุณค่าตามหลักโภชนาการ					
21. ท่านได้ควบคุม ดูแล ความสะอาดของอาหารและภาชนะบรรจุอาหารที่จำหน่ายในโรงเรียนให้ถูกสุขลักษณะ					
22. ท่านช่วยเหลือนักเรียนที่ยากจนให้มีอาหารกลางวันรับประทาน					

ข้อความ	การปฏิบัติงาน				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่มีเลย
23. ท่านส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรม สันทนาการ ขึ้นในโรงเรียน					
24. ท่านเป็นผู้รับผิดชอบในการจัดห้องพยาบาลหรือ มุมพยาบาล					
25. ท่านได้เตรียมยาและเวชภัณฑ์ที่จำเป็นใน การรักษาพยาบาลเบื้องต้นให้พร้อมที่จะใช้ การได้					
26. ท่านเป็นผู้ให้การรักษาพยาบาลเบื้องต้นเมื่อ นักเรียนหรือบุคลากรในโรงเรียนเจ็บป่วย เล็ก ๆ น้อย ๆ					
27. ท่านรายงานให้ผู้บังคับบัญชาทราบ เมื่อ การเจ็บป่วยของนักเรียนเกินความสามารถที่ ตนจะให้การพยาบาลได้					
28. ท่านติดตามผลการรักษาพยาบาลของนักเรียน อย่างสม่ำเสมอ					
29. ท่านบันทึกผลการติดตามการรักษาพยาบาล ทุกครั้ง					

ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

ข้อความ	การปฏิบัติงาน				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่มีเลย
<u>การจัดการเรียนการสอนสุขศึกษา</u>					
1. ท่านศึกษาและวิเคราะห์หลักสูตรสุขศึกษาก่อนสอนเสมอ					
2. ท่านวางแผนการสอนสุขศึกษาทั้งในระยะสั้นและระยะยาว					
3. ท่านเตรียมการสอนสุขศึกษาไว้ล่วงหน้าก่อนสอนจริง					
4. ในการสอนสุขศึกษาแต่ละครั้ง ท่านได้กำหนดวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมไว้อย่างชัดเจน					
5. ท่านได้ใช้กิจกรรมนำเข้าสู่บทเรียน เพื่อสร้างความสนใจให้นักเรียนอยากเรียนสุขศึกษา					
6. ในการสอนสุขศึกษา ท่านได้คำนึงถึงความสนใจความต้องการของนักเรียน					
7. ในการสอนสุขศึกษา ท่านได้คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล					
8. ในการสอนสุขศึกษา ท่านได้เน้นให้นักเรียนปฏิบัติจริงมากกว่าการท่องจำเนื้อหา					
9. ในการสอนสุขศึกษา ท่านได้กระตุ้นให้นักเรียนมีส่วนร่วมในบทเรียน					
10. ในการสอนสุขศึกษา ท่านได้เน้นถึงความสำคัญทางด้านอารมณ์ สังคม และจิตใจพอ ๆ กับสุขภาพทางกาย					

ข้อความ	การปฏิบัติงาน				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่มีเลย
11. ในการสอนสุขศึกษาท่านเน้นพฤติกรรมทางด้าน สุขภาพมากกว่าสุขภาพ					
12. ท่านได้ดำเนินการสอนสุขศึกษาให้สอดคล้อง สัมพันธ์กับวิชาอื่น ๆ					
13. ในการสอนสุขศึกษา ท่านได้สอดแทรกเหตุการณ์ ทางสุขภาพและสวัสดิภาพที่สังคมกำลังประสบ ปัญหา					
14. ในการสอนสุขศึกษา ท่านได้ปฏิบัติตนเป็นแบบ อย่างที่ดีในการสร้างเสริมบุคลิกภาพและ สุนิสา					
15. ในการสอนสุขศึกษา ท่านส่งเสริมให้นักเรียน ค้นคว้า ทดลอง เพื่อหาความจริงด้วยตนเอง					
16. ท่านได้วางแผนการใช้อุปกรณ์ และสถานที่ให้ เหมาะสมกับเนื้อหาที่สอน					
17. ท่านได้ศึกษาและนำเทคนิคใหม่ ๆ มาใช้ใน ห้องเรียน					
18. ท่านได้จัดทำเอกสารประกอบการเรียน การสอนสุขศึกษา					
19. ท่านได้จัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร เพื่อ ส่งเสริมการสอนสุขศึกษา					
20. ท่านได้จัดหาวัสดุและอุปกรณ์การเรียน การสอนสุขศึกษาขึ้นใช้เอง					

ข้อความ	การปฏิบัติงาน				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่มีเลย
21. ท่านส่งเสริมและสนับสนุนให้นักเรียนประดิษฐ์ สื่อการเรียนการสอนสู่ศึกษา					
22. ท่านติดตามผลการเรียนการสอนสู่ศึกษาอย่าง สม่ำเสมอ					
23. ท่านได้ประเมินผลการเรียนการสอนสู่ศึกษา เป็นระยะ ๆ					
24. ท่านเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ประเมินผล การสอนของท่าน					
25. ท่านได้ประเมินผลการสอนสู่ศึกษาของตัวท่าน เองอยู่เสมอ					

ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

บทบาทของครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา
ที่มีต่องานสุขศึกษาในโรงเรียน

บทคัดย่อ
ของ
อารีย์ ศรีสังวาลย์

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
เมษายน 2529

การศึกษาครั้งนี้มีจุดมุ่งหมาย เพื่อที่จะทราบถึงบทบาทของครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา ที่มีต่องานสุขศึกษาในโรงเรียน และเพื่อเปรียบเทียบบทบาทของครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา ที่มีต่องานสุขศึกษาในโรงเรียน กลุ่มตัวอย่างเป็นครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 12 จำนวน 147 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประเมินค่า ซึ่งจำแนกออกเป็น 3 ด้าน คือ ด้านการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้ถูกสุขลักษณะ ด้านการบริการสุขภาพในโรงเรียน และด้านการสอนสุขศึกษา

ผลจากการศึกษาพบว่า

1. ครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา มีบทบาทต่องานสุขศึกษาในโรงเรียน โดยส่วนรวม อยู่ในระดับค่อนข้างมาก แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา มีบทบาทต่อการสอนสุขศึกษาอยู่ในระดับมาก ส่วนการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้ถูกสุขลักษณะ การบริการสุขภาพในโรงเรียน อยู่ในระดับค่อนข้างมากและปานกลางตามลำดับ
2. ครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มี เพศ อายุ คุณวุฒิทางการศึกษา ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานด้านสุขศึกษา การฝึกอบรมทางด้านสุขศึกษาและขนาดของโรงเรียน ที่ต่างกัน มีบทบาทต่องานสุขศึกษาในโรงเรียนทั้ง 3 ด้าน โดยส่วนรวมไม่แตกต่างกัน
3. ครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีขนาดโรงเรียนต่างกัน มีบทบาทต่องานสุขศึกษาในโรงเรียน ด้านการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้ถูกสุขลักษณะ ด้านการสอนสุขศึกษา ไม่แตกต่างกัน ส่วนด้านการบริการสุขภาพในโรงเรียน แตกต่างกัน กล่าวคือ ครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ มีบทบาทต่อการบริการสุขภาพในโรงเรียนมากกว่าครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง และครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก มีบทบาทต่อการบริการสุขภาพในโรงเรียนมากกว่าครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง นอกจากนี้ ครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก มีบทบาทต่อการบริการสุขภาพในโรงเรียนมากกว่าครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ นั่นคือ ครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก มีบทบาทต่อการบริการสุขภาพในโรงเรียนมากที่สุด

Roles of Secondary School Physical Education Teachers
Concerning School Health Education

AN ABTRACT

BY

AREE SRISUNGVAL

Presented in partial fulfillment of the requirements
for the Master of Education degree
at Srinakharinwirot University
April 1936

The study has its main objectives in determining existing roles of secondary school physical education teachers concerning school health education and to compare the roles of secondary school physical education teachers towards school health education. The study samples were composed of 147 physical education teachers in secondary schools of the Department of General Education in the twelfth Education Region. The tool used in this study was a rating scales questionnaire which was divided into three sections : Healthful School Environment, Health Services and Health Instruction.

The results of the study show that:

1. Secondary school physical education teachers have their roles in school health education as a whole at a rather high level. When looking at each section, it was found that secondary school physical education teachers have pretty high level of their roles in health instruction healthful school environment and health services are at the rather high have and moderate level respectively.

2. Secondary school physical education teachers with their differences in sex, age, education qualification, and experiences in working for Health Education; show no difference in their roles concerning school health education

3. Secondary school physical education teachers pertaining to schools of different sizes have similar roles in healthful school environment and health instruction but have differences roles in health services. That is physical education teachers in large size secondary

school had more active roles than physical education teachers in a moderate size schools, and the physical education teachers in a small size schools have their roles concerning health services at a higher magnitude than those of physical education teachers in a moderate size schools and a large size schools.